

JOSEPH AUBRY

K-9
2-46

POŤ ZA MNOU

Vydal Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda
Rím 1969

Pôvodný názov

Joseph Aubry SDB: Teologia della vita religiosa

Preložil

kolektív slovenských saleziánov

Nihil obstat: Don Andrea Pauliny SDB

Censor delegatus

Imprimatur: Can. C. Taramasso 11.7.1969

Knihu POĎ ZA MNOU od Jozefa Aubryho v preklade kolektívu slovenských saleziánov vydal Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme 1969 ako 2. zväzok série *Koncil v živote*. Obálku navrhol Andrej Pauliny SDB. Všetky práva vyhradené.

Séria: KONCIL V ŽIVOTE

2

\$1-9
d-46/2
e-

PREDHOVOR

Tieto konferencie o teológii rehoľného života povedal roku 1967 na školení o pokoncilovom aggioramente Joseph Aubry SDB, profesor teologického študentátu v La Mulatiere (Francúzsko).

V malej úprave ich teraz predkladáme všetkým, » ktorí si zaumienili žiť podľ a evanjeliových rád a tak slobodnejšie ísť za Kristom a vernejšie ho nasledovať « (PC 1 B).

Touto knižkou chceme otvoriť okno do nového pokoncilového života. Sme istí, že ju všetci vd'ačne prijmú a že im pomôže pochopiť rehoľný život a poslúži im pri jeho obnove, ako si to žiada Koncil.

Pripojujeme koncilové dokumenty:

piatu a šiestu hlavu z dogmatickej konštitúcie o Cirkvi

LUMEN GENTIUM v preklade Stanislava Polčina SJ a

dekrét o obnove rehoľného života

PERFECTAE CARITATIS v preklade Štefana Sandtnera SDB.

Prekladatelja.

Prvá část'

DOKUMENTY

Dogmatická Konštitúcia o Cirkvi

LUMEN GENTIUM

PIATA KAPITOLA

O VŠEOBECNOM POVOLANÍ K SVÄTOSTI V CIRKVI

39. Úvod

39. Veríme, že Cirkev, ktorej tajomstvo svätý cirkevný snem predkladá, je nepominuteľne svätá. Lebo Kristus, Syn Boží, ktorý sa s Otcom a Duchom Svätým zveľbuje ako » jediný Svätý«, si zamiloval Cirkev sť'a svoju nevestu a seba samého v obet' vydal za ňu, aby ju posvätil (porov. Ef 5, 25-26) a si ju pridružil ako svoje Telo a zahrnul ju darom Ducha Svätého na slávu Božiu. Preto v Cirkvi sú všetci povolaní k svätosti, či už patria k hierarchii, alebo sú pod jej vedením, ako hovorí Apoštol: » Boh chce vaše posvätenie! « (1 Sol 4, 3; porov. Ef 1, 4). A táto

svätosť Cirkvi sa neprestajne prejavuje a má prejavovať v ovocí milosti, ktoré Duch Svätý prináša vo veriacich; nachádza mnohotvárne zvýraznenie u jednotlivcov, čo smerujú k dokonalej láske vo svojom životnom stave, a tým sú na povzbudenie ostatným; osobitným spôsobom sa prejavuje v praktizovaní rád, ktoré sa zvyčajne volajú evanjeliové rady. Toto uskutočňovanie rád, na ktoré sa na podnet Ducha Svätého podujímajú mnohí kresťania, buď súkromne, alebo v cirkevne schválenom povolaní a či životnom stave, podáva a má podávať vo svete skvelé svedectvo a príklad tejto svätosti.

40. *Všeobecné povolanie k svätosti*

40. Pán Ježiš, božský Učiteľ a vzor všetkej dokonalosti, hlásal všetkým svojim učníkom bez rozdielu v životnom postavení svätosť života, ktorej On sám je pôvodcom a zavŕšením: » Bud'te teda dokonalí, ako je dokonalý aj Otec váš nebeský « (Mt 5, 48). Všetkým totiž poslal Ducha Svätého, aby ich vnútorne pobádal milovať Boha z celého srdca, z celej duše, zo všetkej mysle a zo všetkej sily svojej (porov. Mk 12, 30), a aby sa milovali navzájom, ako ich miloval Kristus (porov. Jn 13, 34; 15, 12). Kristovi vyznavači od Boha povolaní a v Pánu Ježišovi ospravedlnení, nie podľa svojich skutkov, ale podľa jeho vôle a milosti, stali sa krstom viery naozaj dietkami Božími a účastníkmi Božej prirodzenosti, a teda tým sa vskutku stali svätými. Podľa tejto svätosti, ktorej sa im dostalo, majú s pomocou Božou aj žiť a ju zdokonaľovať. Apoštol ich napomína, aby žili » ako sa patrí na svätých « (Ef 5, 3) a si ovojili » ako

vyvolení Boží, svätí a milovaní, city milosrdenstva, dobrotivosti, pokory, miernosti a trpezlivosti » (Kol 3, 12), a tak prinášali ovocie Ducha vo svätosti (porov. Gal 5, 22; Rim 6, 22). Keďže sa však všetci v mnohom prehrešujeme (porov. Jak 3, 2), neprestajne potrebujeme Božie milosrdenstvo a musíme sa každodenne modliť: » A odpusť nám naše viny « (Mt 6, 12).

Z toho je každému jasné, že všetci v Krista veriaci sú v každom stave a postavení povolaní k plnosti kresťanského života a k dokonalosti v láske; a táto svätosť vedie i v pozemskej spoločnosti k ľudskejšiemu životu. O dosiahnutie tejto dokonalosti nech sa veriaci usilujú všetkými silami, ktorými disponujú podľa miery, ktorou ich obdaroval Kristus: nech sa z tej duše zasvätia sláve Božej a službe blížneho, nasledujúc Krista a stanúc sa podobnými jeho obrazu, vo všetkom podrobení Otcovej vôli. Takým spôsobom svätosť ľudu Božieho dozreje v hojné ovocie, ako to skvele dokazujú cirkevné dejiny životmi toľkých svätých.

41. Mnohoraké uskutočňovanie jedinej svätosti

41. V rozličných životných stavoch a zamestnaniach jedinu svätosť pestujú všetci, čo sa dajú viesť Duchom Božím, poslúchajú hlas Otcov a klaňajú sa Bohu Otcu v duchu a pravde, nasledujúc chudobného, poníženého a kríž nesúceho Krista, aby si zaslúžili mať podiel na jeho sláve. A každý má bez otáľania, podľa vlastných darov a povinností, napredovať na ceste živej viery, ktorá vzbudzuje nádej a je činná v láske.

Predovšetkým je potrebné, aby arcipastieri Kristovho stáda plnili svoju službu sväto, horlivo, poní-

žene a mužne, podľa vzoru najvyššieho a večného Kňaza, Pastiera a Biskupa našich duší. Takto konaná služba sa stane aj pre nich výbornou cestou k svätosti. Vyvolení na plnosť kňazstva, dostávajú sviatosťnú milosť, aby modlitbami, bohoslužbami, kázňami a všestrannou biskupskou starostlivosťou a službou dokonale plnili povinnosť pastorálnej lásky k duším, neváhali dať svoj život za ovečky a i svojím vlastným príkladom viedli Cirkev k stále väčšej svätosti, stanúc sa oni sami vzorom stádu (porov. 1 Pt 5, 3).

Kňazi, podobne ako biskupi, ktorých sú duchovným vencom, majú účasť na milosti ich služby skrze Krista, večného a jediného Prostredníka, nech rastú v láske k Bohu a blížnemu každodenným vykonávaním svojho úradu, nech udržujú zväzky kňazskej vspolnosti, nech oplývajú všetkými duchovnými dobrami a nech všetkým dávajú živé svedectvo o Bohu ako nasledovníci tých kňazov, čo zanechali v priebehu storočí — neraz v skromnej a skrytej službe — skvelý vzor svätosti, začo sa uctievali v Cirkvi Božej. Kňazi sú povinní modliť sa a prinášať obetu za svojich veriacich i za všetok ľud Boží. Pritom nech sú si vedomí, čo konajú, a nech nasledujú to, čoho sú vysluhovateľmi. Ani apoštolské starosti, nebezpečenstvá a útrapy nech im neprekážajú, ale skôr pomáhajú na ceste k väčšej svätosti. Preto nech oživujú a zveľadujú svoju činnosť hojnosťou kontemplácie na potechu celej Cirkvi Božej. Všetci kňazi, a najmä tí, čo sa volajú diecéznymi kňazmi z osobitného titulu svojej vysviacky, nech nezabúdajú, do akej miery vernosť v spojení s ich biskupom a veľkodušná práca s ním osoží aj ich vlastnému posväcovaniu.

Osobitným spôsobom sú účastní na poslaní a milosti najvyššieho kňaza aj vysluhovatelia s nižším stupňom svätenia, predovšetkým diakoni, ktorí — keďže sú v službách tajomstiev Krista a Cirkvi — majú sa uchovať od každej poškrvny, páčiť sa Bohu a usilovať sa pred ľuďmi o všetko dobré (porov. 1 Tim 3, 8-10 a 12-13). Klerici, ktorých si povolal Boh a vyhradil si ich za svoj podiel, pripravujú sa na dušpastierske úlohy pod bedlivosťou arcipastierov a sú povinní usposobiť si mysle a srdcia na také vznešené vyvolenie: vytrvalí v modlitbe, horliví v láske, majúci na mysli všetko, čo je pravdivé, spravodlivé a počestné, a konajúci všetko na česť a slávu Božiu. K týmto sa pridružujú aj tí od Boha vyvolení laici, ktorých povoláva biskup, aby sa úplne venovali apoštolskej činnosti a pracovali s veľkým úžitkom na roli Pánovej.

Kresťanskí manželia a rodičia majú zas ísť svojou vlastnou cestou vo vernej láske, navzájom sa udržiavať cez celý život v milosti a vychovávať potomstvo, ktoré láskyplne prijali od Boha, v kresťanskej náuke a evanjeliových čnostiach. Takýmto spôsobom slúžia všetkým za príklad neúnavnej a šľachetnej lásky, budujú bratské spoločenstvo v láske a sú svedkami a spolupracovníkmi plodnosti Matky Cirkvi, na znak účasti na tej láske, ktorou si Kristus zamiloval svoju Nevestu, takže seba samého vydal v obeť za ňu. Podobný príklad iným spôsobom dávajú tí, čo žijú vo vdovstve alebo sú slobodní: aj oni môžu byť na nemalý osoh svätosti a činnosti Cirkvi. Tí zas, čo musia často tvrdo pracovať, majú sa zdokonaľovať skutkami ľudskosti, pomáhať spoluobčanom, pracovať

na zošľacht'ovaní celej spoločnosti a všetkého stvo-
renstva, ale aj čínorodou láskou nasledovať Krista,
ktorého ruky sa venovali telesnej práci a ktorý
ustavične pracuje s Otcom na spásu všetkých. Nech sa
radujú v nádeji, pomáhajú si navzájom znášať ťažkosti
a nech i svojou každodennou prácou napredujú vo
svätosti, a to aj v apoštolskej svätosti.

Nech vedia, že sú zvlášť spojení s Kristom trpia-
cim za spásu sveta i tí, ktorých gniavi chudoba, sla-
bost', choroba a všakovaké súženie, alebo ktorí sú pre-
nasledovaní pre spravodlivosť: Pán ich v Evanjeliu
vyhlásil za blažených a »nadovšetko milostivý Boh,
ktorý nás skrze Ježiša Krista povolal do večnej slávy«,
nech ich sám »po tomto krátkom utrpení zdokonalí,
posilní a postaví na pevný základ« (1 Pt 5, 10).

A tak všetci v Krista veriaci budú deň čo deň
vzrastať vo svätosti vo svojich životných podmienkach,
povinnostiach a okolnostiach, pomocou všetkých týchto
vecí, ak len všetko prijímajú s vierou z rúk nebeského
Otca a spolupracujú s vôľou Božou, prejavujúc
všetkým v samej časej službe lásku, ktorou Boh
miluje svet.

42. Cesta a prostriedky k svätosti

42. »Boh je láska, a kto zostáva v láske, zostáva
v Bohu a Boh v ňom« (1 Jn 4, 16). Boh však rozlieva
svoju lásku v našich srdciach skrze Ducha Svätého,
ktorý je nám daný (porov. Rim 5, 5); teda prvým
a najpotrebnejším darom je láska, ktorou milujeme
Boha nadovšetko a blížneho kvôli nemu. Aby láska
naozaj rástla v duši ako dobré semeno a prinášala
ovocie, každý veriaci má rád počúvať slovo Božie

a pomocou milosti Božej uskutočňovať vôľu Božiu, často pristupovať k sviatostiam, najmä k svätému prijímaniu, a zúčastňovať sa na posvätných úkonoch, ako aj vytrvalo sa venovať modlitbe, sebazapieraniu, činnej bratskej službe a cvičeniu sa vo všetkých čnostiach. Láska totiž ako spojivo dokonalosti a splnenie zákona (porov. Kol 3, 14; Rim 13, 10) usmerňuje všetky prostriedky posväcovania, stváraňuje ich a privádza k cieľu. Preto pravý Kristov učeník sa vyznačuje láskou k Bohu, ako aj k blížnemu.

Keďže Ježiš Kristus, Syn Boží, prejavil svoju lásku tým, že položil za nás život, nikto nemôže väčšmi milovať, ako keď dá svoj život za Neho a za svojich bratov (porov. 1 Jn 3, 16; Jn 15, 13). Preto hneď od prvopočiatku niektorí kresťania boli povolani — a vždy budú volaní — vydať toto najvyššie svedectvo lásky pred všetkými, najmä pred prenasledovateľmi. Teda mučeníctvo, ktorým sa učeník stáva podobným Majstrovi, čo dobrovoľne podstupuje smrť za spásu sveta, a ako On vylieva svoju krv, pokladá Cirkev za význačný dar a najvyšší dôkaz lásky. A hoci sa dostáva tohto daru iba máloktorým, predsa všetci majú byť hotoví vyznávať Krista pred ľuďmi a nasledovať ho na krížovej ceste uprostred prenasledovaní, ktoré Cirkvi nikdy nechýbajú.

Osobitným spôsobom sa napomáha svätosť Cirkvi aj rozmanitými radami, ktoré Pán odporúča v Evanjeliu zachovávať svojim učeníkom. Medzi nimi vyniká vzácny dar milosti Božej, ktorý Otec podaktorým udeľuje (porov. Mt 19, 11; 1 Kor 7; 7), aby sa ľahšie s nerozdvojeným srdcom (porov. 1 Kor 7, 32-34) zasvätili jedine Bohu v panenstve alebo celibáte.

Túto dokonalú zdržanlivosť pre kráľovstvo nebeské Cirkev vždy mala v obzvlášťnej úcte ako znak a podnecovateľa lásky a ako význačný zdroj duchovnej plodnosti vo svete.

Cirkev uvažuje aj nad napomenutím Apoštola, ktorý pobáda veriacich k láske a vyzýva ich, aby zmýšľali o sebe tak ako Ježiš Kristus, ktorý » sa pozbavil (svojej rovnosti s Bohom), prijal na seba prirodzenosť sluhu, a bol poslušný až po smrť « (Flp 2, 7-8) a » hoci bohatý «, kvôli nám » sa stal chudobným « (2 Kor 8, 9). Keďže učeníci majú vždy nasledovať Krista v láske a poníženosti, a vydávať mu v tom svedectvo, Matka Cirkev sa raduje, že má vo svojom lone hodne mužov a žien, čo vernejšie nasledujú Krista v tejto sebažertve a výraznejšie ju prejavujú tým, že prijímajú na seba chudobu v slobode dietok Božích a zriekajú sa vlastnej vôle, podrobujúc sa človeku z lásky k Bohu vo veciach dokonalosti, viac ako to ukladá prikázanie, aby sa stali podobnejšími poslušnému Kristovi.

Všetci v Krista veriaci sú teda pozvaní, ba povinní usilovať sa o svätosť a dokonalosť vo vlastnom stave. Preto nech všetci dbajú, aby správne usmerňovali svoje city, žeby im užívanie vecí tohto sveta a lipnutie na bohatstvách v protive s duchom evanjeliovej chudoby neprekážalo v úsilí o dokonalú lásku, ako napomína Apoštol: » Tí, čo užívajú veci tohto sveta, ako by ich neužívali, pretože terajšia tvárnosť sveta su už pomíňa « (porov. 1 Kor 7, 31 gr.).

ŠIESTA KAPITOLA

REHOLNÍCI

43. *Evanjeliové rady ako povolanie v Cirkvi.*

43. Evanjeliové rady Bohu zasvätenej čistoty, chudoby a poslušnosti, pretože majú svoj podklad v Pánových slovách a jeho príklade a odporúčajú ich Apoštoli i cirkevní Otcovia, Učítelia a Pastieri, sú darom Božím, ktorý Cirkev prijala od svojho Pána a jeho milosťou ho neprestajne uchováva. Sama Cirkev sa ich svojou autoritou pod vedením Ducha Svätého starala vysvetľovať, upravovať ich prax a ich aj zakotviť v ustálených životných formách. Tak sa stalo, že ako na strome, ktorý pochádza od Boha a ktorý sa podivne a košato rozvetvil na poli Pánovom, sa vyvinuli rozličné formy pustovníckeho alebo spoločného života a rozmanité rehol'né rodiny, ktoré sa vzťahujú

na dobro svojich členov, ako aj na osov celému Telu Kristovmu. Lebo tieto rehoľné rodiny poskytujú svojim členom prostriedky väčšej stálosti v spôsobe života, osvedčený návod na dosiahnutie dokonalosti, oporu bratskej vospolnosti v službe Kristovej a slobodu posilňovanú poslušnosťou, takže majú možnosť bezpečne uskutočňovať a verne zachovať svoje rehoľné povolanie a s radostným duchom napredovať na ceste lásky.

Vzhl'adom na božské a hierarchické zriadenie Cirkvi rehoľný stav nepredstavuje prechod medzi duchovným a laickým spôsobom života, lebo Boh povoláva niektorých veriacich jednej i druhej zložky, aby mali účasť na tomto osobitnom dare v živote Cirkvi a aby napomáhali, každý svojím spôsobom, jej spasiteľné poslanie.

44. Povaha a význam rehoľného života v Cirkvi

44. Sl'ubami alebo inými svojou povahou sl'ubom podobnými záväzkami, ktorými sa veriaci viaže zachovávať spomenuté tri evanjeliové rady, oddáva sa bezvýhradne nadovšetko milovanému Bohu, takže je z nového a osobitného titulu určený pre službu a chválu Božiu. Krstom už síce odumrel hriechu a zasvätil sa Bohu; aby však mohol v hojnejšej miere požívať ovocie krstnej milosti, chce sa zachovávaním evanjeliových rád v Cirkvi oslobodiť od prekážok, ktoré by ho mohli odvieť od horlivosti v láske a dokonalosti v uctievaní Boha, a vrúcnejšie sa zasväcuje službe Božej. A toto zasvätenie je tým dokonalejšie, čím pevnejšie sú záväzky, ktoré predstavujú nerozlučné spojenie Krista s Cirkvou, jeho Nevestou.

Keďže však evanjeliové rady spájajú svojich nasledovníkov — v láske, ku ktorej smerujú — osobitným spôsobom s Cirkvou a jej tajomstvom, aj ich duchovný život má sa zasvätiť dobru celej Cirkvi. Z toho vyplýva povinnosť pracovať podľa svojich síl a podľa povahy vlastného povolania, modlitbou alebo aj tvorivou prácou, na prehĺbovaní a upevňovaní kráľovstva Božieho v dušiach a na jeho šírení všade na svete. Preto aj Cirkev chráni a napomáha svojský charakter rozmanitých rehoľných inštitútov.

Zachovávanie evanjeliových rád sa teda javí ako znamenie, ktoré môže a má účinne privádzať všetkých členov Cirkvi k horlivému plneniu povinností kresťanského povolania. Keďže ľud Boží nemá trvalého miesta, ale si hľadá budúce, rehoľný stav, ktorý svojich príslušníkov väčšmi oslobodzuje od pozemských starostí, zároveň očividnejšie poukazuje všetkým veriacim na nebeské dobrá, jestvujúce už na tomto svete, vydáva účinnejšie svedectvo o novom a večnom živote, ktorý sme získali Kristovým vykúpením a je predzvestovateľom budúceho vzkriesenia a slávy nebeského kráľovstva. Rehoľný stav pritom vernejšie nasleduje a trvalo sprítomňuje v Cirkvi spôsob života, na ktorý sa podujal Syn Boží, keď prišiel na svet, aby konal Otcovu vôľu, a ktorý predložil aj učeníkom, čo ho nasledovali. Konečne osobitným spôsobom dáva najavo povznesenosť kráľovstva Božieho nad všetko pozemské a jeho zvrchované požiadavky; je pre všetkých ľudí aj dôkazom neobyčajnej veľkosti moci Krista Kráľa a nekonečnej sily Svätého Ducha, čo podivne účinkuje v Cirkvi.

A teda stav, ktorý sa zakladá na zachovávaní rád

evanjelia, i keď sa netýka hierarchického zriadenia Cirkvi, predsa predstavuje nedotknuteľnú zložku jej života a svätosti.

45. Pod autoritou Cirkvi

45. Keďže je úlohou cirkevnej hierarchie spravovať ľud Boží a vodiť ho na hojné pasienky (porov. Ez 34, 14), patrí do jej pôsobnosti svojimi zákonmi múdro usmerňovať prax evanjeliových rád, ktorými sa neobyčajne napomáha dokonalosť lásky k Bohu a blížnemu. Okrem toho, vnímavá na popudy Ducha Svätého, prijíma pravidlá, ktoré predkladajú význační mužovia a ženy, po ďalších úpravách ich hodnoverne schvaľuje a svojou ochrannou autoritou bedlivo sleduje rehol'né ustanovizne, aby všade, kde boli zriadené na výstavbu Tela Kristovho, sa vzťahali a rozvíjali podľa ducha svojich zakladateľov.

Aby však bolo čím lepšie postarané o potreby celého Pánovho stáda, môže rímsky pápež, mocou svojho prvenstva nad celou Cirkvou, v záujme spoločného dobra vyňať ktorýkoľvek inštitút dokonalosti a jeho jednotlivých členov spod právomoci miestnych ordínarov a podriať jedine sebe samému. Podobne sa môžu ponechať alebo zveriť na autoritu vlastných patriarchov. Sami členovia inštitútov dokonalosti majú v zhode s kanonickými zákonmi pri plnení svojich povinností voči Cirkvi podľa svojho osobitného spôsobu života preukazovať úctu a poslušnosť voči biskupom, vzhľadom na ich pastorálnu autoritu v miestnych cirkvách a kvôli potrebnej jednote a svornosti v apoštolskej činnosti.

Cirkev zas svojím schválením nielenže povyšuje rehoľné povolanie na hodnosť cirkevne uznaného stavu, ale ho aj svojimi liturgickými úkonmi predstavuje ako Bohu zasvätený stav. Lebo Cirkev sama z moci, ktorú dostala od Boha, prijíma sl'uby tých, čo ich skladajú, svojimi verejnými modlitbami získava pre nich pomoc a milosť Božiu, porúča ich Bohu a udeľuje im duchovné požehnanie, spájajúc ich obetovanie s eucharistickou obetou.

46. *Načim mať v úcte zasvätenie prostredníctvom rád evanjelia*

46. Rehoľníci nech starostlivo dbajú o to, aby ich prostredníctvom Cirkev vskutku čoraz lepšie predstavovala Krista veriacim i neveriacim, buď ako rozjímna na hore, alebo ako hlása zástupom kráľovstvo Božie, ako uzdravuje chorých a ranených a privádza k poriadnemu životu hriešnikov, alebo ako žehná deti a robí všetkým dobre, a pritom vždy plní vôľu Otca, ktorý ho poslal.

Konečne nech sú všetci presvedčení, že hoci zachovávanie rád evanjelia je spojené so zriekaním sa dobier, ktoré majú bezpochyby veľkú hodnotu, predsa však neprekáža pravému rozvoju ľudskej osobnosti, ba mu je svojou povahou na veľký osoh. Lebo tomu, kto prijíma tieto rady dobrovoľne, podľa svojho osobného povolania, nemálo dopomáhajú k očiste srdca a slobode ducha, neprestajne podnecujú horlivosť v láske, a najmä — ako potvrdzuje príklad toľkých svätých zakladateľov — sú schopné lepšie prispôbiť kresťana panenskému a chudobnému spôsobu života, ktorý si vyvolil Kristus Pán a ktorý

na seba prijala jeho panenská Matka. A nech si nik nemyslí, že sa rehoľníci svojím zasvätením odcudzujú ľuďom, alebo že sa stávajú neužitočnými pre pozemskú pospolitosť. I keď totiž završenie nepomáhajú priamo svojim súčasníkom, predsa sú s nimi hlbšie spojení v láske Kristovej a s nimi duchovne spolupracujú, aby výstavba pozemskej spoločnosti mala vždy svoj základ v Bohu a k nemu smerovala, aby sa azda márne nenamáhalí tí, čo ju budujú.

Práve preto tento svätý cirkevný snem povzbudzuje a chváli mužov a ženy, Bratov a Sestry, čo v kláštoroch alebo v školách a nemocniciach, ako aj v misiách sú vytrvalou a pokornou vernosťou tomuto zasväteniu na ozdobu Nevesty Kristovej a preukazujú všetkým ľuďom rozmanité ušľachtilé služby.

47. Záver

47. Každý, kto bol povolaný zachovávať rady evanjelia, nech sa bedlivo stará, aby vytrval a väčšmi vynikol v povolaní, ktoré dostal od Boha, na výdatnejšiu svätosť Cirkvi a na väčšiu slávu jednej a nerozdielnej Trojice, ktorá je v Kristovi a skrze Krista zdrojom a prvopočiatkom všetkej svätosti.

Dekrét
o obnove rehol'ného života

PERFECTAE CARITATIS

1. Úvod

1. Svätý koncil poukázal už v konštitúcii *Lumen gentium*, že snaha o dokonalú lásku zachovávaním evanjeliových rád má svoj pôvod v učení a v príklade božského Učiteľa a že sa javí ako vynikajúce znamenie nebeského kráľovstva. Teraz sa chce tento koncil zaoberať životom a disciplínou tých inštitútov, ktorých členovia skladajú sľuby čistoty, chudoby a poslušnosti, a súčasne sa chce postarať o ich potreby podľa požiadaviek dnešnej doby.

Hned' od prvých čias boli v Cirkvi mužovia a ženy, ktorí si zaumienili žiť podľa evanjeliových rád, a tak slobodnejšie ísť za Kristom a vernejšie ho nasledovať. Tak žili Bohu zasvätený život, každý svojím spôsobom. Mnohí z nich z vnuknutia Ducha Svätého žili životom pustovníckym, alebo založili rehol'né rodiny, ktoré Cirkev svojou autoritou ochotne prijala a schválila. A tak sa z Božej vôle vyvinula

neobyčajná rozmanitosť rehol'ných spoločností, ktorá veľmi prispela k tomu, že Cirkev je nielen vybavená na všetko dobré (porov. 2 Tim 3, 17) a pripravená slúžiť na budovanie Kristovho Tela (porov. Ef 4, 12), ale vystrojená rozličnými darmi svojich detí sa javí aj ako mladucha vyzdobená pre svojho ženícha (porov. Zjv 21, 2) a skrz ňu sa prejavuje mnohotvárna múdrosť Božia (porov. Ef 3, 10).

Pri tejto rozmanitosti darov všetci, ktorých Boh volá k životu podľa evanjeliových rád a ktorí s oddanosťou skladajú sľuby, zasväcujú sa osobitným spôsobom Pánovi, nasledujúc Krista, ktorý ako paníc v chudobe (porov. Mt 8, 20; Lk 9, 58) svojou poslušnosťou až po smrť na kríži (porov. Flp 2, 8) vykúpil a posvätil ľudí. Tak podnecovaní láskou, ktorú Svätý Duch rozlieva v ich srdciach (porov. Rim 5, 5), stále väčšmi žijú pre Krista a pre jeho Telo, ktorým je Cirkev (porov. Kol 1, 24). Preto čím vrúcnejšie sa spájajú s Kristom týmto darovaním sa, ktoré zahŕňa celý život, tým väčšmi sa obohacuje životnosť Cirkvi a tým plodnejším sa stáva jej apoštolát.

Aby však Cirkev mala v súčasných okolnostiach väčší úžitok zo vzácných hodnôt života posväteného profesiou evanjeliových rád i z jeho potrebného poslania, tento svätý koncil schválil nasledujúce normy. Tieto normy sa vzťahujú iba na všeobecné zásady primeranej obnovy života a disciplíny v reholiach i v spoločnostiach so spoločným životom bez sľubov i v sekulárnych inštitútoch. Pritom si však každý má zachovať svoju vlastnú povahu. Podrobnejšie predpisy o náležitom výklade a uplat-

ňovanie týchto zásad vydá po koncile kompetentná vrchnosť.

2. *Všeobecné zásady primeranej obnovy*

2. Primeraná obnova rehoľného života zahŕňa ustavičný návrat k prameňom všetkého kresťanského života a k pôvodnému duchu inštitútov a súčasne aj ich prispôbenie zmeneným časovým podmienkam. Táto obnova sa má uskutočniť z podnetu Svätého Ducha a pod vedením Cirkvi podľa týchto zásad:

a) Keďže základnou normou rehoľného života je nasledovanie Krista podľa evanjelia, všetky inštitúty musia túto normu považovať za svoje najvyššie pravidlo.

b) Sama Cirkev má z toho osôh, keď inštitúty majú svoju vlastnú povahu a svoje poslanie. Preto nech sa verne skúma duch i ciele zakladateľov, ako aj zdravé tradície, pretože toto všetko je dedičstvom každého inštitútu.

c) Všetky inštitúty nech sa zúčastňujú na živote Cirkvi a podľa svojej povahy nech si osvojujú a v miere svojich možností nech podporujú jej podujatia a ciele napríklad v oblasti biblickej, liturgickej, dogmatickej, pastorálnej, ekumenickej, misijnej a sociálnej.

d) Inštitúty nech umožňujú svojim členom náležite poznať postavenie človeka, požiadavky času i potreby Cirkvi, aby vedeli vo svetle viery správne posúdiť stav súčasného sveta, a tak v zápale apoštolskej horlivosti účinnejšie pomáhať ľuďom.

e) Keďže rehoľný život je predovšetkým na to, aby jeho členovia nasledovali Krista a spojili sa s Bohom profesiou evanjeliových rád, treba si dobre

uvedomiť, že ani to najdokonalejšie prispôsobenie sa časovým potrebám nebude účinné, ak ho nebude oživovať duchovná obroda, ktorá je vždycky, aj pri vonkajšej apoštolskej činnosti, vecou prvoradou.

3. Praktické kritériá obnovy

3. Spôsob života, modlitby a činnosti sa má vhodne prispôbiť súčasným fyzickým a psychickým podmienkam rehoľníkov, a nakoľko si to vyžaduje povaha jednotlivých inštitútov, aj potrebám apoštolátu, aj požiadavkám kultúrnym, aj okolnostiam sociálnym a hospodárskym. Má sa to urobiť všade, najmä však v misijných krajoch.

Podľa tých istých kritérií nech sa preskúma aj spôsob vedenia inštitútov.

Preto treba náležite zrevidovať konštitúcie, « direktória », knihy zvyklostí, modlitebníky, ceremoniále a iné zbierky tohto druhu. Treba zrušiť zastarané predpisy a všetko upraviť podľa uznesení tohto svätého koncilu.

4. Kto má uskutočniť túto obnovu

4. Účinnú obnovu a náležité prispôsobenie nemožno uskutočniť bez spolupráce všetkých členov inštitútu.

Určovať smernice, vydávať zákony a dovoľovať vyhovujúce a rozumné skúšky vo veci primeranej obnovy je oprávnená jedine kompetentná vrchnosť, predovšetkým všeobecné kapituly, so schválením — keď je to potrebné — Svätej stolice alebo miestnych ordinárov podľa noriem práva. Vo veciach, ktoré sa týkajú celého inštitútu, nech sa predstavení vhodným

spôsobom poradia so svojimi spolubratmi a nech ich vypočujú.

Pre primeranú obnovu ženských mníšskych kláštorov si možno vyžiadať aj návrhy a dobrozdania federálnych zhromaždení alebo iných právoplatne zvolaných zasadaní.

Všetci nech si pamätajú, že obnove väčšmi pomôže verné zachovávanie pravidiel a konštitúcií ako rozmnožovanie zákonov.

5. Prvky spoločné všetkým formám rehoľného života

5. Členovia všetkých inštitútov nech si predovšetkým pripomenú, že profesiou evanjeliových rád odpovedali na Božie volanie, aby tak nielen zomreli hriechu (porov. Rim 6, 11), ale sa aj zriekli sveta a žili jedine Bohu. Ved' celý svoj život vložili do jeho služieb, a to je osobitným zasvätením, ktoré má svoje hlboké korene v krstnom zasvätení a je jeho plnším zvýraznením.

A keďže Cirkev toto ich sebaobetovanie prijala, nech vedia, že sa dali aj do jej služieb.

Táto služba Bohu ich musí nabádať a povzbudzovať cvičiť sa v čnostiach, najmä v pokore a poslušnosti, statočnosti a čistote, ktorými sa stávajú účastnými na Kristovom pokorení (porov. Flp 2, 7-8) a spolu aj na jeho živote v duchu (porov. Rim 8, 1-13).

Nech teda rehoľníci, verní svojim sľubom, zanechajú všetko pre Krista (porov. Mk 10, 28) a nech ho nasledujú (Mt. 19, 21) ako jedinú nutnosť (porov. Lk 10, 42), nech počúvajú jeho slová (Lk 10, 39) a starajú sa o jeho veci (1 Kor 7, 32).

Preto je potrebné, aby členovia všetkých inštitútov hľadali nadovšetko a jedine Boha, a tak kontempláciu, ktorou sa mu oddávajú myslou a srdcom, spájali s apoštolskou láskou, ktorou sa usilujú spolupracovať na diele vykúpenia a rozširovať Božie kráľovstvo.

6. *Prvenstvo duchovného života*

6. Tí, čo sa sľubmi zaväzujú žiť podľa evanjeliových rád, nech predovšetkým hľadajú a milujú Boha, ktorý nás prvý miloval (porov. 1 Jn 4, 10) a nech sa vo všetkých okolnostiach usilujú pestovať život skrytý s Kristom v Bohu (porov. Kol 3, 3), odkiaľ pramení a dostáva popud i láska k blížnemu pre spásu sveta a povznesenie Cirkvi. Táto láska oživuje a usmerňuje i samo zachovávanie evanjeliových rád.

Preto nech členovia inštitútov vytrvalo pestujú ducha modlitby i modlitbu samu, čerpajúc z pravých prameňov kresťanskej duchovnej náuky. V prvom rade nech každodenne berú do rúk sväté Písmo, aby si čítaním a rozjímaním zo svätých spisov získali »nesmierne vzácne poznanie o Ježišovi Kristovi« (porov. Flp 3, 8). Nech podľa úmyslov Cirkvi slávia srdcom i ústami posvätnú liturgiu, najmä presväté tajomstvo Eucharistie a nech si z tohto prebohatého prameňa živia svoj duchovný život.

Takto posilnení pri stole Božieho zákona a svätého oltára nech bratsky milujú Kristove údy a nech si synovsky vážia a milujú duchovných pastierov. Nech žijú a cítia s Cirkvou stále intenzívnejšie a nech sa úplne zasvätia jej poslaniu.

7. Inštitúty s úplne kontemplatívnym zameraním

7. V tajomnom tele Kristovom, v ktorom » ani jeden úd nevykonáva tú istú činnosť« (Rim 12, 4), majú stále významné miesto inštitúty, ktoré sa úplne zameriavajú na kontempláciu, takže sa ich členovia venujú jedine Bohu v samote a mlčaní, v ustavičnej modlitbe a horlivom pokání, hoci potreba činného apoštolátu je naliehavá. Prinášajú Bohu vynikajúcu obeť chvály, prehojným ovocím svätosti osvecujú Boží ľud, povzbudzujú ho príkladom a zvel'ad'ujú tajomnou apoštolskou plodnosťou. Tak sa stávajú ozdobou Cirkvi a prameňom nebeských milostí. Spôsob ich života nech sa však upraví podľa uvedených zásad a kritérií primeranej obnovy, ale treba pritom čo najsvedomitejšie zachovať ich odlúčenosť od sveta i vlastné cvičenia kontemplatívneho života.

8. Inštitúty s apoštolskou činnosťou

8. V Cirkvi je veľmi mnoho kňazských a laických inštitútov, ktoré sa venujú rozmanitým apoštolským dielam. Majú rozličné dary podľa milosti, ktorú dostali. Tak jeden má dar služby pri posluhovaní, iný vyučuje, iný povzbudzuje, iný zasa dáva s úprimnosťou a iný preukazuje milosrdenstvo s ochotou (porov. Rim 12, 5-8). » Dary milosti sú rozličné, ale Duch je ten istý « (1 Kor 12, 4).

Apoštolská a charitatívna činnosť patrí v týchto inštitútoch k samej podstate rehoľného života ako posvätná služba a osobitné dielo lásky, ktoré im zverila Cirkev a ktoré majú v jej mene vykonávať. Preto celý rehoľný život členov má byť preniknutý

apoštolským duchom a všetku apoštolskú činnosť má oživovať rehoľný duch. Aby teda rehoľníci zodpovedali predovšetkým svojmu povolaniu nasledovať Krista a aby slúžili samému Kristovi v jeho údoch, ich apoštolská činnosť musí vychádzať z dôverného spojenia s ním. Tým sa pestuje aj sama láska k Bohu a k blížnemu.

Preto nech tieto inštitúty vhodne prispôbia svoje pravidlá a zvyklosti požiadavkám apoštolátu, ktorému sa venujú. A keďže rehoľný život, ktorý sa venuje apoštolskej činnosti, má mnohoraké formy, je potrebné, aby sa pri jeho obnove pamätalo na túto rozmanitosť a aby sa v jednotlivých inštitútoch udržoval život členov v službe Kristovej ich vlastnými a primeranými prostriedkami.

9. *Vernosť mníšskemu a kláštornému životu*

9. Nech sa verne zachováva a stále väčšími žiari vo svojom rýdzom duchu na Východe i na Západe ctihodná ustanovizeň mníšskeho života, ktorá si v priebehu vekov získala vynikajúce zásluhy o Cirkev a ľudskú spoločnosť. Hlavnou úlohou mníchov je preukazovať Božej velebnosti pokornú a pritom vznešenú službu v kláštore tým, že sa v utiahnutosti úplne venujú božiemu kultu, alebo tým, že sa oprávnene podobrali na dajakú apoštolskú alebo charitatívnu činnosť. Nech obnovia svoje dávne blahodarné tradície — pričom treba zachovať charakteristický ráz inštitútu — a nech ich prispôbia terajším potrebám duší, aby sa kláštory stali semeniskom povznesenia kresťanského ľudu.

Podobne aj rehole, ktoré podľa pravidiel úzko spájajú apoštolský život s oficiom v chóre a s mníšskymi observanciami, nech svoj život tak prispôsobia požiadavkám im vyhovujúceho apoštolátu, aby verne zachovali svoj životný ráz, pretože Cirkev má z neho veľký úžitok.

10. *Rehoľný laický život*

10. Rehoľný laický život mužov i žien je sám osebe plným stavom profesie evanjeliových rád. Keďže tento život je taký užitočný v poslaní Cirkvi pri výchove mládeže, ošetrovaní chorých a pri iných službách, svätý koncil si ho veľmi váži, utvrdzuje jeho členov v povolání a povzbudzuje ich, aby prispôbili svoj život súčasným požiadavkám.

Svätý koncil vyhlasuje, že niet nijakej prekážky, aby v mužských reholiach — ak sa tým nezmení ich laický charakter — niektorí členovia z rozhodnutia všeobecnej kapituly prijali kňazské svätenie, aby vo svojich domoch vykonávali kňazskú službu.

11. *Sekulárne inštitúty*

11. Hoci sekulárne inštitúty nie sú inštitútmi rehoľnými, predsa majú pravú a úplnú, Cirkvou uznanú profesiu evanjeliových rád vo svete. Touto profesiou sa zasväcujú Bohu mužovia i ženy, laici i klerici žijúci vo svete. Preto nech sa predovšetkým usilujú úplne sa oddať Bohu v dokonalej láske. Samy inštitúty nech si zachovávajú svoj vlastný a osobitný sekulárny ráz, aby mohli vo svete, ako by boli zo sveta, účinne a všade vykonávať svoj apoštolát, pre ktorý vznikli.

Nech si však dobre uvedomia, že túto významnú úlohu nezvládnu, ak ich členovia nebudú dôkladne vzdelaní vo veciach Božích i ľudských, aby boli vo svete skutočne kvasom na posilnenie a vzrast Kristovho Tela. Preto nech sa predstavení vážne starajú najmä o duchovné vzdelanie členov a ich ďalšiu formáciu.

12. Čistota

12. Čistotu » pre kráľovstvo nebeské « (Mt 19, 12), ktorú rehoľníci vyjadrujú sľubom, treba považovať za význačný dar milosti. Jediným spôsobom oslobodzuje srdce človeka (porov. 1 Kor 7, 32-35), aby väčšmi horelo láskou k Bohu a k všetkým ľuďom, a preto je osobitným znamením nebeských hodnôt a pre rehoľníkov veľmi vhodným prostriedkom venovať sa horlivo Božej službe a apoštolskej činnosti. Tak všetkým veriacim pripomínajú ono podivuhodné, Bohom stanovené zasnúbenie, ktoré sa vo svojej plnosti zjaví v budúcom veku a pre ktoré jediným ženíchom Cirkvi je Kristus.

Rehoľníci v snahe verne zachovávať svoj sľub nech veria slovám Pána a dôverujú v Božiu pomoc, nech si nezakladajú na svojich silách, ale nech sa umŕtvujú a si strážia zmysly. Nech nezanedbávajú ani prirodzené prostriedky, ktoré slúžia duševnému i telesnému zdraviu. Tak ich nebudú znepokojovať klamné náuky, ktoré vyhlasujú dokonalú zdržanlivosť za nemožnú a škodlivú pre rozvoj človeka, a akoby vedení duchovným pudom budú vedieť odmietnuť všetko, čo ohrozuje čistotu. Okrem toho nech si všetci, najmä predstavení, uvedomia, že čistota sa dá istejšie

zachovať, keď v spoločnom živote medzi rehoľníkmi prekvitá pravá bratská láska.

Pretože zachovávanie dokonalej zdržanlivosti úzko súvisí s najhlbšími sklonmi ľudskej prirodzenosti, kandidáti nech pristupujú a sú pripúšťaní k sl'ubu čistoty iba po naozaj dostatočnej skúšobnej lehote a s potrebnou psychologickou a citovou zrelosťou. Treba ich nielen upozorniť na nebezpečenstvá, s ktorými sa čistota môže stretnúť, ale ich tak vychovávať, aby prijali Bohu zasvätený celibát aj ako hodnotu pre úplný rozvoj svojej osobnosti.

13. *Chudoba*

13. Rehoľníci nech dôkladne zachovávajú chudobu, ktorú dobrovoľne prijali z túžby nasledovať Krista, a ktorá je najmä dnes jeho veľmi ceneným znamením. Ak treba, nech sa vyjadri aj novými formami. Chudobou sa stávame účastnými na chudobe Krista, ktorý sa stal pre nás chudobným, hoci bol bohatý, aby sme sa jeho chudobou obohatili (porov. 2 Kor 8, 9; Mt 8, 20).

Čo sa týka rehoľnej chudoby, nestačí sa podriaďiť predstaveným v užívaní majetkov, ale je potrebné, aby rehoľníci zachovávali vonkajšiu i vnútornú chudobu a zhromažďovali si poklady v nebi (porov. Mt 6, 20).

Nech sa všetci vo svojej činnosti cítia viazaní všeobecným zákonom práce, a obstarávajú si takto prostriedky potrebné na živobytie a svoje diela, nech sa zbavia všetkej prepíatej ustarostenosti a nech dôverujú prozreteľnosti nebeského Otca (porov. Mt 6, 25).

Rehoľné kongregácie môžu v konštitúciách dovoliť svojim členom zrieknuť sa dedičstva, ktoré nadobudli alebo nadobudnú.

Nech sa i samy inštitúty podľa miestnych podmienok usilujú vydávať akoby kolektívne svedectvo o chudobe, a nech ochotne venujú dajakú čiastku svojich majetkov na iné potreby Cirkvi a na podporu chudobných, ktorých všetci rehoľníci majú milovať Kristovou láskou (porov. Mt 19, 21; 25, 34-46; Jak 2, 15-16; 1 Jn 3, 17). Provincie a domy jednotlivých inštitútov nech si navzájom dávajú zo svojich časných majetkov, takže tie, čo majú viacej, nech pomáhajú tým, čo trpia nedostatok.

Hoci inštitúty v zhode s pravidlami a konštitúciami majú právo vlastniť všetko, čo potrebujú na živobytie a činnosť, predsa nech sa vyhýbajú akémukoľvek prepychu, nadmernému zisku a hromadeniu majetkov.

14. *Poslušnosť*

14. Rehoľníci úplným zasvätením svojej vôle prinášajú v sľube poslušnosti samých seba ako obeť Bohu, a tak sa pevnejšie a istejšie spájajú so spasiteľnou vôľou Božou. Preto podľa príkladu Ježiša Krista, ktorý prišiel plniť vôľu Otca (Jn 4, 34; 5, 30; Žid 10, 7; Ž 39, 9) a » prijal na seba prirodzenosť sluhy « (Flp 2, 7) a v utrpení poznal poslušnosť (porov. Žid 5, 8), rehoľníci vedení Svätým Duchom s vierou sa podrobujú predstaveným ako zástupcom Božím a pod ich vedením sa dávajú do služieb všetkým bratom v Kristu, ako aj sám Kristus z poslušnosti Otcovi slúžil svojim bratom a položil svoj život ako výkupné za mnohých (porov. Mt 20, 28; Jn 10,

14-18). Takto sa užšie zaväzujú slúžiť Cirkvi a usilujú sa dospieť k miere plného vzrastu Kristovho (porov. Ef 4, 13).

Nech teda rehoľníci v duchu viery a lásky k Božej vôli, podľa toho, čo predpisujú pravidlá a konštitúcie, pokorne a úctivo poslúchajú svojich predstavených. Nech pri plnení rozkazov a pri vykonávaní zverených úloh dávajú k dispozícii schopnosti rozumu i vôle ako aj dary milosti a prírody, vo vedomí, že spolupracujú na výstavbe Tela Kristovho podľa Božích úmyslov. Takto rehoľná poslušnosť nielen že neznižuje dôstojnosť ľudskej osobnosti, ale ju privádza k zrelosti tým, že zväčšuje slobodu Božích detí.

Predstavení zasa, pretože sa budú zodpovedať zo zverených duší (porov. Žid 13, 1š), pri plnení svojich povinností, poslušní Božej vôli, nech tak uplatňujú svoju autoritu v úslužnosti voči bratom, aby prejavovali lásku, ktorou ich Boh miluje. Nech vedú svojich podriadených ako Božích synov s úctou k ľudskej osobe, aby ich podriadenosť bola dobrovoľná. Preto nech im ponechajú patričnú slobodu, najmä čo sa týka sviatosti pokánia a duchovného vedenia. Nech vedú spolubratov tak, aby pri plnení úloh a vo svojej podnikavosti spolupracovali v činnejšej a zodpovednej poslušnosti. Preto nech ich ochotne vypočujú a nech podporujú ich spoločné úsilie pre dobro inštitútu i Cirkvi. Pritom však predstaveným ostáva všetka právomoc rozhodovať a rozkazovať, čo sa má konať.

Kapituly a rady nech verne plnia úlohu, ktorá je im zverená pri vedení a nech sú svojím spôsobom

vyjadrením účasti a starostlivosti všetkých členov o dobro celej komunity.

15. *Spoločný život*

15. Podľa príkladu prvej Cirkvi, v ktorej množstvo tých, čo prijali vieru, bolo jedného ducha a jednej mysle (porov. Sk 4, 32), nech spoločný život, udržiavaný náukou evanjelia, posvätnou liturgiou a najmä Eucharistiou, zotrúva v modlitbe a v spoločenstve toho istého ducha (porov. Sk 2, 42). Rehoľníci ako údy Kristove, nech sa v bratskom nažívaní navzájom predbiehajú v úctivosti (porov. Rim 12, 10) a nech si pomáhajú znášať bremená (porov. Gal 6, 2). Keď sa totiž láska Božia prostredníctvom Svätého Ducha rozlieva v srdciach (porov. Rim 5, 5), komunita ako pravá rodina, zhromaždená v mene Pánovom, sa teší z jeho prítomnosti (porov. Mt 18, 20). Ved' láska je splnením zákona (porov. Rim 13, 10) a zväzkom dokonalosti (porov. Kol 3, 14) a vieme, že láskou sme prešli zo smrti do života (porov. 1 Jn 3, 14). Ba jednota bratov dokazuje Kristov príchod (porov. Jn 13, 35; 17, 21) a vyviera z nej veľká apoštolská sila.

Aby sa medzi rehoľníkmi prehĺbili bratské zväzky, nech sa do života a činnosti komunity užšie zapoja bratia, pomocní bratia alebo akokoľvek ich volajú. Ak okolnosti naozaj neodporúčajú ináč, treba sa postarať, aby sa v ženských inštitútoch dosiahol len jeden druh sestier. V tomto prípade nech sa rozlišujú iba v tom, čo si vyžaduje rozdielnosť činností, pre ktoré tieto sestry určuje osobitné Božie povolanie alebo osobitné schopnosti.

Mužské kláštory a inštitúty, nie celkom laické, môžu podľa svojho určenia súhlasne s konštitúciami prijímať rovnakým spôsobom klerikov i laikov s rovnakými právami a povinnosťami, okrem tých práv a povinností, čo vyplývajú z kňazského svätenia.

16. *Klauzúra mníšok*

16. Pápežská klauzúra mníšok výlučne kontemplatívneho života nech ostane v platnosti. Treba ju však prispôbiť časovým a miestnym podmienkam a po vypočutí mienky samotných kláštorov zrušiť zastarané zvyky.

Ostatné mníšky, ktoré sa podľa pravidiel venujú vonkajšej apoštolskej činnosti, treba z pápežskej klauzúry vyňať, aby mohli lepšie plniť svoje apoštolské povinnosti. Ostáva však pre ne v platnosti klauzúra podľa predpisov ich konštitúcií.

17. *Rehoľné rúcho*

17. Rehoľné rúcho, ako znak zasvätenia, nech je jednoduché, skromné, chudobné a pritom slušné. Okrem toho nech vyhovuje zdravotným požiadavkám a nech sa prispôbí časovým a miestnym okolnostiam i potrebám služby. Rúcho rehoľníkov i rehoľníčok, ktoré nezodpovedá týmto predpisom, treba zmeniť.

18. *Výchova rehoľníkov*

18. Primeraná obnova inštitútov v najväčšej miere závisí od výchovy ich členov. Preto sa rehoľníci neklerici i rehoľníčky nemajú hneď po noviciáte

posielat' do apoštolskej činnosti, ale vo vyhovujúcich domoch sa má náležite pokračovať v ich rehoľnej, apoštolskej, vedeckej a technickej výchove, aby si nadobudli aj patričnú kvalifikáciu.

Aby toto prispôsobenie rehoľného života súčasným potrebám nebolo len zovňajšie a aby nikto, čo sa podľa pravidiel venuje vonkajšiemu apoštolátu, nebol nespôsobilý plniť svoju úlohu, treba každému, primerane jeho nadaniu a osobným schopnostiam, poskytnúť náležité vedomosti o mravoch, cítení a zmýšľaní súčasného spoločenského života. Táto výchova má harmonicky spájať rozličné zložky, a tak prispievať k ucelenosti ich života.

Rehoľníci nech sa po celý život úprimne usilujú dopĺňať si túto duchovnú, vedeckú a technickú kultúru a predstavení nech im podľa možnosti dajú na to príležitosť, prostriedky a čas.

Ďalšou povinnosťou predstavených je postarať sa o najlepší výber a o dôkladnú prípravu direktorov, duchovných vodcov a profesorov.

19. Zakladanie nových inštitútov

19. Pri zakladaní nových inštitútov treba si dôkladne uvážiť, či sú potrebné, alebo aspoň veľmi užitočné a či majú predpoklady rozvíjať sa, aby neobozretne nevznikali inštitúty zbytočné a neschopné života. Formy rehoľného života nech sa podporujú a rozvíjajú najmä v mladých cirkvách. Pritom nech sa dbá na povahu a mravy obyvateľstva i na miestne zvyky a podmienky.

20. *Diela, ktoré si má inštitút ponechať, prispôbiť alebo zanechať*

20. Inštitúty nech verne udržujú a rozvíjajú svoje diela. Pomätajúc na prospech všeobecnej Cirkvi a diecéz, nech ich prispôbujú časovým a miestnym podmienkam, pričom nech používajú vhodné, hoci aj nové prostriedky. Nech zanechajú diela, ktoré dnes už nezodpovedajú duchu a pravej povahe inštitútu.

V rehoľných inštitútoch nech sa výslovne zachováva misijný duch a nech sa primerane ich povahe prispôbí súčasným podmienkam, aby sa evanjelium účinnejšie ohlasovalo všetkým národom.

21. *Inštitúty a kláštory na úpadku*

21. Inštitútom a kláštorom, ktoré podľa úsudku Svätej stolice po vypočutí zainteresovaných miestnych ordinárov neposkytujú opodstatnenú nádej na ďalší rozvoj, nech sa zakáže prijímať v budúcnosti novicov a podľa možnosti nech sa zlúčia s iným prekvitajúcim inštitútom alebo kláštorom, ktorý sa veľmi nelíši svojím zameraním a duchom.

22. *Združovanie rehoľných inštitútov*

22. Inštitúty a svojprávne kláštory, ak je to výhodné, nech sa so schválením Svätej stolice zoskupujú do zväzov, ak dajako patria do tej istej rehoľnej rodiny, alebo do jedného, ak majú skoro tie isté konštitúcie a zvyky a sú toho istého ducha, najmä keď sú príliš malé, alebo do združení, ak sa zaoberajú tými istými alebo podobnými vonkajšími dielami.

23. Konferencie vyšších predstavených

23. Treba podporovať konferencie a rady vyšších predstavených, ktoré ustanovila Svätá stolica, pretože môžu pomôcť jednotlivým inštitútom ľahšie dosiahnuť cieľ, môžu viesť k účinnej spolupráci v prospech Cirkvi, môžu pomôcť rozumnejšie rozmiestňovať evanjeliových pracovníkov na určitom území a prispieť k rokovaniam o spoločných rehoľných otázkach. Keď ide o apoštolát, nech sa zabezpečí náležitá koordinácia a spolupráca s biskupskými konferenciami.

Takéto konferencie možno vytvoriť aj pre sekulárne inštitúty.

24. Rehoľné povolania

24. Kňazi a kresťanskí vychovávatelia nech sa vážne usilujú, aby znovu pribudlo náležité a starostlivo vybraných povolaní, ktoré by plne zodpovedali potrebám Cirkvi. Aj v pravidelných kázňach nech sa častejšie hovorí o evanjeliových radách a o voľbe rehoľného stavu. Rodičia nech kresťanský vychovávajú svoje deti a nech pestujú a chránia v ich srdciach rehoľné povolanie.

Inštitútom je dovolené rozširovať o sebe informácie, aby sa vzbudili povolania, a môžu si hľadať kandidátov. Treba to však robiť s patričnou rozvážnosťou a podľa predpisov Svätej stolice a miestneho ordinára.

Rehoľníci nech si však pamätajú, že najlepším odporúčaním ich inštitútu a najúčinnejšou výzvou k rehoľnému životu je príklad ich vlastného života.

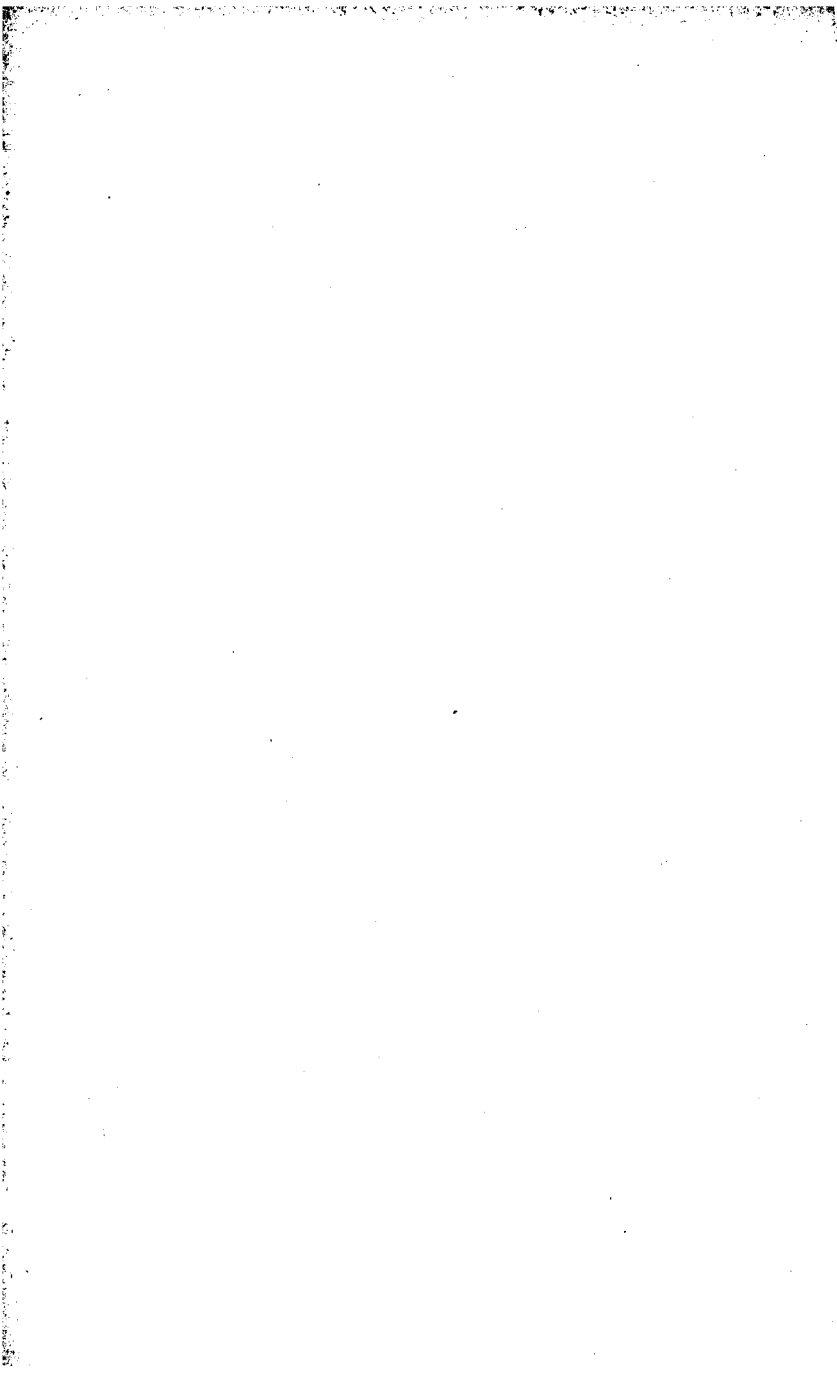
25. *Zakľúčenie*

25. Inštitúty, pre ktoré sú určené tieto zásady primeranej obnovy, nech ochotne zodpovedajú svojmu Božiemu povolaniu a svojmu súčasnému poslaniu v Cirkvi. Tento svätý koncil si vysoko váži ich panenský, chudobný a poslušný spôsob života, ktorého vzorom je sám Kristus Pán, a skladá pevnú nádej do ich skrytej i zjavnej požehnanej činnosti. Preto nech všetci rehoľníci šíria Kristovu blahozvesť po celom svete neporušenosťou svojej viery, láskou k Bohu a k blížnemu, láskou ku krížu a nádejou na budúcu slávu, aby ich svedectvo bolo zjavné všetkým a aby bol oslávený náš Otec, ktorý je na nebesiach (porov. Mt 5, 16). A tak na orodovanie najsladšej Bohorodičky Panny Márie, » ktorej život je pre všetkých pravidlom konania « (sv. Ambróz, O panenstve, kn. 2, hl. 2, č. 15), budú každodenne napredovať a prinášať stále hojnejší spasiteľný úžitok.

Otcovia koncilu schválili všetko, čo je vyhlásené v tomto dekréte. A My, apoštolskou mocou, ktorú sme dostali od Krista, spolu so ctíhodnými Otcami toto všetko v Duchu Svätom potvrdzujeme, nariaďujeme a ustanovujeme. A rozkazujeme, aby sa toto koncilové uznesenie uverejnilo na slávu Božiu.

V Ríme pri svätom Petre dňa 28. októbra 1965

Ja, PAVOL, biskup katolíckej Cirkvi.
(Nasledujú podpisy Otcov)

TEOLÓGIA REHOLNÉHO ŽIVOTA

Tieto úvahy chcú pomôcť rehoľníkom doplniť si teoretickú pripravenosť vo veci rehoľného života, pretože dnes, keď sa diskutuje o toľkých veciach, aj my si musíme ozrejmiť a prehľbiť svoje vedomosti a presvedčenie a rehoľnom stave. Rehoľníci sa často ponosujú, že po noviciáte sa rehoľný život už málo študuje. Možno mnohé nedostatky a vystúpenia z rehole majú svoj pôvod v nedostatočných vedomostiach a v nedostatočnom presvedčení o postavení rehoľníkov v Cirkvi.

Nemienim tu podávať dajaký traktát o rehoľnom živote. Na to by sa vyžadovala historická štúdia. (Konkrétne tradícia je v tejto veci veľmi dôležitá, pretože dala vzniknúť rozmanitým formám zasväteného života). A nechcem predkladať ani právnu štúdiu, (aké úradné postavenie dáva týmto formám zasväteného života hierarchická autorita).

Môj úmysel je oveľa skromnejší. Chcem rozprávať o podstatných črtách súčasnej teológie rehoľného života.

Táto teológia sa ešte len hľadá. Mnohí konciloví otcovia a znalci sa ponosovali, že sa vo svojich diskusiách o rehoľnom živote nemohli oprieť o

solídnu teológiu. Sám Koncil tu nechcel vytvoriť ani ucelený traktát, ani syntézu. Zanechal nám však aspoň dva dokumenty, o ktoré sa budú dlho opierať všetky štúdiá o rehoľnom stave. Chcel by som poukázať na podstatný obsah týchto dokumentov.

Prvý, najdôležitejší, je piata a šiesta hlava konštitúcie o Cirkvi (*Lumen gentium*, LG). Tieto hlavy sú výslovne doktrínálneho rázu a určujú, aké miesto majú rehoľníci v živote Cirkvi.

Druhý dokument je dekrét o obnove rehoľného života (*Perfectae caritatis*, PC). Dekrét sa zdá byť praktického rázu, ale preberá náuku konštitúcie *Lumen gentium* a rozvíja jej niektoré body.

Okrem toho Koncil osobitne upravuje vzťahy medzi rehoľníkmi-apostolmi a hierarchiou v článkoch 33-35 dekrétu o pastierskom úrade biskupov (*Christus Dominus*). (Porovnaj aj dekrét o misijnej činnosti *Ad gentes divinitus*).

Budem tu rozprávať priamo o rehoľnom živote v tradičnom kanonickom ponímaní. Predstavím ho ako spoločný život v inštitúte, kde sa verejne skladajú tri sľuby, sľub čistoty, chudoby a poslušnosti podľa kánonu 487: » *Stabilis in communi vivendi modus quo fideles, praeter communia praecepta, evangelica quoque consilia servanda per vota oboedientiae, castitatis et paupertatis suscipiunt*«. Ale budem musieť uviesť aj iné formy Bohu zasväteného života, formy menej viazané, menej úradne organizované. Napríklad skupiny panien v patristickej dobe alebo iné laické inštitúty v našom 20. storočí. Pre nich použijem označenie » zasvätený život «.

Na druhej strane zameriam sa len na všeobecné pojmy o rehoľnom živote.

POSTAVENIE REHOĽNÉHO STAVU V CIRKVI POKUS O DEFINÍCIU

A - REHOĽNÝ STAV AKO ODPOVEĎ POKRSTENÝCH NA POVOLANIE K SVÄTOSTI

Šiesta hlava konštitúcie o Cirkvi je venovaná rehoľníkom. Je náuková. Toto konštatovanie, na prvý pohľad jednoduché, má svoj veľký význam. To najpodstatnejšie, čo Koncil povedal o rehoľnom živote, nemožno pochopiť, ak rehoľný život nechápeme v úzkom vzťahu k Cirkvi.

Starým teologickým rámcom úvah o rehoľnom živote bola čnosť nábožnosti. (Dokazuje to aj sám výraz » religio«, ktorým sa označovala rehoľná ustanovizeň. Porovnaj sv. Tomáš: Otázky o rehoľnom živote, na konci 2a 2ae.) Po Druhom vatikánskom koncile bude to patriť do ekleziológie, do náuky o Cirkvi. Rehoľný stav je skutočne stavom » Cirkvi«. Už od prvého článku uvedenej šiestej hlavy sa tvrdí, že » evanjeliové rady sú Božím darom, ktorý Cirkev

prijala od svojho Pána a s jeho pomocou ho stále uchováva » (LG 43). Už dvetisíc rokov je vlastne Cirkev priestorom pre tento zasvätený život a vždy zaň pozorne ručila svojou autoritou. Ide tu o najhlbšie tajomstvo samej Cirkvi, ktoré sa v zasvätenom živote plno prejavuje.

Pokúsme sa to pochopiť.

1. *Rehoľný stav je rozvíjaním krstného stavu*

Krest'anov často udivuje skutočnosť, že do kňazstva sa vstupuje sviatosťou, ktorá vtláča osobitný charakter. Aj do manželstva sa vstupuje sviatosťou (a o nej sa tiež hovorí, že vtláča akoby charakter), ale pre vstup do rehoľného stavu niet nijakej sviatosti. Ako to vysvetliť?

Sviatosti nemajú len ten účinok, že udeľujú milosť. Uvádzajú do celkom nového postavenia a do novej funkcie v Cirkvi, (alebo aspoň naprávajú postavenie, ktorému dačo chýba). Tak sviatosťou kňaz sa dostáva do stavu a funkcie hierarchickej služby. Sviatosťou manželstva sa mladík a deva dostávajú do stavu a úlohy kresťanských manželov. Ich poslaním je dávať Kristovmu mystickému telu údy a viditeľne vyjadrovať vzťah vzájomnej lásky medzi Kristom a Cirkvou.

Rehoľník, ako rehoľník, nenadobúda nijaké nové postavenie alebo novú funkciu v Cirkvi. Má len plnšie a intenzívnejšie prežívať svoje všeobecné kresťanské postavenie a úlohy. Sú to také isté záväzky, ako majú aj ostatné údy v Cirkvi ako príslušníci jediného Božieho ľudu. Majú tú istú hodnotu a tie isté základné povinnosti. Rehoľný stav sa takto viaže

na základné sviatosti, krst a birmovku, ktorými sa kresťan stáva definitívnym údom Cirkvi. Byť rehoľníkom znamená naozaj plno zodpovedať požiadavkám svojho krstu a birmovky, a to značí jednoducho zodpovedať požiadavkám » kresťanského povolania «.

Formula rehoľníkovho záväzku, skladanie sľubov: » Pane, chcem zanechať všetko, aby som ťa nasledoval «, je zosilnená repríza formuly krstného záväzku, repríza vyznania viery: » Odriekam sa Satana a jeho zvodov a navždy sa pripojujem k Ježišovi Kristovi «. Rehoľné zasvätenie je iba hlbším zakorenéním a bohatším vyjadrením krstného zasvätenia (LG 44; PC 5). Neprevyšuje ho. Nie je to akýsi nadkrst, pri ktorom by vznikal akýsi nadkresťan. Rehoľníci nie sú duchovnou aristokraciou, ktorá prináša vyššie postavenie. Nie sú privilegovanou triedou v Cirkvi s právnymi výhradami a osobitnými právami, ale skorej sú osobitne význačným zvýraznením toho, čo je povolaním všetkých. Toto je hľadisko, ktoré prijal Koncil v konštitúcii o Cirkvi.

2. Rehoľný stav ako odpoveď na krstnú svätosť

Zaiste viete, že koncilová komisia chcela spočiatku prerokovať v jednej hlave » Všeobecné povolanie pokrstených k svätosti « i rehoľníkov ako najvýraznejších uskutočňovateľov tohto povolania. Jej úmyslom bolo podčiarknuť hlboký súvis a vnútornú jednotu kresťanského a rehoľného povolania.

Sám relátor, rehoľník, dal otázku » jedinej « hlavy prediskutovať v novembri 1963. Po diskusii 680 koncilných otcov žiadalo osobitnú hlavu o rehoľníkoch. Zhromaždenie pristalo na túto požiadavku, aby sa

neznepáčilo rehoľníkom, ktorí si to žiadali ako prejav blahosklonnosti a úcty. Hierarchia mala svoju stat', mal ju aj laikát. Nevenovať v dokumente jednu hlavu rehoľníkom, mohlo sa zdať tak trochu urážkou.

Aby sme správne pochopili šiestu hlavu konštitúcie *Lumen gentium*, treba poznať tieto diskusie. Nepochopíme ju, ak ju odtrhneme od piatej hlavy, ktorej je doplnkom. Pravý úvod do šiestej hlavy je v prvom článku piatej hlavy, a posledný článok piatej hlavy už vlastne prináša náuku o evanjeliových radách.

Z toho vyplýva, že rehoľný život je predstavený vo funkcii všeobecného krstného povolania. Aké je toto povolanie? Je rovnaké pre všetkých. A spočíva v odpovedi na požiadavky, ktoré vyplývajú z krstu, byť svätým, a tak zodpovedať dokonalosti, ku ktorej Otec volá všetky svoje deti. Táto svätosť konkrétne spočíva v láske, v jej dvojom zacielení, v synovskej láske k Bohu Otcovi a v bratskej láske voči ľudom. Je podmienená odumieraním sebe samému a uskutocňuje sa v spojení a nasledovaní lásky ukrižovaného a zmŕtvychvstalého Krista a milosťou jeho Svätého Ducha.

Koncil sa snažil zdôrazniť všeobecnú záväznosť k dokonalosti. Starostlivo sa však vyhýbal vzbudiť dojem, že dokonalosť je len akýmsi monopolom rehoľníkov. A to je dôvod, prečo zamietol tradičný výraz »stavy dokonalosti«, ktorým sa doteraz označoval rehoľný stav. V plnom zmysle krstný stav kresťana je už stavom dokonalosti, ktorú si treba nadobudnúť.

V čom teda spočíva originalita rehoľného života? V »cestě« a »prostriedkoch«, ktorými možno

dosiahnuť túto dokonalú svätosť. Duchovný kresťanský život vo svojom základe je jeden, (láska k Bohu a blížnemu). Aj cieľ je jediný (kresťanská a evanjeliová kvalita tejto lásky, ktorá nepozná hraníc). Ale cesty sú rozdielne. Rozdielne sú aj podmienky konkrétneho života a zodpovednosť Cirkvi. Na podklade jediného všeobecného povolania k svätosti sa rozčleňujú rozličné konkrétne povolania k tejto svätosti podľa rozličných ciest.

Medzi týmito cestami je aj cesta evanjeliových rád ako » verejných sľubov«, ktoré vytvárajú určitý spôsob života, » životný stav«. Veľmi dobre to zhŕňajú prvé slová dekrétu o obnove rehoľného života: » Perfectae caritatis prosecutio per consilia evangelica«. » Snaha o dokonalú lásku (cieľ) zachovávaním evanjeliových rád (cesta)«.

Táto cesta vedie k samému Kristovi a k začiatkom Cirkvi. V Cirkvi vždy boli kresťania povolaní prijať » stav zasväteného života« a žiť » zasvätený život«.

Z tohto » zasväteného života« skoro hneď vznikol » rehoľný život« vo vlastnom zmysle slova ako spoločenská a právne vyhranená ustanovizeň zasväteného života.

Teraz už môžeme podať všeobecnú definíciu rehoľného stavu.

B - POKUS O OPISNÚ DEFINÍCIU REHOĽNÉHO STAVU

Je to definícia široká a opisuje aj náplň rehoľného života. Pokúsim sa veľmi stručne objasniť prvky, s ktorými sa obsírnejšie stretneme neskôr. Táto

definícia sa doslovne nevyskytuje v koncilových textoch, ale je v nich obsiahnutá.

1. *Zmysel a cieľ*

REHOĽNÝ STAV

- ako dôsledok Božieho volania, ktoré je predĺžením samotného povolania k viere,
(Ani Boh ani Cirkv neprikazujú byť rehoľníkom. Je to Boží dar, Božie volanie [LG 42 D, PC 5], je to » Pod' a nasleduj ma « [Mt 19, 21].)
- prostredníctvom slobodnej odpovede z vnuknutia lásky Ducha Svätého (PC 1 C),
(Rehoľný stav zdôrazňuje charizmatický dynamizmus Cirkvi, ktorého dušou a hýbateľom je Duch Svätý, ktorý rozdeľuje dary, ako chce.)
- na podklade a v plnosti všeobecného, z krstu vyplývajúceho zasvätenia

JE VNÚTORNEJŠÍM A PRETO PLNŠÍM ZASVÄTENÍM SA víťaznému Ježišovi Kristovi a jeho Otcovi, ich službe a sláve v Cirkvi

(Najhlbší zmysel krstu je definitívne spojenie sa so zmŕtvychvstalým Kristom a jeho Otcom. Rehoľný stav chce uskutočňovať toto krstné zasvätenie vynikajúcejšie a plnšie podľ'a evanjelia. Oddať sa totálne trom božským Osobám, to je to najpodstatnejšie v rehoľnom stave [LG 44, PC 5].)

- za účelom slobodnejšie a tým aj intenzívnejšie milovať tri božské Osoby a blížneho. Táto dvojité

láska je povoláním, cieľom i samou svätosťou, ku ktorej smeruje celé spoločenstvo pokrstených.

(Ďalší dôležitý aspekt, úzko spojený s predchádzajúcim: rehoľníkmi sa stávame, aby sme milovali a aby sme v sebe stále väčšmi rozvíjali božskú lásku. Tak sa prejavuje životný dynamizmus celej Cirkvi. Vonkajšia činnosť nie je ničím, ak nie je prejavom lásky.)

2. Prostriedky a konkrétne formy

- Toto » osobitné « zasvätenie sa a jeho prežívanie (možné aj súkromne) dostáva konkrétnu formu v zachovávaní TROCH EVANJELIOVÝCH RÁD čistoty, chudoby a poslušnosti.

(Tieto tri rady vyžadujú samy v sebe plnšiu a veľkodušnejšiu lásku a umožňujú totálnejšie sa zasvätiť Kristovi, ktorý ich sám vynikajúco žil.)

- Zachovávaním troch rád, na ktoré sa zaväzujeme ZLOŽENÍM VEREJNÝCH SLŮBOV
- v TRVALOM a normálne definitívnom životnom stave
- a SPOLOČNE v rehoľnej rodine

(Život veľkodušne zasvätený Kristovi nadobúda tak formu v ustanovizni spoločensky organizovanej, viditeľnej a Cirkvou právne uznannej [LG 43, PC 1]. To je rámec trvalého a úradného života. Konkrétne: komunita vedená hierarchicky, jedna regula, jeden duch a presne stanovené ciele, rozdielne podľa rozličných ustanovizní. Súhrn týchto podmienok vytvára osobitný druh života, ktorý má pre rehoľníkov

životné dôsledky. To je vlastne » rehoľný stav «.)

3. Úloha Cirkvi

- Toto zasvätenie sa z lásky na spôsob inštitucionálneho života nie je len pre dobro toho, kto sa zasväcuje, ale je DOBRODENÍM AJ PRE CELÚ CIRKEV. Zabezpečuje jej verejnú službu v dvojakej forme:
- vo forme činnosti, ktorej plodnosť rastie podľa toho, ako pohotove a mocne rastie láska rehoľníkov
  - * či už v modlitbe a odriekaní v kontemplatívnom živote,
  - * či v rozmanitých službách charizmatického rázu (PC 8), podľa toho, ako Svätý Duch inšpiroval jednotlivých zakladateľov,
- vo forme osobitného svedectva, pretože práve rehoľný život umožňuje živšie vyjadriť skutočnosť celej Cirkvi.

C - STAV ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA JE JEDNA Z PODSTATNÝCH ŠTRUKTÚR CIRKVI, NIE PRE SVOJE HIERARCHICKÉ ZRIADENIE, ALE PRE SVOJ ŽIVOT A CHARIZMATICKÚ SVÄTOSŤ

Po rozbere zmyslu a obsahu rehoľného stavu čl. 44 LG uzatvára: » Tento stav, ktorý sa zakladá na profesii evanjeliových rád, i keď sa netýka hierarchického zriadenia Cirkvi, predsa pevne prináleží k jej životu a svätosti «. To znamená pripustiť, že stav

zasväteného života je podstatnou štruktúrou Cirkvi. Má pôvod v samom Kristovi. Ježiš Kristus ho zveril svojej Cirkvi a tá ho verne udržuje (LG 43). Už od začiatku sa v Cirkvi mnohé panny a vdovy zasväcovali dokonalejšiemu životu (1 Kor 7, 15; 1 Tím 5, 12; Sk 21, 9). Tieto formy zasväteného života sa postupne rozvíjali ako strom s mnohými konármi (LG 43). Môžeme povedať, že v Cirkvi budú prekviatať až do konca sveta a svojou osobnou svätosťou budú zvýrazňovať bohatstvo jej svätosti. Cirkev potrebuje svätosť rehoľníkov nie tak pre svoje bytie ako pre svoj život, aby mohla takto plne odpovedať na Kristovu lásku.

A tu treba vedieť správne rozlíšiť skutočný dosah tradičného rozdeľovania na *kňazov, laikov a rehoľníkov*. Toto rozdelenie na tri kategórie je z dvoch hľadísk a to nedovoľuje klásť ich jednoducho nad seba, proti sebe, alebo ich priamo porovnávať. Zo samotnej štruktúry Cirkvi vyplýva v širšom zmysle základné rozlíšenie na kňazov a laikov. Táto štruktúra je hierarchická. Kňazská služba biskupov a kňazov predstavuje priamo Krista-Hlavu, ktorý buduje Telo-Cirkev. Predstavuje ustavičnú iniciatívu Ježiša Krista voči svojim údom, ktoré bez neho nie sú ničím. On ostáva Láskou. Prvý nás miloval a ostáva zdrojom všetkej svätosti.

Z činného duchovného života Cirkvi ako z odpovede lásky, ktorú Cirkev musí dať Kristovi a ktorú Duch Svätý vzbudzuje podľa bohatstva svojich chariziem, vyplýva iné rozlíšenie, *rozlíšenie na rehoľníkov a nerehoľníkov*. Na tých, čo odpovedajú na túto lásku z úrovne obyčajného života a tých, čo na ňu odpovedajú z úrovne inštitucionálne zasväteného

života. Do rehoľného života môžu vstúpiť jednoduchí laici i kňazi, pretože všetci ako údy musia dať Kristovi osobnú odpoveď.

Konkrétne sa teda celá Cirkev vo svojom bytí a vo svojom živote skladá skutočne z troch základných kategórií: z kňazov, rehoľníkov a laikov.

Dvojaký rozdielny pôvod rozdelenia nám umožňuje pochopiť, ako možno *rehoľníka* priradiť či už k jednoduchému laikovi alebo ku kňazovi.

V porovnaní s hierarchickým služobníkom (kňazom) rehoľníka spája s laikom ten istý osobitný cieľ, rozvíjanie *krstnej svätosti*. Ako taký, rehoľník nepatrí do hierarchie. Spolu s laikom patrí medzi obyčajných členov Cirkvi »poslúchajúcej«, ktorí hľadajú svätosť v láske. Spolu s ním je podriadený hierarchii, ktorá mu sprostredkúva účasť na svätosti Krista-Hlavy.

V porovnaní s laikom, čo žije vo svete, rehoľníka spája s kňazom nie tak cieľ ako skorej osobitnosť životného stavu. Konštitúcia o Cirkvi to jasne vyjadrila v 31. článku. Úloha laika je prežívať svoj krst a snažiť sa o svätosť »pri práci na časných hodnotách, vo všetkých svetských povolaniach a činnostiach«. Rehoľník svojimi sľubmi hľadá tú istú svätosť, ale sa zrieka určitých hodnôt a svetských činností. Zaväzuje sa žiť v určitom stave odlúčený od sveta. Aj kňaz pozná takýto stav odlúčenia, ale v iných formách, pretože sa venuje posvätnej službe podľa požiadaviek, ktoré sa niekedy približujú k požiadavkám rehoľníka, ako je napríklad celibát.

Táto príbuznosť situácie vysvetľuje, prečo mnohí kňazi žijú po rehoľnícky.

Toto rozlišovanie nie je iba slovná hračka. Dáva každej kategórii jej pravú tvár a tak osvetľuje túto bohatú rozmanitosť v jednote, ktorou chcel Kristus obohatiť svoju Cirkev.

REHOĽNÝ ŽIVOT VO SVOJEJ OSOBNO-MYSTICKEJ DIMENZII

Povedali sme, že rehoľný život je rozvinutím krstného života.

Z tejto základnej skutočnosti odvodíme to, čo nazývame tromi dimenziami alebo tromi typickými hodnotami rehoľného stavu. Pretože prvým účinkom krstu je trvalé spojenie človeka s Kristom ukrižovaným, ktorý vstal z mŕtvych, a prostredníctvom neho s nebeským Otcom v Duchu Svätom. Druhým účinkom krstu je začlenenie do veľkého spoločenstva Cirkvi. Tretím účinkom je aktívne zapojenie do poslania Cirkvi.

Rehoľný stav tieto tri účinky a ich požiadavky logicky umocňuje. A preto mu treba priznať tri dimenzie — osobnú, komunitárnu a apoštolskú.

A - REHOĽNÝ ŽIVOT JE PREDOVŠETKÝM VZŤA HOM K BOŽSKÝM OSOBÁM

V aktách 19. všeobecnej saleziánskej kapituly sa hovorí o prvej osobnej hodnote toto: »Krst je

predovšetkým osobnou konverziou, ktorou sa včleňujeme do ukrižovaného Krista, ktorý vstal z mŕtvych. Rehol'né sľuby vo svojom rozhodujúcom prvku sú druhou konverziou. Sú plnším zasvätením sa tomu istému Kristovi a skrze neho Bohu Otcovi v Duchu Svätom. Rehol'ník sa chce predovšetkým plne oddať vo svojej láske Kristovi. To má byť odpoveď na tú osobitnú lásku Ježiša Krista, ktorá sa nazýva povolaním. Tak sa rehol'ník hlboko spodobňuje s Kristom, dokonalým » rehol'níkom « svojho Otca. Užšie sa spája s Kristom víťazom, ktorý žije, a dáva sa mu úplne do služieb. Odriekanie, ktoré prijíma, je prirodzeným dôsledkom tejto prvej lásky: » Všetko pokladám za stratu v porovnaní s vynikajúcou hodnotou poznania Krista Ježiša, môjho Pána » (Flp 3, 8). Rehol'ník, pre ktorého Kristus a jeho Otec nie sú už životom jeho života, stratil prameň pravej radosti a nadprirodzenej veľkodušnosti «.

Treba pochopiť, že dimenzia našich vzťahov s božskými Osobami je v rehol'nom živote skutočne vecou prvoradou. A myslím, že pochopiť to nie je ťažké. (Ťažké je iba robiť z toho praktické uzávery).

Povedali sme, že celý rehol'ný život smeruje k láske. Kresťanská láska má však podľa slov samého Ježiša dva neoddeliteľné objekty: Boha a blížneho. Rehol'ný život, vychádzajúc z lásky ku Kristovi Bohočlovekovi, neustále živí a zveľaďuje aj synovskú lásku k Bohu Otcovi, aj bratskú lásku k ľuďom — bratom.

Tento poriadok sa nedá prevrátiť, pretože tieto dve lásky, i keď sú dôležité obe, podľa slov sv. Tomáša nie sú ex aequo, nie sú na rovnakej úrovni:

jedna je plne podriadená druhej a nie naopak. Právý vzlet lásky prechádza predovšetkým cez Boha a v ňom nadobúda svoju božskú hodnotu a odtiaľ sa vylieva na blížneho. Psychologicky a konkrétne je pravdou síce, že Boh nás často vedie od lásky k blížnemu k láske k Bohu. Keď však skúsime lásku k Bohu, láska k blížnemu sa objaví v pravom svetle. Často vravievam: keď dakto vstupuje do noviciátu, môže si myslieť, že láska k blížnemu je prvoradou, a môže túžiť stať sa reholníkom, aby sa predovšetkým zasvätil dušiam. No cez noviciát, alebo neskôr, treba si jasne uvedomiť, že prvoradou je láska k Bohu a že láska k Bohu je zárukou všetkých ostatných lások.

Sám Kristus je nám tu jasným dôkazom. Jeho dušu a jeho život si môžeme vysvetliť jedine láskou k Otcovi, pretože je Synom. Miloval nás, lebo mal podiel na láske svojho Otca, ktorý nás miloval a túto jeho lásku chcel nám priniesť svojím spasiteľským zásahom.

Toto sú základné pravdy na vymedzenie zmyslu akéhokoľvek reholného života. Koncil uznal za vhodné osobitne ich pripomenúť v dekrété *Perfectae caritatis*: »Tí, čo sa sľubmi zaväzujú žiť podľa evanjeliových rád, nech predovšetkým hľadajú a milujú Boha, ktorý nás prvý miloval, a nech sa vo všetkých okolnostiach usilujú pestovať život skrytý s Kristom v Bohu, odkiaľ pramení a dostáva popud i láska k blížnemu pre spásu sveta a povznesenie Cirkvi« (PC 6).

Zdá sa mi, že pre toho, kto nemá hlboký zmysel pre Boha, je pravý reholný život nemožný, pretože reholný život je predovšetkým hlbokou láskou k Bo-

hu, je hľadaním Boha, je osobnou láskou k osobnému Bohu, predovšetkým ku Kristovi a v ňom k Otcovi v Duchu Svätom. To je jeho prvým a základným hýbadlom. (A dodávam, že v dobe indiferentizmu a ateizmu je ním oveľa viac ako kedýkoľvek predtým). Kto nechápe svoj rehol'ný život ponajprv ako osobitný a intímny vzťah k samému Bohu, môže síce navonok zložiť sľuby, ale vôbec nepochopil kľúčovú skutočnosť svojho života, ani hlboký zmysel svojho záväzku.

Tvrdím to bez obáv. Rehol'ný život zahŕňa v sebe život mystický, (čo napokon podľa celého učenia sv. Pavla platí už o kresťanskom živote, prameniacom zo sviatosti krstu). Slovom mystický nemyslím na mimoriadne a oslňujúce cesty duchovného života (ako sú videnia, dar zázrakov...). Ide mi o obsah »mystéria«, ktorý mu dáva Písmo sväté, najmä sv. Pavol. Tento obsah je dvojaký: kresťanský a rehol'ný život je mystický predovšetkým preto, lebo sa v ňom uskutočňuje reálne spojenie osoby s Osobou v láske. Každé spojenie osôb je nepreskúmateľné. Čo povedať o spojení, ktoré sa takto vytvára medzi dušou a samým Pánom slávy, Bohom Otcom, ktorý je nekonečný ?! A život kresťanský a rehol'ný je mystický aj preto, lebo má vzťah k »mystériu«, o ktorom svätý Pavol hovoril, že sa stal jeho zvestovateľom, k mystériu, ktorým je sám Kristus ako múdrosť Božia a ako ukrižovaný Spasiteľ, teraz už oslávený, a hlava svojho Tela, ktorým je Cirkev. A tak skladanie sľubov je vstupom do rehol'ného života nie ako do akejsi morálky alebo askézy, hoc i vynikajúcej, ale do mystického spojenia s Pánom, ktorý vstal z mŕtvych.

Uvážme teraz, v akých pojmoch nám Cirkev predstavuje tento hlboký vzťah k Bohu. Rozoberiem v krátkosti dva pojmy, ktoré sa nám zdajú najtradičnejšími a ktoré Koncil zúžitkoval v hojnej miere:

- 1) Zasvätenie sa Kristovi a Otcovi
- 2) Nasledovanie Krista

B - TENTO HLBOKÝ VZŤAH SA VYJADRUJE PLNÝM ZASVÄTENÍM SA KRISTOVI A BOHU OTCOVI

V našej definícii rehoľného stavu sme vyzdvihli, že zasvätenie je základným prvkom rehoľného života. Je to učenie Koncilu, ktorý aspoň desaťkrát použil tento výraz alebo výrazy podobné (consecrari, mancipari, se devovere: LG 42 D, 44 A B, 45 C, 46 B; PC 1 B C, 5 A B, 12 A; Ad Gentes 18 A).

Rehoľný život je v skutočnosti osobitným povolaním k láske. Ako každá veľká láska i rehoľný život bude darom seba samého. A keďže tento dar sa obetuje Bohu, ktorý je nekonečný a výsostne svätý, stáva sa i rehoľný život »zasväteným«. Koncil pripomína, že už pokrstený kresťan je zasvätený Kristovi a Bohu. Rehoľník je ním ešte efektívnejšie a oficiálnejšie mocou väčšej lásky. Koncil hovorí: »facilius indiviso corde Deo soli« (LG 42), »intimius« (LG 44), »plenius consecratur« (PC 5 A). (»Nerozdeleným srdcom sa ľahšie, intímnejšie a plnšie zasväcuje jedine Bohu«).

Z toho sa odvodzuje obsah pojmu »zasvätenie«. Zasvätenie obsahuje v sebe myšlienku bezvýhradnosti a úplnosti, ako ju diktuje radikálna láska. Chrám je zasväteným miestom vtedy, keď slúži jedine

kresťanskému zhromaždeniu a liturgickému kultu. Kalich je zasväteným predmetom, pretože je rezervovaný pre obetu. Osoba je zasvätená, keď je vyvolená, vyhradená, určená na čosi, čo presahuje bežnú potrebu. Rehoľník zasvätil Bohu a jeho kráľovstvu celú svoju osobu. Celý svoj život a všetko svoje konanie zasvätil Bohu a jeho kráľovstvu a ničomu inému súčasne (a tým sa líši od laika). Nie aby miloval inú osobu a založil si rodinný kozub. Nie aby budoval na zemi hospodársku a politickú spoločnosť (a keby sa to stalo, bolo by to určite len preto, že v tom zvýraznil svoju lásku k Bohu).

Rehoľník je človek nerozdelený, človek, ako vraví evanjelium, čo predal všetko, aby kúpil vzácnu perlu lásky k Bohu. Je človekom vyvolenia. A to dvojeho vyvolenia. Najprv si Boh vyvolil jeho. Ved' rehoľný život je výsledkom povolania, je mimoriadnou milosťou a jasným znakom zalúbenia Božieho. A potom si rehoľník vyvolil Boha, ktorý ho pozýva zaujať význačné miesto na hostine lásky. Toto vyvolenie sa prejavuje vo všetkom. Rehoľník všetko prežíva ako obeť s radosťou, aby tak zvýraznil svoju lásku k Bohu: « My sme opustili všetko, aby sme ťa nasledovali ».

Je jednoducho » mužom Božím«, je človekom, ktorý sa daroval, obetoval Bohu. Môže úprimne povedať: » Boh môj, a moje všetko! « Presnejšie povedané, už mu nič neprislúcha, lebo všetko daroval. Na všetko dozerá a všetko v ňom riadi Kristus. Už nedisponuje podľa svojej vôle svojím telom a zdravím, ani svojou silou, ba ani svojím šatstvom, rozličnými predmetmi, izbou, domom, ani svojím časom a jeho

využívaním, ani svojou službou. V každej veci čaká na rozkaz alebo dovoľenie Krista Pána, aby prinášal všetko, čo prislúcha jeho osobe a jeho životu, ako neustály dar lásky Kristovi a Otcovi. Hovorí so svätým Pavlom: »Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus« (Gal 2, 20).

Toto je jeden zo základných aspektov rehoľného stavu, ktorý je taký vznešený a pre »starého človeka« taký vyčerpávajúci, že ho nemožno žiť v plnej dokonalosti na tejto zemi. Rehoľný život však spočíva v úsilí, až v bezhraničnej túžbe veľkodušne prenikať do evanjeliových rád v neustálej pokore, že nedokážeme efektívne dať všetko tak, ako to dal Kristus, dokonalý služobník svojho Otca, a ako to urobila Panna Mária, slúžka Pánova.

Preto cirkevní otcovia a tradícia hovoria, že rehoľné sľuby sú po mučeníctve najkrajším svedectvom lásky, akú možno preukázať Kristovi a Otcovi. Preto bohato rozvíjajú tému o snúbeneckej láske, ktorá sa vytvára medzi panenskou dušou rehoľníka a jej božským ženíchom Ježišom Kristom. Znakom manželskej lásky je naozaj bezvýhradnosť a totálnosť. »Ja pre teba, ty pre mňa. Navždy!« Tak isto hovorí rehoľník Kristovi vo formule rehoľných sľubov.

A treba povedať, že i sám Boh mu odpovedá tajomne takým istým spôsobom. Pretože nie len sám rehoľník sa zasväcuje Bohu, ale aj Boh sám ho posväcuje. Koncilové texty naznačujú túto skutočnosť, keď hovoria v pasívnej forme: »Deo totaliter mancipatur... Divino obsequio consecratur« (LG 44). (»Daný Bohu... zasvätený službe Božej«). V deň rehoľných sľubov, v zmysle vyvolenia Boh vtlačá

rehoľníkovi akoby znak, ktorý sa môže pripodobniť sviatostnému charakteru. Rehoľník sa takto vkladá do rúk Božích a Boh sa ho ujíma. Boh ostáva verný svojej zmluve, v tomto prípade zmluve ovel'a pevnejšej a intímnejšej.

C - TOTO ZASVÄTENIE SA PREŽÍVA AKO » SEQUELA CHRISTI « — NASLEDOVANIE KRISTA — A PREJAVUJE SA V TROJAKEJ LÁSKE

Toto je d'alšou základnou a prirodzenou témou koncilových textov, pretože podľa evanjelia jej autorom je sám Kristus: » Pod', a nasleduj ma... Kto ma nasleduje, nebude kráčať vo tme... a oni opustili všetko a nasledovali ho « (Mt 4, 19; 8, 22; 19, 21; Jn 8, 12).

Z týchto koncilových textov (LG 41 A, 42 E, 44 B; PC 1 A B, 2 A E, 5 D, 8 B) by som rád citoval z dekrétu Perfectae caritatis. Prvý citát je zaujímavý tým, že spája dve témy — zasvätenie sa Bohu a nasledovanie Krista: » Hned' od prvých čias boli v Cirkvi mužovia a ženy, ktorí si zaumienili žiť podľa evanjeliových rád, a tak slobodnejšie ísť za Kristom a vernejšie ho nasledovať. Tak žili Bohu zasvätený život, každý svojím spôsobom « (PC 1 B). A hned' ďalej: » (Rehoľníci) sa osobitným spôsobom zasväcujú Pánovi, nasledujúc Krista, ktorý ako paníc v chudobe svojou poslušnosťou až po smrť na kríži vykúpil a posvätil ľudia « (PC 1 C). Ďalší text je zaujímavý mimoriadnou silou svojej formulácie: » Keďže základnou normou rehoľného života je nasledovanie

Krista podľa evanjelia, všetky inštitúty musia túto normu považovať za svoje najvyššie pravidlo « (PC 2a). » Základná norma », » najvyššie pravidlo » rehoľníka nepochádza teda od zakladateľa rehole, ani z konštitúcií. Touto normou, týmto pravidlom je Kristus, ktorého treba nasledovať podľa evanjelia. Zakladateľ a konštitúcie túto základnú požiadavku iba spresňujú. Tak ako pre kresťana je každý zákon vychovávateľom, ktorý privádza ku Kristovi (Gal 3, 24), pre rehoľníka je tým vychovávateľom aj pravidlo. Právo existovať dáva rehoľným inštitútom jedine ich vernosť, v akej sa rozhodli nasledovať Krista a opakovať mu: » Chcem ísť za tebou, kamkoľvek pôjdeš « (Lk 9, 57).

Dve témy » consecratio Deo « (zasvätenie sa Bohu) a » sequela Christi « (nasledovanie Krista) sa líšia, ale sú aj úzko späté. Zasvätenie sa vzťahuje na stabilný rehoľný stav a siaha až za Krista, až k osobe Boha Otca v Duchu Svätom. Nasledovanie Krista sa vzťahuje na dynamickú aktivitu rehoľníka a veľmi konkrétne sa zameriava na evanjeliového Krista. Ako hovorí Koncil, vlastné zasvätenie Bohu sa realizuje nasledovaním Krista.

Toto aktívne nasledovanie Krista zintenzívňuje život podľa troch evanjeliových rád a zintenzívňuje aj mimoriadnu lásku, ktorá ich oživuje. Sľuby sa často predstavujú ako čosi abstraktné alebo čosi samobytné, ale málo prítiažlivé, pretože zvýrazňujú predovšetkým negatívne odriekanie sa. Viem, že svätý František Assiský sa zasnúbil s » Pani chudobou... «, ale toto je iba alegória, a sám vedel veľmi dobre, že túžil iba nasledovať chudobného Krista.

Naše sľuby v základe nie sú prostriedkami boja proti trojakej žiadostivosti; a čnosti, ktoré im zodpovedajú, nejestvujú samy o sebe. Naše sľuby a zodpovedajúce čnosti sú predovšetkým pozitívnym a vynikajúcim prostriedkom, aby sme sa mohli spojiť s Kristom. Čo nás má zaujímať, čo máme poznať, učiť a žiť, to je jedine Ježiš čistý, Ježiš chudobný a Ježiš poslušný. Nesmieme dobývať tieto čnosti s akousi pýchou, ako by sa mali stať naším majetkom. Ježišovu čistotu, chudobu a poslušnosť musíme nechať vniknúť do seba pokorne. Naše sľuby i naše čnosti musia ostať » Kristovými « a » kresťanskými «.

To znamená, že najvyšším dôvodom existencie sľubov v Cirkvi je Kristus. Kristus je i najvyššou normou, ako sa tieto sľuby v Cirkvi žijú. Kristus, » ktorý nemal kde hlavu skloniť « (Mt 8, 20), sa dobrovoľne zriekol hmotných majetkov. Zriekol sa manželského života a vo svojich vzťahoch k iným sa nestaral o telesné potomstvo (Mt 12, 48-50). Nerobil podľa svojej vôle, ale podrobil sa vôli Otcovej (Jn 6, 38). V dôsledku toho sa v rehoľnom živote v chudobe rozchádzame s vlastníctvom, v panenskej čistote s manželstvom, láskou a telesným plodením, a v poslušnosti prestávame byť pánmi nad sebou.

Tento trojý rozchod vyjadruje tromi doplňujúcimi sa spôsobmi jediné prednostné zacielenie, ktoré má efektívne ovládnuť celú bytosť. Ak človek efektívne vyjadruje svoj vzťah k prírode vlastníctvom, vzťah k blížnemu láskou a vzťah k sebe samému slobodou, potom čistota, chudoba a poslušnosť sú trojakou podmienkou toho istého prednostného zacielenia:

- * Dávame prednosť Kristovi pred manželskou láskou a telesným plodením. Zrieknuť sa toho znamená uznať Krista za jedinú lásku.
- * Dávame prednosť Kristovi pred všetkými majetkami sveta. Obetovať ich znamená vyhlásiť Krista za jedinú nutnosť.
- * Dávame prednosť Kristovi pred našou vlastnou individuálnou slobodou. Zrieknuť sa jej znamená uznať Krista za jediného Pána: » Tu solus Dominus, Jesu Christe! Ty jediný si Pán, Ježišu Kriste! «
Koncil ustavične zdôrazňuje tento absolútny primát Krista v tajomstve sľubov, najmä keď hovorí o nasledovaní Krista. Dôkladnejšie štúdium textov nám pomáha rozlíšiť jeho *tri doplňujúce sa významy*. Tieto tri významy objasňujú trojakú lásku. Naznačíme ich len súhrnne:

1 - Nasledovať Krista znamená túžbu podobať sa mu, nasledovať ho v jeho pozemskom historickom živote. Rehoľný život teda predpokladá štúdium evanjelia, aby sme čistotu, chudobu a poslušnosť dôkladne poznali a o nich rozjímali, tak ako žiarili v Ježišovi Nazaretskom.

2 - Nasledovať Krista ďalej znamená dosvedčovať mu ozaj intímnu lásku, spojiť sa s ním v jeho oslávenom živote. Nasledovať len tak navonok, to nestačí. Kristus vstal z mŕtvych a je teda živou osobou. Medzi rehoľníkom a ním sa vytvára hlboká jednota manželského typu. » Ferventius Christo coniunguntur, vrúcnejšie sa spájajú s Kristom « (PC 1 C). Tak rehoľník vniká do duchovných hĺbok tajomstva Cirkvi-Nevesty (PC 12 A). Oslávený Kristus prostredníctvom Ducha Svätého práve v tomto spojení dáva

rehoľníkovi zúčastniť sa na svojom pozemskom a teraz už aj oslávenom podriadení sa. V oslávení je Kristus viac ako kedykoľvek predtým čistý, chudobný a poslušný na slávu svojho Otca.

3 - Nasledovať Krista napokon znamená preukazovať mu lásku oddanosti, venovať sa jeho službe v súčasnej Cirkvi. Je jasné, že tri sl'uby uschopňujú rehoľníka pokračovať v pozemskej Cirkvi v tom istom diele, ktoré začal čistý, chudobný a poslušný Kristus.

Tieto úvahy nás však už privádzajú k poslednému aspektu osobnej dimenzie rehoľného stavu.

D - TOTO NASLEDOVANIE KRISTA UMOŽŇUJE PLNŠIU ÚČASŤ NA VEĽKONOČNOM TAJOMSTVE

Hovorili sme, že krstom sa spájame s Kristom. Svätý Pavol to dopľňuje: s Kristom ukrižovaným a vzkrieseným. Je to účasť na dvojom kontrastujúcom tajomstve jeho veľkonočného mystéria: » Boli ste pochovaní v jeho smrti... aby ste kráčali v novosti života « (Rim 6, 4-11).

Rehoľník, ktorý intenzívne aktivizuje svoj krst, intenzívnejšie sa zjednocuje nielen s osobou Krista, ale aj s jeho veľkonočným tajomstvom, s jeho smrťou a s jeho novým životom. Rehoľník je človekom, ktorý sa súčasne najväčšmi zrieka, ale i najväčšmi obohacuje. Netreba zanedbávať ani jeden z týchto aspektov, aby sa nezradilo bohatstvo rehoľného stavu.

1 - *Intenzívnejšia účasť na obeti kríža*

V tradícii hlboko žije myšlienka, že rehoľný život je osobitnou obetou, Bohu veľmi milou, a že táto obeta sa včleňuje do samej obety Kristovej na kríži. Svätý Ambróz napríklad predstavuje kresťanské panny ako obeť, ktorú Bohu prinášajú rodičia a v mene Cirkvi biskup. Konštitúcia *Lumen Gentium* výslovne spomína, že Cirkev » pričleňuje obeť rehoľníkov k eucharistickej obeti « (LG 45), ktorá je sviatostnou formou obety kríža.

Rehoľníci sa nezriekajú iba hriechu, ale aj istých autentických hodnôt a dobier, » ktoré si nepochybne zasluhujú našu úctu « (LG 46 B). Je to vyjadrené silou lásky v zachovávaní sľubov. Povedali sme teda, že sľuby sú formou lepšieho spojenia s Kristom. Kristus však žije svoju čistotu, svoju chudobu a poslušnosť najvynikajúcejším spôsobom práve vo svojom vykupiteľskom tajomstve.

Koncilové texty to často prízvukujú: » Vtelenie bolo úkonom nesmiernej chudoby a poslušnosti (*Ecce venio...*) a ešte väčšmi ním bola smrť na kríži z poslušnosti (*Oboediens usque ad mortem*) « (LG 42 E; PC 1 C, 5 C). Rehoľník, ktorý veľkodušne žije podľa svojich sľubov, sa priamo včleňuje do vykupiteľskej obeti a toto je jedna z najkrajších foriem jeho všeobecného kňazstva, vyplývajúceho z krstu.

2 - *Intenzívnejšia duchovná účasť na novom, vzkriesenom živote*

Koncil potvrdzuje i túto pravdu: » Rehoľníci sa stávajú účastníkmi na Kristovom pokorení (*exinanitio*)

a spolu aj na jeho živote v duchu» (PC 5 C). Netreba sa však zastaviť pri Veľkom piatku, ani zameniť si Krista za dajakého planého učiteľa, čo potláča svojich najlepších žiakov. Ako vyzerajú rehoľníci, čo nasledujú Krista? »Mali by vyzerat' radostnejšie, aby sme mohli veriť, že sú vykúpení«, hovorieval Nietzsche, (čo by mohlo platiť predovšetkým o sestričkách).

V pravom rehoľnom živote sa prejavuje ovocie Ducha Svätého (Gal 5, 22-23). To dokazuje, že nový život, ktorý priniesol Kristus, nie je len pre nebo, ale že sa začína už tu (LG 44 B).

Medzi plodmi ducha vzkriesenia, ktoré majú normálne v hojnej miere dozrievať v rehoľných komunitách, Koncil s obľubou označuje dva. Je to duchovná sloboda a radosť.

— Duchovná sloboda. Pravý rehoľný život, lojálnosť v sľuboch, nie je ani zd'aleka žalárnikom. Neväzní, ale oslobodzuje! Hmotné majetky, manželský život, slobodné rozhodovanie sú zaiste hodnotami pozitívnymi, predsa sú však vrtkavé, »t'ážké« a môžu byť príťažbou v hľadaní Boha a v božej službe (LG 44 A B). Rehoľný život nás uspôsobuje pre lásku ovel'a väčšiu, ovel'a pohotovejšiu, silnejšiu a účinnejšiu (LG 43 A, 46 B; PC 1, 12 A, 14 B).

— Napokon pokoj a radosť! Verný život podľa evanjeliových rád nemôže nevytvoriť v komunite i v srdciach ducha evanjelia, ducha »blaženstiev«. »Pokoj«, vraví svätý Benedikt. »Radosť«, vraví svätý František a don Bosco. »Blažení chudobní! Blažení čistého srdca!...« Koncil vidí rehoľníkov ako »napredujú na ceste lásky v duchovnej radosti«

(LG 43 A). A potvrdzuje, že rehoľný život » svojou povahou « rozvíja osobnosť človeka (LG 46 B).

Ak sa to nestáva, je to preto, že sa zabudlo, že prvou hodnotou rehoľného života je dimenzia osobná a mystická. Tu sú praktické dôsledky: evanjelium, rozjímavá modlitba, Eucharistia. » Rehoľníci... verní svojim sl'ubom nech zanechajú všetko pre Krista a nech ho nasledujú ako jedinú nutnosť, nech počúvajú jeho slová a starajú sa o jeho veci « (PC 5 D; porov. 2 E).

REHOĽNÝ ŽIVOT VO SVOJEJ KOMUNITARNEJ A CIRKEVNEJ DIMENZII

Prvým účinkom krstu je spojenie s osobným telom Ježiša Krista a s Otcom. Odtiaľto sme odvodili prvú dimenziu rehoľného života: úzke puto, ktoré nás spája s božskými Osobami.

Druhým účinkom krstu je, že nás uvádza do veľkého kresťanského spoločenstva a spája s Kristovým tajomným telom. Tak sa stávame jeho pravými údmi. Odtiaľto odvodzujeme druhú dimenziu rehoľného života: uvádza nás do spoločenstva bratov. Treba si však uvedomiť, že práve toto je prostriedok hlbšie vniknúť do tajomstva Cirkvi. Tu sa nám jasne uplatňuje, čo sme povedali na začiatku: rehoľný život sa dá plne pochopiť iba v rámci ekleziológie (náuky o Cirkvi).

Treba uznať, že Koncil, ktorý z toľkých strán osvietil vzťahy medzi rehoľným stavom a Cirkvou, dostatočne nevyzdvihol dobrá, ktoré pramenia z ko-

munity a spoločného bratského života. Konštitúcia Lumen gentium sa o tom iba zmieňuje v čl. 43 (dobrodennia rehoľného života žitého v »rodine«). V čl. 44 sa toho dotýka bezprostrednejšie (»Rehoľný stav... vydáva účinnejšie svedectvo o novom a večnom živote, ktorý sme získali Kristovým vykúpením«). Nie je azda najrozhodujúcejším prvkom tohto nového života vytvorenie spoločenstva lásky?).

Naš'astie dekrét Perfectae caritatis nám poskytuje text oveľa vypracovanejší a krajší. Článok 15 A (»Spoločný život, podľa príkladu prvotnej Cirkvi, v ktorej množstvo tých, čo prijali vieru, bolo 'Jedného ducha a jednej mysle...'«) si zaslúži, aby sme ho čítali s veľkou pozornosťou a si ho objasnili odkazmi na Nový zákon, ako sú tam uvedené. Základná myšlienka je táto: každá rehoľná komunita má reprodukovať život lásky prvotnej Cirkvi (komunity, ktorá žila v Jeruzaleme), a tak prejavovať samo tajomstvo celej Cirkvi, nakoľko Cirkev je nadprirodzeným bratským spoločenstvom, darom Boha Otca vo svojom Synovi a v Svätom Duchu. To, čo koncilový text hovorí implicitne, chcel by som jasne rozviesť v teologickej úvahe, ktorá má tri časti.

A - PODSTATNÝM POSLANÍM ĽUDSTVA JE VYTVORIŤ NEZMERNÉ BRATSKÉ SPOLOČENSTVO

1. *Skutočnosť tohto životného poslania*

Ľudstvo si nemôže ľubovoľne určovať svoje životné poslanie. Môže ho len objavovať a verne

realizovať, pretože mu ho dal Boh, Stvoriteľ a Otec, » už od stvorenia sveta«. Potvrdzujú nám to dva dôležité texty Písma svätého.

List Efezanom 1, 9-10 a 4-5 (veľmi dôležitý citát) nám jasne hovorí, že Boh Otec pri samom stvorení chcel, aby ľudstvo tvorilo jednotu v Kristovi a skrze neho i v rodinnej láske trojičnej. Zmyslom stvorenia nie je vytvoriť masu anonymného ľudstva, ale spoločenstvo osôb, ktoré sa nad všetkými rasovými i civilizačnými rozdielmi má stretnúť vo vzájomne uznanlivom porozumení a v dialógu lásky.

Iný výstižný text, Ján 17, 11 a 22-23, hovorí, že podstata tohto ľudského spoločenstva je úplne božská. Nemá byť ničím iným ako odrazom a predĺžením spoločenstva božských Osôb: »Nech sú jedno ako MY a nech sú jedno V NÁS«. Toto tajomstvo, pred ktorým svätý Pavol padal na kolena (Ef 3, 1-16), nádherne zvýraznil Koncil výrokom svätého Cypriána: celá Cirkev sa javí ako 'jednotou Otca, Syna a Ducha Svätého' zhromaždený ľud« (sv. Cyprián, De Orat. Dom. 23, ML 4, 553, pozri LG 4 na konci).

2. Cesta za týmto poslaním

Dejiny ľudstva nie sú ničím iným ako pomalým a namáhavým napredovaním za týmto cieľom. Ľudstvo si len pomaly a postupne uvedomovalo toto svoje povolanie k jednote.

Jedinečne sa to urýchlilo Božím zjavením » posledných čias« (porov. Ef. 3, 5), a z druhej strany zasa výnimočnou evolúciou súčasnej doby. Asi päťdesiat rokov ľudstvo viditeľne túži po veľmi konkrétnej

jednote a po skutočnom bratstve medzi všetkými národmi.

Prispeli k tomu hlavne dve veci: vedecký a technický pokrok umožnil zblížovať sa a hľadať skutočnú jednotu (typickým príkladom je rozhlas, televízia, telstar, zjednotená Európa, Spojené národy, svetové hnutia, olympijské hry atď.); pokrok vo vedeckom a filozofickom myslení nám zasa stále viac pomáha dvíhať vývoj ľudstva k jednote (porov. P. Teilhard de Chardin, personalistické filozofie, ktoré ukazujú, že osoba je podstatne utvorená pre stretnutie sa s inými osobami).

3. Podmienky tohto životného poslania

My kresťania vo svojej viere vyznávame, že spoločenstvo lásky všetkých ľudí je jediným pravým poslaním sveta a že pre človeka, ktorý je odkázaný iba na vlastné sily, je toto spoločenstvo nedosažiteľné. Človek je tvor veľmi slabý, obmedzený telom, priestorom, časom, a čo je ešte horšie, je hriešnikom, odmieta Boha a zároveň i svojich bratov, ako to naznačujú prvé hlavy Genézy a toľko súčasných skúseností a svedectiev.

Veľké bratské zjednotenie ľudstva sa dá uskutočniť iba v Kristovi, v trojičnej Láске vtelenej, ukrižovanej a zmŕtvychvstalej. V minulosti Kristus bol záslužnou príčinou ľudského spoločenstva: zadosťučinil za rozdvojenie a otvoril cestu lásky (Jn 11, 52; Kol 1, 20). V prítomnosti zostáva vzorom a východiskom tejto lásky. Jedine ona môže zjednotiť svedomie ľudí pod podmienkou, že začnú odumierať svojmu sebestvu. Napokon pre budúcnosť zaručuje,

že ten nedokonalý v pozemských podmienkach možný náznak spoločenstva bude dovŕšený vo víťaznom zmŕtvychvstaní (1 Kor 15, 27-28).

B - CIRKEV JE ZAČIATOČNÝM AJ KEĎ VEĽMI NEDOKONALÝM USKUTOČNENÍM TOHTO POSLANIA

1. *Cirkev je spoločenstvo lásky a jednoty*

Toto povolanie ľudstva začína nadobúdať skutočné stvárňovanie v Kristových údoch, ktoré spája viera, krst a Eucharistia, ako to dojímavo ukazuje turíčna udalosť, to tajomstvo zjednotenia v Duchu Svätom, ktoré napravné tajomstvo babylonského roztrieštenia.

Čo je Cirkev vo svojom základnom tajomstve ak nie spoločenstvo bratskej lásky, ktoré vytvára jednotu? Svätý Pavol to vyhlasoval s neúnavným nadšením:

— na úrovni bytia jednotu vytvára Kristus a jeho Duch: Vy ste bratia Bohom znovu stvorení (porov. Gal 3, 27);

— na úrovni činnosti jednotu má stále vytvárať a zdokonaľovať láska, ktorá je jediným základným zákonom Božej rodiny, osobitným a novým príkazom, ktorý dala Hlava svojmu Telu (Jn 15, 22; 17, 21). Tak to s obľubou vravieval svätý Augustín: Cirkev je »Telom Lásky«, je spoločenstvom božských a ľudských osôb v láske. V Cirkvi sa láskou všetko vysvetľuje, a všetko, celý jej život má smerovať k realizovaniu tejto lásky. Koncil to niekoľkokrát potvrdil nádherným spôsobom, napr. v 2. článku dekrétu o ekumenizme: »Božia láska sa nám preukázala tým, že Otec poslal svojho jednorodeného Syna

na svet, aby sa stal človekom a svojím vykúpením preporodil ľudské pokolenie a ho zjednotil... « (UR 2).

2. Cirkev je spoločenstvo, ktoré prijíma podmienky lásky a jednoty

I keď toto spoločenstvo pokrstených je vytvorené z ľudí ešte slabých, musí prijať ťažké podmienky lásky a jednoty. Musí prijať zákon zriekania sa, zákon boja s tromi najväčšími prekážkami bratskej lásky:

- treba ovládať pud zmyselných pôžitkov a prijať zákon ovládať srdce a zmysly, a tak ich podrobiť dobyvačnej láske,
- treba premôcť egoistický pud vlastniť a prijať zákon rozdelenia hmotných dohier,
- treba ovládať pud pýchy a zladit' vlastnú slobodu s vôľou Božou.

Niet spoločenstva v láske bez opravdivého evanjeliového ducha: » Blažení chudobní, čistí, tichí... «. Toto sa zdá byť jasné. Treba však vysvetliť ešte jednu základnú vec.

3. Cirkev je spoločenstvo, ktoré sa nemôže sociálne uskutočniť

V prvej kresťanskej komunite v Jeruzaleme v samých začiatkoch Cirkvi sa overil veľmi význačný fakt (Sk 2, 44-45; 32-35). Vo svojej sviežej horlivosti Cirkev cítila, že toto bratstvo lásky — a Cirkev ním bola, že tento nový ľud založený Ježišom, by sa mal prejavit' aj viditeľne, sociálne, vo forme života aj navonok nového, a preto zospoločnila majetky.

Ale netrvalo to dlho. Ani to trvať nemohlo. Prečo? Najprv preto, že nemožno od všetkých pokrstených žiadať, aby sa hrdinsky zriekli majetkov, ako to predpokladá socializácia spoločenstva lásky. Dokazuje to prípad Ananiáša a Zafiry (Sk 5). A potom predovšetkým preto, že riadením Prozreteľnosti »časné pozemské mesto« si ponecháva svoje požiadavky: pokrstení zostávajú ešte »vo svete« a tento svet im ukladá štatút svojho spoločenského zriadenia a ten prináša so sebou rodinné záväzky, požiadavky ekonomického a zamestnaneckého života a politickej činnosti. Žijú zamiešaní v spoločnosti, ktorá sama o sebe je prechodná a ľahko zraniteľná zlom a odkázaná na materiálne hodnoty, rodinu a moc, ktoré túto lásku obmedzujú a dokonca niekedy aj urážajú.

Pokrstení sú skutočne v paradoxnej situácii. Sú členmi nadprirodzeného bratského spoločenstva a zároveň sú prinútení žiť v spoločnosti úplne prirodzenej, založenej predovšetkým na práve moci (porov. 1 Kor 7, 29-31). Čo môžu a čo sú povinní robiť je, že znútra ovplyvňujú a stvárnujú túto spoločnosť kresťanskou láskou a evanjeliovým duchom čistoty, chudoby, poslušnosti bez toho, žeby mohli zmeniť jej vonkajšiu štruktúru a ciele.

4. Prechodné sociálne uskutočňovanie tohto spoločenstva

Toto bratské spoločenstvo Cirkvi má svoj určený sociálny štatút, a to je farnosť a diecéza so všetkými viditeľnými štruktúrami. Farníci však žijú rozptýlení vo svojich rodinách, na svojich pracoviskách...

Raz do týždňa sa tu však stáva mimoriadne dôležitá vec. Toto bratské spoločenstvo sa prejaví aj viditeľne. Na nedeľnej omši sa schádzajú bok po boku jedine z titulu bratstva v spásy a utvárajú tak eucharistické zhromaždenie, ktoré je a musí ostať výzvou pre sociálne, politické, kultúrne a rasové kategórie. Najchudobnejší a kultúrne najzaostalejší majú sa na omši celkom dobre cítiť po boku univerzitného profesora i dámy v kožušinách, hneď a čierni vedľa bielych, pravičiari vedľa ľavičiarov... Všetci títo pokrstení prichádzajú osláviť v omši tajomstvo ukrižovanej Lásky, ktorá prekonala všetky ich rozdiely a zhromaždila ich v jednote.

Ale toto trvá iba tri štvrté hodiny za týždeň. Pri slovách *Ite missa est* zhromaždenie sa rozpúšťa a každý sa vracia do svojho vlastného sveta.

Rozdiel medzi týmto zhromaždením obyčajných pokrstených ľudí a rehoľnou komunitou je v tom, že rehoľná komunita sa po *Ite missa est* nerozchádza. Nádhernou charakteristikou rehoľnej komunity je, že trvá ako stály a viditeľný životný stav, kým obyčajná kresťanská komunita je ním iba tri štvrté hodiny za týždeň. Rehoľné spoločenstvo je stálou liturgickou a eucharistickou skutočnosťou úplne zasvätenou a obetovanou Bohu, v plnej účasti na vykupiteľskom tajomstve.

C - REHOĽNÉ SPOLOČENSTVO JE V CIRKVI
ČÍMSI VRCHOLNÝM. V NAJVEŠŠEJ MIERE
REALIZUJE POSLANIE CIRKVI TÝM, ŽE
VYJADRUJE TAJOMSTVO BRATSKÉJ LÁSKY
AKO » ŽIVOTNÝ STAV «

1. *Rehoľnú komunitu treba chápať ako spoločenstvo
lásky*

Čo je vlastne rehoľná komunita? Je to Cirkev, ktorá sa realizuje akoby v zhustenom jadre. Sú to pokrstení, jedinečnou výsadou milosti povolání ľudia, ktorí sa oddeľujú od » sveta «, od obvyklých životných podmienok, od života rodinného, profesionálneho, občianskeho, aby sa zhromaždili a *trvalo a verejne žili tajomstvo Cirkvi*. Takto, vychádzajúc z predpokladov viery, nechcú byť ničím iným ako spoločenstvom bratskej lásky, ktorá spočíva na Ježišovi a je pre Boha. Chcú znovu naplno vytvoriť spoločenstvo prvej kresťanskej komunity.

Z toho jasne vyplýva, že spoločenstvo života a činnosti nie je v rehoľnom živote ničím vedľajším. Je preň také podstatné, ako je pre Cirkev podstatné to, že je spoločenstvom pokrstených. Ba osmeľujem sa povedať, že je to také podstatné, ako je pre tri božské Osoby v najsvätejšej Trojici podstatné byť a konať spoločne, neodlučiteľne jedna od druhej, a tak vytvárať dokonalú a nekonečnú komunitu a neustále vyjadrovať svoje nepreskúmateľné tajomstvo lásky.

2. Spoločenstvo lásky, ktoré prijíma ako platný zákon podmienky lásky a jednoty

V tomto svetle sa lepšie chápu sľuby. Sľubmi sa neprijíma iba duch evanjeliovej čistoty, chudoby a poslušnosti, záväzný pre každého kresťana, ale sa prijíma verejný a pravidlami inštitútu presne stanovený záväzok. Prijíma sa, pretože je vecou logiky tohto spoločenstva lásky, ktoré sa ide vytvoriť. Treba čo najradikálnejšie potláčať tie tri povestné prekážky.

Tu sa zrazu vynára nanajvýš pozitívny zmysel sľubov, ktorý sa pripája ku spomínanému pozitívnemu zmyslu byť spojený s Kristom a ktorý je dôležitejší ako aspekt zriekania sa.

Pravá čistota nie je zatvrdnutím srdca, ale zriekanim sa, ktoré dovoľuje, aby sa citové zdroje vložili do najkrajšej služby lásky, do čistej služby lepšie milovať svojich spolubratov, svojich chlapcov a všetkých, ku ktorým je rehoľník poslaný. Čistota, ktorá by zabľúdila v afektívnej sfére, bola by nezmyslom.

Pravá chudoba to nie je bieda, ale odpútanie sa, ktoré umožňuje, aby sa pozemské zdroje dostali čo najvhodnejším spôsobom do služieb lásky, a to nielen v samej komunite, ale ešte väčšmi pre tých, ktorým komunita zasväcuje svoju činnosť. To je dôvod, prečo rehoľníci môžu mať veľké a moderné školy a nemocnice, pretože táto modernosť je konkrétnym prejavom služby blížnemu.

Pravá poslušnosť nie je potlačením osobnej slobody, ani detským podrobením sa, ale zriekanim, ktoré dáva zdroje vlastnej slobody a vlastných iniciatív do služby lásky a horlivosti.

3. Toto spoločenstvo lásky predobrazuje už teraz nebeský život, ktorý bude prežívať celá Cirkev

Je zrejmé, že i takto ustanovené rehoľné spoločenstvo ostáva veľmi nedokonalé, pretože jeho tvrdé požiadavky berú na seba ľudia slabí, často vystavení pokušeniam egoizmu. A ľudia, i keby boli ako dokonalí, ostávajú vždy obmedzení ľudskou prirodzenosťou, a preto nemôžu vyhovieť intímnemu a univerzálnemu volaniu, ktoré môže uspokojiť iba dokonalé spoločenstvo. Nečudo teda, že aj medzi tými najsvätejšími rehoľníkmi vznikajú nedorozumenia, ktoré sa stávajú príčinou vzájomného utrpenia. Netreba sa ani diviť, že spoločenstvo vyžadujúce takúto svätosť, má dakedy tak málo stúpcov. Iba v nebi, kam sa dostanú pokrstení po vzkriesení, bude možné žiť plným životom lásky.

Treba teda, aby rehoľná komunita žila tento budúci dokonalý život tak, ako ho možno žiť v podmienkach tu na zemi. Rehoľná komunita tento budúci život čiastočne anticipuje. Je to len akýsi náznak budúceho života. Rehoľníci sú ľudia, ktorí sa už tu na zemi najbezprostrednejšie zaučávajú do života nebeského. Nebo je totiž nesmiernym spoločenstvom lásky v Ježišovi. Nebude tam už nič, o čom by vyvolený mohol povedať: » Toto je moje, a toto je tvoje! « Nebudú sa tam ženit ani vydávať (Mt 22, 30). A slobody úplne oslobodené budú sa už len spoločne podrobovať Bohu a v láske ho chváliť. Preto rehoľné spoločenstvo je dnes v Cirkvi živým znamením jej večného povolania.

4. *Komunita lásky je čímisi vrcholným v živote Cirkvi*

Možno teda odôvodnene tvrdiť, že rehoľné komunity usmerňujú život Cirkvi. Svet a Cirkev k nim gravitujú ako k svojmu viditeľnému ideálu. Rehoľníci nie sú rasou abnormálnych ľudí (ako si to azda niekto myslí), nie sú ľuďmi na pokraji Cirkvi a sveta. Sú v ohnisku. Sú bodmi, ku ktorým sa smeruje. Všetkým pokrsteným i nepokrsteným rehoľníci hmatateľne ukazujú a pripomínajú, v čom spočíva ich prítomné a budúce povolanie, povolanie stať sa členmi spoločenstva lásky, založeného na viere.

Všetkým hmatateľne ukazujú a pripomínajú ducha čistoty, chudoby a poslušnosti. Aj keď je tento duch rehoľníkom na česť, nie je ich monopolom. Má oživovať život všetkých pokrstených. Rehoľníci ukazujú, ako treba užívať pozemské majetky, čo je najhlbším zmyslom manželskej lásky a slobody, ktorá má vyhľadávať iba vôľu Božiu. Cirkev sa bude vždy starať o rehoľný život ako o zrenicu svojich očí, pretože rehoľníkov potrebuje k svojmu plnému životu.

Skrátka, každé rehoľné spoločenstvo je trvalou »sviatosťou« Cirkvi. Je viditeľným znakom jej prítomného a budúceho tajomstva. Je účinným znakom, pretože komunita už mocne realizuje toto tajomstvo. A keď si pripomenieme, že konštitúcia *Lumen gentium* predstavuje Cirkev ako »znamenie a prostriedok dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudského pokolenia« (LG 1, 9 C, 48 B), vtedy sa rehoľné spoločenstvo ukáže ako skutočnosť, ktorá je najschopnejšia odhaliť nevercom najhlbší zmysel

Cirkvi a odhaliť aj zmysel samého povolania ľudstva k jednote a láske.

5. Poslanie jednoty rehoľných spoločenstiev

Treba povedať, aké nenahraditeľné poslanie a akú ťažkú zodpovednosť má každá rehoľná komunita pred Cirkvou a pred svetom. Rehoľné spoločenstvo je výsostným ohniskom lásky, potrebným, aby svet veril. Čo svet najväčšmi potrebuje? Potrebuje ohniská lásky, ponížené komunity, v ktorých sa trojičná Láska vteľuje a dáva sa tak plnšie poznať. Ak teda jestvujú skupiny kresťanov, za ktoré sa Kristus osobitne modlil k svojmu Otcovi: » Ut unum sint, aby všetci jedno boli«, myslím, že sú to predovšetkým ľudia, ktorí sa verejne zaväzujú sľubmi k jednote a láske, a to sú rehoľníci.

Záver

Na záver vyzdvihnem tri veci.

a) Rehoľná komunita, v ktorej sa navzájom nemiluje a nespolupracuje, je veľkým nezmyslom a škandálom. Voltairovi sa pripisuje tento strašný výrok: » Rehoľníci sú ľudia, ktorí sa schádzajú bez toho, žeby sa poznali, žijú vedľa seba bez toho, žeby sa milovali a umierajú bez toho, žeby za sebou smútili«. Ak sa tento neznaboh skutočne stretol s takýmito rehoľníkmi, nečudujme sa, že bol takým nevercom. Musíme vždy hlboko cítiť vážnosť každého atentátu na bratskú lásku. Pripomeňme si, že za osobitným svedectvom každého rehoľníka stojí komunita, ktorá vydáva svedectvo a hlása evanjelium.

b) Druhá poznámka: Prává rehoľná komunita musí žiť podľa určitého štýlu lásky, ktorý by sa mohol volať »evanjeliový« alebo »rodinný«. Evanjelium a rodina, to sú dva výrazy, ktoré používa dekrét *Perfectae caritatis*, aby opísal bratský život rehoľníkov. To znamená, že právne schémy nemajú byť nikdy dôležitejšie ako spontánna láska. Jednoduchosť, priamosť, úprimnosť a otvorenosť, vzájomná úcta, radosť, zmysel pre spoluzodpovednosť a spolupatričnosť majú oživovať vzťahy medzi predstavenými a podriadenými i medzi obyčajnými spolubratmi. Práve táto perspektíva inšpirovala rozhodnutia Koncilu, ktoré sa vzťahujú na »bratov« alebo »koadjutorov« a na »sestry druhej kategórie« (PC 15 B).

c) Nakoniec treba osobitne vyzdvihnúť, že eucharistická obeta je výsostným úkonom komunity. Je úkonom, v ktorom najintenzívnejšie prežíva tajomstvo spoločenstva lásky v Ježišovi Kristovi. Je úkonom, v ktorom ju Kristus preniká, aby ju pretvoril a zvnútra upevnil svojím vlastným telom. Eucharistia ukazuje, že rehoľná komunita nejestvuje ako výsledok dobrej vôle, ale že je výtvorom a trvalým darom Božím, skrze Krista v Duchu Svätom. »Unum corpus multi sumus qui de uno Pane participamus. Keďže je jeden chlieb, aj my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe« (1 Kor 10, 17). Oživuje ju teda zvnútra Duch Kristovej lásky, oživuje ju láska, ktorá sa rozvíja v každodennej vernosti.

V tom je aj hlboký zmysel a dobrodenie koncelebrácie a každého liturgického úkonu, na ktorom sa zúčastňuje celá komunita.

REHOĽNÝ ŽIVOT V APOŠTOLSKÉJ DIMENZII ČINNEJ SLUŽBY

A - INTENZÍVNA ÚČASŤ NA POSLANÍ CIRKVI JE PODSTATNÝM PRVKOM REHOĽNÉHO ŽIVOTA

Cirkev je Kristovou nevestou. Ako nevesta je predmetom spasiteľskej lásky svojho Ženícha, Ježiša Krista. V tomto zmysle sme ju nazvali mestom bratstva, ktoré prišiel Kristus založiť v mene svojho Otca.

Súčasne je však i matkou, plodnou nevestou. Preto je i prostriedkom lásky a spásy, ktorú Kristus prináša všetkým ľuďom. Cirkev » už spasená « je aj » spásonosná », » poslaná « do sveta svojím Pánom a podnecovaná spasiteľskou láskou. Nie je len Cirkvou veľkonočnou, ale aj Cirkvou turíčnou.

Na tomto poslaní Cirkvi majú intenzívnu účasť všetci rehoľníci, a to na základe ich rehoľného stavu.

1. *Dôvody tejto intenzívnej účasti*

Zmysel a dôvod tejto účasti treba hľadať v podstate rehoľného stavu, ktorý pozostáva v intenzívnom, horlivom živote pokrstených ľudí. Všetci pokrstení majú povinnosť byť apoštolmi, pretože toto je vlastne poslaním Cirkvi. Koncilové vyhlásenia sú v tomto ohľade jasné: » Duchovní pastieri... vedia, že Kristus ich neustanovil nato, aby jedine oni vzali na seba celé spasiteľné poslanie Cirkvi na svete, ale že ich vznešenou úlohou je tak viesť veriacich a tak brať do úvahy ich služby a charizmy, aby všetci svorne svojím spôsobom *spolupracovali* na spoločnom diele « (LG 30). » Apoštolát laikov je účasť na samom spasiteľnom poslaní Cirkvi. Krstom aj birmovkou sám Pán určuje (a nie hierarchia) všetkých na tento apoštolát « (LG 33). Z toho jasne vidno, že rehoľníci, títo údovia Cirkvi, ktorí chcú zúžitkovať bohatstvo a zodpovednosť, vyplývajúcu z krstu a z birmovky, dostávajú od Krista a Cirkvi v deň svojich sľubov výslovné poslanie a zodpovednosť šíriť a upevňovať Božie kráľovstvo. Lepšie a viac ako laici, a iným spôsobom ako kňazi môžu a majú sa z vôle Kristovej snažiť o účasť na jeho prorockom, kňazskom a kráľovskom poslaní.

K tomu istému záveru však prichádzame aj inou cestou. Svojím zasvätením sa Bohu a profesiou evanjeliových rád rehoľníci sa usilujú rozvíjať v sebe lásku. Sú v Cirkvi akoby » špecialistami « veľkodušnej lásky: » (Snažia sa) o dokonalú lásku zachovávaním evanjeliových rád « (PC 1). Dva dôvody, a tie nemožno odlúčiť od lásky, ich zaväzujú k apoštolátu. Možno intenzívne milovať Krista a účinne netúžiť

po tom, aby jeho vykúpenie neostalo pre toľkých neplodným? Možno milovať a netúžiť, aby ho všetci poznali a milovali? Možno milovať Otca a nepracovať, aby sa jeho meno posvätilo, jeho kráľovstvo rozšírilo a aby sa jeho vôľa plnila po celej zemi?

Tak isto je naliehavá aj láska k blížnemu. Možno milovať blížneho a neusilovať sa zo všetkých síl urobiť ho účastným na nekonečnom bohatstve viery a milosti? A potom, ako možno naozaj intenzívne milovať Cirkev i sám svet bez účinnej snahy, aby sa táto Cirkev stále väčšími rozrastala a »aby sa svet vo svojej plnosti stal ľuďom Božím, Telom Pánovým a chrámom Ducha Svätého, a aby sa v Kristovi, ktorý je Hlavou všetkých, vzdávala Stvoriteľovi a Otcovi vesmíru všetka česť a sláva«? (LG 17). Rehoľník bez apoštolského ducha by bol teda tvorom abnormálnym. Bol by živou absurdnosťou.

2. *Výslovná výzva Koncilu*

Koncilové texty pripomínajú rehoľníkom osobitné povinnosti apoštolátu s tou istou jasnosťou a s tým istým dôrazom, ako to žiadali aj od laikov. Idú tak ďaleko, že pre túto apoštolskú službu Cirkvi užívajú výraz »zasvätenie«, aby zvýraznili intímny vzťah k Bohu. Nazývajú rehoľníka zasväteným, vyvoleným pre službu Cirkvi, na výstavbu Kristovho tela. Toto je, samozrejme, veľmi dôležité: Koncil nepripúšťa, že by bolo možné oddať sa Bohu a nevenovať sa tou istou mierou i jeho spásonosným plánom. Apoštolát, nadprirodzená služba blížnemu v tomto zmysle nie je teda ničím navyše v rehoľnom živote. Je skutočne jeho podstatným prvkom.

Prečítajme si ešte niektoré texty. V konštitúcii *Lumen gentium* sa stretáme s dvoma veľmi výrečnými bodmi. » Keďže však evanjeliové rady spájajú svojich nasledovníkov — v láske, ku ktorej smerujú — osobitným spôsobom s Cirkvou a jej tajomstvom, aj ich duchovný život má sa zasvätiť dobru celej Cirkvi. Z toho vyplýva povinnosť pracovať podľa svojich síl a podľa povahy vlastného povolania, modlitbou alebo aj tvorivou prácou, na prehlbovaní a upevňovaní kráľovstva Božieho v dušiach a na jeho šírení všade na svete ». (LG 44B).

Článok 46 LG je dôležitý, pretože viaže apoštolskú činnosť rehoľníkov na apoštolát samého Krista. Rehoľník svojimi sľubmi nielen nasleduje čistého, chudobného a poslušného Krista, ale svojím oddaním ho ako dokonalého Otcovho apoštola aj nasleduje, predlžuje a sprítomňuje vo svete. » Rehoľníci nech starostlivo dbajú o to, aby ich prostredníctvom Cirkev vskutku čoraz lepšie predstavovala Krista veriacim i neveriacim, ako rozjíma na hore, alebo ako hlása zástupom kráľovstvo Božie, ako uzdravuje chorých a ranených a privádza k poriadnemu životu hriešnikov, alebo ako žehná detom a robí všetkým dobre, a pritom vždy plní vôľu Otca, ktorý ho poslal » (LG 46).

Niet vari ani jedného článku v dekrétu *Perfectae caritatis*, kde by nebola reč o apoštolskej zodpovednosti rehoľníkov. Významné sú však predovšetkým tieto články: 1 B C, 2 D, 5 B E, 6 A C, 8, 18; 20, 25. Napr. prvý článok hovorí: » Rehoľníci podnecovaní láskou, ktorú Svätý Duch rozlieva v ich srdciach, stále väčšmi žijú pre Krista a pre jeho telo, ktorým je Cirkev. Preto čím vrúcnejšie sa spájajú s Kristom

týmto darovaním sa, ktoré zahrňuje celý život, tým väčšmi sa obohacuje životnosť Cirkvi a tým plodnejším sa stáva jej apoštolát « (1 C).

Druhý článok vyžaduje, aby rehoľníci poznali potreby Cirkvi, a aby v » zápale apoštolskej horlivosti účinnejšie pomáhali ľuďom « (2 d).

Piaty článok, ktorý prináša » prvky spoločné všetkým formám rehoľného života « (podtitul je redakčný), pripomína, že rehoľníci svojím, Cirkvou prijatým zasvätením sa zaväzujú byť » v jej službách « (5 B), a uvádza túto veľmi významnú formulu: K nasledovaniu Krista, pre ktorého sa rehoľníci rozhodli, » je potrebné, aby členovia všetkých inštitútov hľadali nadovšetko a jedine Boha, a tak kontempláciu, ktorou sa mu oddávajú myslou a srdcom, spájali s apoštolskou láskou, ktorou sa usilujú spolupracovať na diele vykúpenia a rozširovať Božie kráľovstvo « (5 E). Po živých debatách sa koncilní otcovia rozhodli prekonať známy protiklad činnosť-kontemplácia. V konkrétnych životných formách prejav i prostriedky činnosti i kontemplácie sú samozrejme rozdielne. Povaha zasvätenia však vyžaduje, aby rehoľníci kontemplovali Boha v činnosti a aby apoštolská horlivosť stravovala kontemplujúcich. (K tomuto problému sa ešte vrátíme).

Šiesty článok sa končí takto: » (Rehoľníci) nech stále intenzívnejšie žijú a cítia s Cirkvou a nech sa úplne zasvätia jej poslaniu (eiusque missioni totaliter se devoveant) « (6 C). Jasnejšie sa to už nedalo vysloviť!

Na zakľúčenie bude vhodné prečítať si napr. stat' z AGC, ktorá dobre zhŕňa tieto myšlienky: » Hodnota

apoštolátu. Krst oddeľuje kresťana od tohto sveta, aby ho spojil so zmŕtvychvstalým Kristom. Birmovka posielala kresťana do sveta, aby bol svedkom zmŕtvychvstania v sile Ducha turíčneho. Rehoľné sl'uby — hlboké odpútanie sa od sveta pre užšie spojenie sa s osláveným Kristom — znamenajú súčasne i spásonosné poslanie do sveta i plnšiu účasť na spasiteľnom poslaní Cirkvi. Vo vnútornom volaní, ktoré privádza do saleziánskej spoločnosti, každý má právo rozpoznať aj ozvenu mocného volania, ktoré čul don Bosco, aj poníženú účasť na charizme, ktorú Duch Svätý v ňom vzbudil na dobro Cirkvi. Plne a vedome prijatými sl'ubmi sa salezián zaväzuje k plodnému apoštolskému životu z dvoch príčin: oslobodený od pozemských starostí a úplne spojený s Ježišom Kristom oddáva sa mu bez výhrad pre apoštolát lásky medzi mladými. Pretože zanechal všetko (CETERA TOLLE), môže sa cele venovať dušiam (DA MIHI ANIMAS). Okrem toho prináša mladým neustále svedectvo svojho stavu a života. Ako človek vo svete mohol dosiahnuť počestné miesto i užívať dovolené spoločenské radosti. Keďže sa toho však zriekol, v tomto svete napádanom materializmom a ateizmom svedčí, že Boh jesvuje, že jeho láska mu stačí, že už tu je nám daný nový život v Kristovi a napokon, že tento svet sa skončí a že vzkriesení s Kristom kráčame k večnému životu. Salezián nech nikdy nezabudne, že svojím verným a presvedčeným rehoľným životom učí a priťahuje mladíkov účinnejšie ako slovami « (ACG, str. 79-80). Myslím, že túto stat' môže vzťahovať na seba rehoľník z ktoréhokolvek inštitútu, keď ju prispôsobí na svoje vlastné poslanie a charizmy svojho inštitútu.

B - TÁTO ÚČASŤ Z POPUDU SVÄTÉHO DUCHA NADOBUĎA KONKRÉTNE ROZLIČNÉ FOR- MY NA VÝSTAVBE TELA KRISTOVHO

1. *Charizmaticky inšpirovaný apoštolát*

Je nepopierateľným faktom, že rehoľníci vykonalí a ešte stále vykonávajú v Cirkvi gigantický apoštolát. Pokúsme sa predstaviť si Cirkev bez benediktínov, františkánov, dominikánov, jezuitov, redemptoristov, saleziánov atď'. Predstavme si Cirkev bez ich činnosti. Bolo by to hrozné ochudobnenie a zníženie dynamizmu v Cirkvi.

Jednou charakteristikou apoštolátu rehoľníkov je jeho charizmatický a nie hierarchický pôvod. Na základe akej iniciatívy zhromaždili zakladatelia svojich žiakov a založili v Cirkvi nové dielo? Nie na rozkaz hierarchie, ale z vnútornej inšpirácie Ducha Svätého. Boli to niekedy laici, ako Benedikt, František z Assisi, Ignác z Loyoly a všetky zakladateľky. Upriamení na Boha a jeho tajomstvá, ale súčasne aj na svet a jeho vývoj, jasne pochopili duchovné potreby súčasného sveta i Božie volanie a rozhodli sa odpovedať na ne svojim úsilím. Zakladateľov rádoz možno v Cirkvi pokladať za » inšpirátorov « a » prorokov », povolaných Duchom Svätým. Zhustujú v sebe do jedného bodu milosť inšpirácie i prorocké poslanie, a to sú dary vlastné celej Cirkvi (LG 12). Zakladatelia sú oživením Cirkvi. Sú jedinečným výrazom jej láskyplnej odpovede Kristovi. V tom zmysle možno povedať, že rehoľný stav je cirkevnou charizmou, ktorá dostala inštitucionálnu formu. .

Vieme, že mnohí zakladatelia rádov, na Východe či na Západe, boli členmi cirkevnej hierarchie, boli biskupmi, ako napr. Svätý František Saleský, zakladateľ sestier Navštívenia. Ich charizma, týkajúca sa rehoľného života, neviaže sa tak na ich hierarchickú funkciu, ale na čosi, čo je v ich funkcii charizmaticky navyše. Viaže sa na duchovný spôsob, ktorým ju vykonávali. Viaže sa na skutočnosť, že sú údmi Cirkvi. Správne teda hovoríme, že rehoľný život a jeho rozmanité formy nepochádzajú zhora, z iniciatívy hierarchie, ale zdola — z popudu Ducha, ktorý pôsobí v údoch Cirkvi.

Koncil to podčiarať najmä v článkoch 1 B a 8 A dekrétu *Perfectae caritatis*.

Má dajaký význam, že rehoľné inštitúty sú konkretizáciou darov Ducha Svätého » na výstavbe Tela Kristovho, in *aedificationem Corporis Christi* «? — Hej! Je to veľmi dôležité z dvoch hľadísk.

2. Hierarchia si má vážiť a podporovať tento apoštolát

Táto skutočnosť ukazuje v prvom rade na osobitosť vzťahov medzi hierarchiou a rehoľnými inštitútmi. Treba však zdôrazniť, že to neznamená, že by sa rehoľníci mohli odvolávať na svoj charizmatický pôvod, aby sa vyšmykli Cirkvi a robili si podľa svojej ľubovôle. Naopak, všetci svätí zakladatelia pochopili, že Duch, ktorý ich inšpiruje, nie je Duchom neporiadku, ale súdržnosti a spolupráce. Vedení týmto Duchom si dávali svoje dary overovať hierarchii a veľkodušne ich prinášali do súladnej služby Cirkvi.

Tento božský pôvod ukladá však hierarchii presné povinnosti. Zhŕňa ich článok 45 A konštitúcie

o Cirkvi. Je vecou biskupov overiť pravosť charizmy rehoľných inštitúcií. Ak sa o nej presvedčili, musia ju rešpektovať a podporovať. Cez túto charizmu sa musia podrobiť samému Duchu Božiemu a aktívne zodpovedať vôli Božej. Biskupi teda nemajú v Cirkvi nikdy právo nakladať s rehoľníkmi svojvoľne. Musia vždy rešpektovať osobitosť každého rehoľného inštitútu, originálnosť jeho ducha i úloh, a nie len rešpektovať, ale aj chrániť a zveľad'ovať (porov. Christus Dominus, 35 B).

3. Apoštolát rozmanitých, vzájomne sa dopĺňujúcich foriem

Druhý dôsledok tohto charizmatického pôvodu rehoľného života je rozmanitosť rehoľných inštitútov. V dvanástej hlave prvého listu Korint'anom Koncil vidí, ako jeden a ten istý Duch vzbudzuje pre dobro celého Tela mnohorakosť špiritualít a apoštolských poslaní rehoľníkov v súlade s potrebami jednotlivých osôb, časov a miest.

Duch Svätý zveruje všetkým rehoľníkom dva druhy úloh v Cirkvi. Je to priama služba bratstvu veriacich a úloha byť svedkom — ako to vo forme syntézy vyjadruje článok 18 A dekrétu Ad gentes: » Rehoľný život sa musí podporovať hneď na začiatku pri založení kresťanskej obce (plantatio Ecclesiae), a to nie len preto, že pre misionársku činnosť znamená vzácnu a nepostrádateľnú pomoc, ale i preto, že intenzívnejším zasvätením sa Bohu v Cirkvi sa dokazuje a jasne vyjadruje, v čom vnútorne spočíva podstata kresťanského poslania « (18 A). O tejto druhej úlohe budeme rozprávať neskoršie.

Venujme teraz pozornosť úlohe priamej služby bratstvu veriacich. Sú tu dve veľké kategórie: Inštitúty, ktoré sa venujú kontemplácii a inštitúty s činným apoštolátom (titulky článkov 7 a 8 PC). Každý z nás však veľmi dobre vie, že v rehol'nom živote niet kontemplácie bez apoštolátu, a niet ani apoštolátu bez kontemplácie. Aby sa zdôraznila táto pravda, Koncil sa zdráhal používať tradičné výrazy ako » kontemplatívny život «, » činný život « a » život kontemplatívno-činný «. Ide tu teda o to, na čo sa dáva väčší dôraz.

a) Inštitúty, kde sa dáva dôraz na kontempláciu: čisto kontemplatívne rády a mníši (PC 7 a 9)

Tu sa nepúšťame do jednotlivostí. Chceme len podčiarknuť, že — čo sa týka kontemplatívnych rehoľníkov a mníchov, ktorí sa venujú najmä liturgickému kultu — Koncil uznáva ich » významnú « pozitívnu úlohu v mystickom tele a bráni ich proti útokom nevercov a mnohých veriacich, ktorí ich pokladajú za neužitočných. V Cirkvi nikdy nechýbal autentický apoštolát modlitby a pokánia, spočívajúci na trojnásobnej pravde o absolútnom primáte milosti na diele spásy, o plodnosti lásky a o spoločenstve svätých. Kontemplatívni rehoľníci sú pokračovaním modlitby samého Krista, ktorý sa javil ako predstaviteľ všetkých svojich bratov, a videl svojho Otca ako Otca nesmierne veľkej ľudskej rodiny povolanej k spásu. Pretože kontemplatívni rehoľníci sú so všetkými ľuďmi ako so svojimi bratmi hlboko spojení » v Kristovej láske « (LG 46 B), » prehojným ovocím svätosti osvecujú Boží ľud, povzbudzujú ho príkladom a zveľadujú tajomnou apoštolskou plodnosťou. Tak

sa stávajú ozdobou Cirkvi a prameňom nebeských milostí « (PC 7 A).

Žiadajú si ich najmä v misijných krajoch: » Inštitúty kontemplatívneho života majú neobyčajne veľký význam pre obrátenie duší, pretože Boh, ak ho niekto prosí, posiela robotníkov do svojej žatvy, otvára mysle nekresťanov, aby počúvli evanjelium a zúrodňuje v ich dušiach slovo spásy (AG 40 B). Ja osobne sa pred každými duchovnými cvičeniami, najmä ak mám kázať mladíkom, obraciam na kláštory sestier Navštívenia a na klarisky a prosím ich o modlitby.

Podotýkam, že mníšske rády sú skoro jedinou formou rehoľného života vo východnej Cirkvi a majú v nej veľký vplyv.

b) Inštitúty, kde sa dáva dôraz na činný apoštolát (PC 8, 10, 11)

Tu je rozmanitosť omnoho väčšia a špecializácia skoro nezráateľná, podľa toho, či ide o priamu apoštolskú činnosť, alebo o dobročinné diela (najmä v nemocniciach).

Ôsmy článok sa zaoberá všetkými týmito kňazskými i laickými inštitútmi vo všeobecnosti. V druhých dvoch sa hovorí o pastorálnej užitočnosti laických rádov mužských i ženských i sekulárnych inštitútov, ktoré sa zaoberajú apoštolátom » in saeculo ac veluti ex saeculo, vo svete akoby zo sveta « (10, 11).

Na rozdiel od mníšskych rádov apoštolská činnosť týchto inštitútov nie je vecou druhoradou, náhodnou. Zaberá väčšinu času. Celá štruktúra rehoľného života je usporiadaná pre požiadavky apoštolskej práce. Apoštolská činnosť usmerňuje a preniká skutočne celý

spôsob života a je pre rehoľníkov pravou cestou k svätosti.

Tu sa nám ponúka otázka. Kňazi a laici, ktorým ich stav nedovoľuje stať sa kontemplatívnymi rehoľníkmi alebo mníchmi, majú možnosť veľkodušne a účinne venovať sa všetkým dielam tohto apoštolátu a dobročinnosti? Pridáva rehoľný život dačo tejto činnosti? Čo je to?

C - INŠTITÚTY A REHOĽNÝ ŽIVOT PRINÁŠAJÚ APOŠTOLÁTU DVE VEĽKÉ VÝHODY

Rehoľný život je duchovnou skutočnosťou, pozostávajúcou v láske, v úplnom oddaní sa. Súčasne je však aj skutočnosťou inštitucionálnou. Je to stav právne organizovaného a trvalého spoločného života. Tieto dve stránky naznačujú, že z rehoľného života vyplýva pre apoštolát dvojzo výhod. Začnime s výhodami, ktoré prináša so sebou inštitucionálna štruktúra spoločného života.

1. *Vecné výhody vyplývajúce z apoštolátu*

a) Špecializovaná apoštolská skupina

Povedali sme, že rehoľný apoštolský inštitút vznikol z popudu Ducha Svätého ako odpoveď na potreby Cirkvi. Môže preto spoločensky organizovať dosiahnutie svojich špecifických cieľov a dávať Cirkvi kompetentné kádre apoštolov, pripravených náležitou formáciou pre určitý druh apoštolátu, ako je kázanie, kresťanská výchova, formácia kléru, pomoc chudobným a chorým, zámorské a farské misie atď. Je jasné, že tieto veľké kompetentné kádre znamenajú pre Cirkev

veľký prínos. Sú to orgány, ktorými ide v ústrety potrebám dneška a budúcnosti.

V porovnaní s osamotenými kňazskými alebo laickými apoštolmi rehoľník má väčšiu pravdepodobnosť, že bude lepšie pripravený a duchovne lepšie uspôsobený pracovať s väčšou stálosťou a kontinuitou v tom istom smere, že bude mať viac tvorivých iniciatív. Tu treba hľadať vysvetlenie faktu, prečo sa tvorivá činnosť rehoľníkov v mnohých krajinách tak uplatnila v špecializovaných odvetviach apoštolátu, ako je sociálna práca, rozhlas, kino, televízia, tlač najmä duchovná, ekumenický apoštolát, mládežnícke hnutie atď'.

Pripomeňme ešte, že táto špecializácia je neraz nesená osobitnou špiritualitou, svojským » štýlom « života a apoštolátu; ktorý je ďalším obohatením Cirkvi.

b) Špecializované apoštolské kádre sú časove a miestne univerzálnejšie

A to je druhá výhoda. Táto špecializácia má všeobecnú platnosť. V čase: Rehoľný inštitút má svoju stálosť, ktorá pretrváva storočia. Zbiera skúsenosti, obohacuje sa postupne cennými tradíciami, môže sa dať do dlhodobých diel, napreduje... V priestore: Rehoľný inštitút má relatívnu autonómiu, ktorá mu bráni zatvoriť sa do jednej diecézy. Svoju špecializáciu môže dať do služieb širokým územiám, ba i celej Cirkvi. Tu treba hľadať zmysel rehoľnej exempcie. Exempciu neslobodno pokladať za akúsi svojvôľu vymknúť sa hierarchii. Je to možnosť dať k dispozícii celej Cirkvi určitú hodnotu Cirkvi. Tú charizmu, ktorú vzbudil Duch Svätý, aby prinášala univerzálne plody.

Z toho pre každý inštitút jasne vyplýva absolútne základná povinnosť ostať verným svojej osobitnej charizme pre dobro Cirkvi samej (PC 2 b). Nesmie sa však uzavrieť do seba. Koncil vyzýva všetkých rehoľníkov, aby mali dobre otvorené oči pre celú Cirkev i jej činnosť, aby táto špecializácia slúžila celku (PC 2 C a 20 B; tu sú výzvy » k misionárskemu duchu «).

c) Tieto apoštolské kádre sú pevnejšie a pružnejšie

Preto sú aj účinnejšie. A to je tretia výhoda. Apoštolát nie je nikdy dielom jednotlivca. Jednou z najaktuálnejších potrieb dnešnej » pastorácie celku « a spolupatričnosti je spoločná vytrvalá činnosť, najmä v niektorých oblastiach apoštolátu. Dôkazom toho je i hnutie mnohých svetských kňazov zakladať » kňazské bratstvá «. Pre rehoľníkov je samozrejým, že v inštitúte vznikajú pevne skĺbené dynamické kádre, ktoré majú tú istú duchovnú tradíciu, tú istú formáciu, bratské ovzdušie, spoločný život, ktorý pomáha jednotlivcom udržať sa na výške a spoločne si podeliť prácu i zodpovednosť... Apoštolskú činnosť vyvíja v prvom rade vlastná rehoľná komunita.

2. Osobné výhody vyplývajúce z apoštolátu

Osobná svätosť je dôležitým (ak nie najdôležitejším) prvkom pre plodnosť ministéria. Aj z tohto hľadiska vyplývajú z duchovných hodnôt rehoľného života jasné výhody.

a) Rehoľníci sú okrem iného zárukou autentičnosti apoštolskej činnosti a tým i jej účinnosti

Už samo vykonávanie ministéria je zdrojom svätosti (porov. *Presbyterorum ordinis* 12-14). Pastoračná

láska sa však jedinečne očisťuje a obohacuje u toho, kto sa úplne zasvätil Bohu a jeho službe. Rehoľné sľuby a čnosti pomáhajú byť stále ochotnejším a veľkodušnejším, ako to výslovne hovorí dekrét *Perfectae caritatis*: čistota je » pre rehoľníkov veľmi vhodným prostriedkom venovať sa horlivo Božej službe a apoštolskej činnosti « (PC 12 A), chudoba mu lepšie dovoľuje slúžiť chudobným. A apoštolský rehoľník — horlivý kresťan — bude vedieť lepšie viesť druhých ku kresťanskému životu, pretože sám tak žije.

b) Je tu však jedna podmienka. Rehoľník—apoštol musí žiť jednotným, nerozdeleným životom

Tu sa vynára známy problém možného konfliktu medzi rehoľným životom (najmä životom modlitby) a apoštolskou činnosťou. Tento konflikt mnohí trpko pociťujú a Koncil sa ním zaoberal v živých diskusiách. Sú alebo nie sú pre rehoľníka—apoštolu dve rozličné cesty k svätosti? Má ísť za dvoma rozličnými špiritualitami, z ktorých ho jedna (ako rehoľníka) privádza k » vnútornému životu « a druhá (ako apoštolu) vedie k vonkajšej činnosti?

Konkrétna tradícia rehoľného života v Cirkvi ukazuje, že takto nastolený problém je problém zle nastolený a že z toho vzniklý konflikt je konflikt neopodstatnený. Oddávna sa pozeralo na kontemplatívny a mníšsky život ako na ideál, podľa ktorého sa má chápať celý rehoľný život. Aj traktáty o činnom živote rehoľníkov písali mnísi (vrátane známeho Chautarda)... pretože rehoľníci v činnom apoštoláte nemali na to čas. Výsledok toho bol, že podstata rehoľného života sa chápala ako čosi, čo vytváral » privátny « aspekt tohto života: modlitba, komunitné schôdzky a zacho-

vávanie pravidiel... Apoštolská činnosť sa nestala integrálnou časťou zasvätenia a rehoľného života. Bola niečím nevyhnutným, čím si navyše, čo sa dosť ťažko dalo zlúčiť s rehoľným životom a čo ho stále ohrozovalo. Vznikol tu celý slovník, plný nejasností, podľa ktorého by modlitba mala byť jediným prostriedkom spojenia a zasvätenia sa Bohu.

Koncil urobil koniec týmto nejasnostiam v známom článku 8 C dekrétu *Perfectae caritatis*: »Tieto inštitúty nech vhodne prispôsobia svoje pravidlá i zvyklosti požiadavkám apoštolátu, ktorému sa venujú...« Jednota duše a života sa u rehoľníka-apoštola nevytvára na rovine určitej činnosti, či je to už modlitba alebo apoštolská činnosť. Rodí sa hlbšie, na rovine viery a lásky, na rovine jeho »srdca«, ktoré sa zasvätilo Bohu pre určitý spôsob života, v ktorom iste treba počítat' s modlitbou i spoločným životom, ale ešte väčšmi s mnohorakou záväznou apoštolskou činnosťou. V tomto všetkom rehoľník žije svoje rehoľné zasvätenie, v tomto miluje svojho Boha, spája sa s ním a sa posväcuje. Tak isto ako žil dar seba samého svojmu Otcovi Kristus, dokonalý rehoľník svojho Otca, keď sa osamote modlil, alebo žil v dôvernom kruhu svojich učeníkov, alebo keď kázal alebo ináč sa pohyboval medzi ľuďom.

Rehoľný, zo svojho vnútra apoštolský život, zasväcuje rehoľníka svätosti a láske k Bohu a k ľuďom; a to nadobúda konkrétne formy apoštolátu kňazského alebo nie kňazského. Je isté, že rehoľník sa potrebuje vážne a pravidelne modliť. Bez modlitby by neostal v Duchu Kristovom. Vo svojej apoštolskej činnosti však nesmie stále »škúliť« po modlitbe, pretože

činnosť, vychádzajúca z rehoľného » srdca«, dáva vyzrievať aj jeho láske aj jeho rehoľnej svätosti.

Týmto smerom sa napr. uberá text ACG: » Jednota života rehoľníka-apoštola sa uskutočňuje v jeho láske k Bohu a k blížnemu, v láske, ktorá sa zakladá na viere, v láske, ktorá nachádza svoj výraz a svoj pokrm v modlitbe i v práci. Modlitba a práca sú akoby dve zopäté ruky, ktoré neslobodno nikdy rozpojiť a tým menej postaviť ich proti sebe. Sám Ježiš Kristus nám tu dáva príklad. A don Bosco nám svojím životom stále ukazuje, ako máme tento božský príklad nasledovať.

Riadny kresťanský život je nemožný bez stáleho a osobného dialógu s Bohom. Tým viacej život rehoľný. Modlitba musí byť predovšetkým výrazom našej nezaujatej lásky k Bohu: vo chvíľach, ktoré venujeme jedine jemu samému, vyhlasujeme, že si zasluhuje, aby sme ho milovali pre neho samého, že je jediným potrebným a zvrchovane prítomným. Modlitba je však aj úkonom priameho apoštolátu, úkonom naliehavým a najúčinnnejším: niektorých diablov možno vyhnat' iba modlitbou. Je jasné, že modlitba očisťuje a pobáda k apoštolskej činnosti... « (ACG str. 89).

REHOLNÝ ŽIVOT V APOŠTOLSKEJ DIMENZII SVEDECTVA

Cirkev plní svoje poslanie v najrozmanitejších formách. Keď šlo o rehol'níkov, hovorili sme o apoštoláte modlitby a odriekania, ďalej o apoštoláte, ktorý sa koná výslovne hlásaním evanjelia alebo dobročinnosťou. No v Cirkvi je určitý druh ešte základnejšieho apoštolátu, ktorý sa vyžaduje od všetkých pokrstených, pretože je prístupný všetkým. Je to apoštolát svedectva.

Kresťan, ktorý žije svoje kresťanstvo vážne, ktorý miluje Krista usiluje sa mu slúžiť, celkom určite vyžaruje svoje kresťanstvo a stáva sa živým znakom Ježiša Krista, a to v každej situácii, aj keď nevykonáva nijakú osobitnú apoštolskú činnosť. Jeho duša a jeho každodenný život je sám v sebe apoštolátom.

Koncil v konštitúcii *Lumen gentium* nezabudol pripomenúť laikom úlohu vyžarovať svoje kresťanstvo. V článku 35 hovorí: » Kristus, veľký prorok... vykonáva svoj prorocký úrad, kým sa nezjaví v plnej

sláve, nielen prostredníctvom hierarchie... ale aj skrze laikov, ktorých preto ustanovil za svojich svedkov a vybavuje ich zmyslom pre vieru a milosťou slova... « A o niečo ďalej vysvetľuje, čo charakterizuje toto svedectvo laikov: » Toto šírenie blahozvesti čiže hlásanie Krista i svedectvom vlastného života i živým slovom nadobúda určitú charakteristickú črtu a osobitnú účinnosť práve preto, že sa uskutočňuje v bežných podmienkach tohto sveta « (LG 35 A B).

Rehoľníci, ako údovia Cirkvi, pod vplyvom Ducha Svätého nemôžu nebyť svedkami. K svojmu apoštolátu priamej služby pridávajú apoštolát svedectva. Nemusia robiť nič navyše, stačí, keď si čo najlepšie plnia svoje rozličné rehoľné povinnosti. Čo však dáva ich svedectvu mimoriadnu silu, to je ich viditeľný a organizovaný stav kresťanov, ktorí sa osobitným spôsobom zasvätili Pánovi a jeho kráľovstvu. Laici vydávajú svedectvo plnením svojich obyčajných ľudských úloh. Sú znamením pohrúženým » vo svete «. Rehoľníci vydávajú svedectvo v styku s ľuďmi, svojimi bratmi, ale v osobitných okolnostiach: bez účasti na týchto úlohách a novým životným štýlom. Rehoľníci sú akoby vztýčenou zástavou uprostred sveta, a tým chcú povedať, že Kristovi učeníci nie sú » z tohto sveta « (porov. *Gaudium et spes* 38 A).

Na označenie tejto úlohy rehoľníkov budeme užívať dva výrazy: svedectvo a znamenie.

Svedkom je ten, kto svedčí o nejakej udalosti pred inými. V kresťanstve svedok svedčí svojím životom, že Kristus Pán prišiel medzi nás, že vstal z mŕtvych a žije.

Znamenie, znak, je viditeľná skutočnosť, ktorá

odkazuje na dajakú inú skutočnosť. Rehoľník znamená pre každého niekoľko skutočností v oblasti viery. Keby som mal čas naširoko vec vysvetľovať, použil by som širší pojem »sviatosť«. Rehoľník je živým účinným znakom mnohých skutočností v tajomstve Krista a Cirkvi, ktorá sama je tiež veľkou sviatosťou. Nebudeme však užívať tieto výrazy, aby sme sa vyhli nejasnostiam.

Musíme ešte vyzdvihnúť, ktorí rehoľníci sú znameniami-svedkami. Sú nimi všetci globálne, každá komunita i každý rehoľník osobne.

Pre koho sú znamením a svedkami? Pre tých, čo žijú v ich bezprostrednej blízkosti, pre celú Cirkev — v nej predovšetkým pre laikov a manželov — a napokon pre celý svet.

Aké účinky má táto ich funkcia byť znamením, svedkom? Koncil naznačuje dva: poučenie pre rozum a povzbudenie pre vôľu.

Dekrét o obnove rehoľného života hovorí vo svojom závere, že rehoľníci svojou vierou, nádejou a láskou, ktorou sú preniknutí, musia šíriť po celom svete Kristovu blahozvesť tak, aby ich svedectvo bolo zjavné všetkým (PC 25). Sú teda dobrými ohlasovateľmi už svojím životom a svojím stavom. A konštitúcia o Cirkvi upozorňuje, že rehoľníci majú iných na ceste svätosti za sebou strhávať. Ich príklad môže a má účinne privádzať všetkých členov Cirkvi k horlivému plneniu povinností kresťanského povolania (LG 4 C).

Koncilové texty nám umožňujú jasne vymedziť náplň tohto svedectva. Rehoľníci sú účinným znamením troch veľkých skutočností kresťanského ta-

jomstva: Ježiša Krista, Cirkvi a eschatologického alebo nebeského aspektu kresťanského života.

A - REHOĽNÍCI SÚ ÚČINNÝM ZNAMENÍM KRISTA, USTAVIČNE PRÍTOMNÉHO VO SVOJEJ CIRKVI

Spojenie Krista s pokrstenými je také úzke, že každý kresťan je povolaný byť obrazom Božím, pretože je konkrétnym obrazom Krista, alebo — ako hovorí svätý Pavol — je povolaný nosiť v sebe podobnosť s Kristom, a vyžarovať ju zo svojej tvári. Rehoľník však je povolaný intenzívnejšie plniť túto vážnu a obšťastňujúcu úlohu byť obrazom Ježiša Krista. Má totiž privilegium ukazovať na sebe niektoré osobitné črty Kristovej tvári. Koncil poukazuje na tri.

1. *Kristus vo svojej svätosti*

V konštitúcii *Lumen gentium* čítame: » Rehoľný stav pritom vernejšie nasleduje a trvalo sprítomňuje v Cirkvi spôsob života, na ktorý sa podujal Syn Boží, keď prišiel na svet, aby konal Otcovu vôľu, a ktorý predložil aj učeníkom, čo ho nasledovali « (44 C). Tento text nám hovorí, že rehoľníci napodobňujú nie tak Krista dávnych čias, ale aktualizujú skutočnosť jeho čistoty, chudoby a poslušnosti v dnešnej Cirkvi.

2. *Kristus vo svojej dobročinnosti*

V bode 46 A čítame: » Rehoľníci nech starostlivo dbajú o to, aby ich prostredníctvom Cirkev vskutku čoraz lepšie predstavovala Krista veriacim i neveriacim,

bud' ako rozjíma na hore, alebo ako hlása zástupom kráľovstvo Božie, ako uzdravuje chorých a ranených a privádza k poriadnemu životu hriešnikov, alebo ako žehná deťom a robí všetkým dobre, a pritom vždy plní vôľu Otca, ktorý ho poslal « (LG 46 A). Tá istá hlboká myšlienka: svojou nezištnou a apoštolskou činnosťou rehoľníci konajú viac než to, že sa podobajú Ježišovi Kristovi. Svojím srdcom a svojimi rukami sprostredkovávajú dnešnému svetu Kristovu lásku a objavujú ho ľudom ako Lásku.

Nedávno som počul tento príbeh. Rehoľná sestra v istej nemocnici s nekonečnou láskavosťou a trpezlivosťou ošetrovala chorého neverca. Nikdy nerozprávala o Kristovi. Keď po svojom uzdravení pacient z nemocnice odchádzal, povedal rehoľníčke: » Sestrička, nikdy ste mi nerozprávali o Bohu, ale urobili ste viac. Ukázali ste mi ho«. Toto je sila svedectva rehoľného života, ktorá sa vie darovať.

3. Kristus v sile svojej milosti

Napokon sa v konštitúcii o Cirkvi hovorí: » Konečne rehoľný stav osobitným spôsobom dáva najavo povznesenosť kráľovstva Božieho nad všetko pozemské a jeho zvrchované požiadavky; je pre všetkých ľudí aj dôkazom neobyčajnej veľkosti moci Krista Kráľa a nekonečnej sily Svätého Ducha, čo podivne účinkuje v Cirkvi « (LG 44 C). Požiadavky rehoľného života sú pre starého človeka strašné. Že toľko mužov a žien podľa týchto požiadaviek verne a s radosťou žije, možno si vysvetliť len tak, že majú Kristovho ducha. A to je živý dôkaz pretvárajúcej sily Božej milosti.

Preto sú rehoľníci pre všetkých kresťanov po-

vzbudzujúcim a strhujúcim príkladom. Dokonalá láska sa vyžaduje od všetkých kresťanov. Duch evanjeliových rád a blaženstiev sa žiada od všetkých laikov. Často sú pokúšaní povedať, že je to príliš ťažké, ale keď vidia rehoľníkov, ako tieto požiadavky prijímajú a podľahujú im, povedia si: »Predsa je to možné! Všetko znesiem v Tom, ktorý až do takej miery posilňuje mojich bratov rehoľníkov! « Vo farnostiach, v kraji, kde žijú komunity naozaj horlivých rehoľníkov alebo sestričiek, duchovná úroveň postupne vzrastá. Naozaj tu možno vybadat' Krista ako Pána živého a činného. (Porovnaj aj PC 15 A: »Jednota bratov dokazuje Kristov príchod«).

B - REHOĽNÍCI SÚ ÚČINNÝM ZNAMENÍM CIRKVI V DVOJEJ ČINNOSTI JEJ LÁSKY

Rehoľníci nezvýrazňujú len určité aspekty Kristovho tajomstva, ktoré ich inšpiruje, ale aj isté stránky tajomstva Cirkvi, v ktorej žijú. To, čo hovorí Koncil v tejto veci, je veľmi hlboké a vznešené. Rehoľníci zasvätení dokonalej láske prostredníctvom evanjeliových rád, zachovávaných v spoločnom živote, dokazujú, že Cirkev je predovšetkým tajomstvom lásky.

Vieme príliš dobre, že mnohí ľudia — aj kresťania — pozerajú na Cirkev ako na dajakú »mocnosť«, alebo dobre organizovanú »ustanovizeň«, kde existujú predovšetkým vzťahy právneho rázu, kde treba žiadať samé dovolenia, kde treba podpisovať dokumenty atď'. Mnohí nevidia (alebo nemôžu vidieť?), že celý tento vonkajší aparát je iba potrebnou pozemskou podperou celkom inej skutočnosti. Podopiera »tajomstvo« Cirkvi, ktorá nie je ničím iným, než vtelením trojičnej

lásky. Práve tento aspekt rehoľníci určitým spôsobom v sebe »zhust'ujú«, intenzívne žijú a ako dôsledok ho aj navonok prejavujú.

1) Rehoľníci žijú v bratskej komunite a usilujú sa žiť svoje vzájomné vzťahy v opravdivej láske, ktorá vytvára jednotu: »Cor unum et anima una, jedno srdce, jedna duša«. Cirkev sa nám v nich javí ako mesto bratov, ako spoločenstvo ľudí, ktorých základným, ba jediným zákonom je vzájomná láska.

2) Pri prameni tejto bratskej lásky je láska omnoho hlbšia, láska ku Kristovi. Z tohto hľadiska komunita a tak isto i každý rehoľník alebo rehoľníčka, večnými sľubami, v ktorých sa úplne a definitívne dávajú Kristovi, predstavujú Cirkev ako Kristovu nevestu, navždy spojenú s ním a žijúcu z lásky jedine preňho.

Potvrdzujú nám to dva koncilové texty. V prvom je reč o rehoľnom zasvätení sa. »Toto zasvätenie je tým dokonalejšie, čím pevnejšie sú záväzky, ktoré predstavujú nerozlúčné spojenie Krista s Cirkvou, jeho nevestou« (LG 44 A). Druhý text je z dekrétu o obnove rehoľného života a vztahuje sa na čistotu: »Tak všetkým veriacim pripomínajú (evocant) ono podivuhodné, Bohom stanovené zasnúbenie, ktoré sa vo svojej plnosti zjaví v budúcom veku a pre ktoré jediným ženíchom Cirkvi je Kristus« (PC 12 A).

Takto rehoľný život čerpá svoju plnosť z duchovných hlbín tajomstva Cirkvi. Čo nachádzame v samých základoch všetkej činnosti Cirkvi? Čo vlastne Cirkev robí vo všetkom tom úsilí svojich údov, svojich mučeníkov, svätých apoštolov, kňazov a laikov, svojich členov mladých i starých? Odpovedá tým na predchádzajúcu lásku Krista, svojho Pána, ktorému vd'ačí

za svoje bytie a za svoje trvanie ako Cirkev spasená a žijúca v spojení s Bohom. Žije pre neho, jemu sa oddáva a s ním sa spája.

Toto tajomstvo sa duchovne odohráva v každej duši, ktorá úprimne prežíva svoj krst. Zasnúbil som vás Kristovi ako čistú pannu (2 Kor 11, 2), hovorieval svätý Pavol kresťanom v Korinte. Ale rehoľník to prežíva mimoriadne hlboko a viditeľne, vďaka svojmu rehoľnému zasväteniu, najmä sľubu čistoty, ktorým obetuje lásku k jednej osobe, aby žil výlučne láske Kristovej. Preto sa rehoľník stáva znamením. Netreba sa báť tvrdiť, že rehoľníci majú vznešené poslanie hlásať a ustavične pripomínať všetkým svojim bratom kresťanom, čo je podstatnou pohnútkou ich života a ich kresťanskej svätosti. Je to láska k Ježišovi Kristovi, láska, ktorá prevyšuje všetko. A toto pripomínajú aj kresťanským manželom.

Vieme, že aj kresťanskí manželia sa sviatosťou manželstva stávajú živým obrazom nielen lásky Cirkvi ku Kristovi, ale vzájomnej lásky Krista a jeho Cirkvi. Aj toto nám Koncil dôrazne pripomína v LG 11 B a 41 D; GS 48 D. Nevesta predstavuje Cirkev a ženích predstavuje Krista. Sviatosť manželstva im umožňuje a od nich vyžaduje žiť hlboko tajomstvo svojho kresťanského života (t. j. lásku ku Kristovi) vyjadrovaním svojej vzájomnej lásky. A preto Cirkev žiada, aby táto láska bola veľká, šľachetná, nerozlučne verná, schopná žiť opravdivo náročnú lásku Krista a Cirkvi.

Z hľadiska znaku a z hľadiska jeho schopnosti » znamenať «, musíme povedať, že manželský stav je znakom zložitejším a bohatším, pretože sú tu zainteresované vo vzájomnom vzťahu dve osoby. Nakoľko

sa však v ňom viac vyskytuje ľudská stránka, má tento znak aj ľudské slabosti a riziko, hranice i príťaž telesnosti. Je stále v nebezpečenstve zastaviť sa, uzavrieť sa do seba a zabudnúť na *skutočnosť*, ktorú má znamenať. Udržovať svoju lásku v tom skutočnom a stálom napätí za láskou Kristovou (porov. 1 Kor 7, 29) vyžaduje od kresťanských manželov skutočné úsilie.

Preto panenstvo, zasvätené Bohu, je lepšie. Panenstvo nepotrebuje znak vzájomnej lásky (lásky manželskej), aby dosiahlo priamo skutočnosť Kristovej lásky. V kresťanskom manželstve ženích je obrazom Krista-ženícha. V panenstve je iba jeden ženích. Panenstvo sa teda samo sebou stáva výraznejším znamením. Je znamením len Cirkvi, ktorá miluje, ale znamením slobodnejším, čistejším, mohutnejším a priamejším. Manželom i ostatným kresťanom pripomína, na koho je vlastne ich láska vrcholne zameraná: — na Krista Pána. Z tohto hľadiska sa dá ľahko pochopiť, prečo je rehoľníčka-žena viac živým znamením Cirkvi-nevesty ako muž-rehoľník. A vidno tu aj veľkú dôležitosť večných sľubov, ktorými sa naznačuje absolútna oddanosť Cirkvi svojmu Pánovi.

Ešte jedna poznámka k hodnote rehoľného stavu ako znaku Cirkvi, nevesty Kristovej. Najvynikajúcejším údom Cirkvi bola a je Panna Mária. V konštitúcii o Cirkvi Koncil pripomína, že Panna Mária bola a je výsostným znamením a vzorom a akoby syntézou Cirkvi. Tak ako Mária aj Cirkev je pannou pre Krista, a ako ona aj Cirkev je matkou Kristovou, ktorého stále rodí v dušiach. » V tajomstve Cirkvi, ktorá sa tiež právom nazýva matkou a pannou,

blahoslavená Panna Mária predchádza ako vynikajúci a jedinečný vzor panny a matky » (LG 63). Z toho vyplýva, že rehoľník je tým priamejšie zapojený do tajomstva Cirkvi, čím bezprostrednejšie je zapojený do tajomstva najtypickejšieho údu Cirkvi, ktorým je Panna Mária. Rehoľník sa tým dostáva do tajomstva Máriinho, ktoré pozostávalo v úplnom zasvätení sa svojmu Kristovi. Mariánska úcta mala by byť celkom prirodzenou vecou pre každého rehoľníka. Nadobúda z nej istotu, že jeho zasvätené panenstvo nie je panenstvom neplodným. Mária a Cirkev sú panny a matky. Rehoľník sa zrieka telesného otcovstva jedine preto, aby mohol v čo najplnšom zmysle uplatňovať duchovné otcovstvo, ktoré plodí v dušiach Krista.

C - REHOĽNÍCI SÚ ÚČINNÝM ZNAMENÍM KREŠŤANSKÉHO ŽIVOTA, KTORÝ UŽ TU NA ZEMI JE ZÁRODKOM ŽIVOTA NEBESKÉHO

Rehoľníci majú vydávať ešte aj tretie svedectvo. Musia byť pre všetkých svojich bratov kresťanov znamením nielen toho, že Kristus je vždy živý a že ich podstatnou povinnosťou — sú predsa údmi Cirkvi — je milovať Krista a milovať sa navzájom, ale musia byť znamením aj toho, že sa nesmú uspokojiť s vecami čisto ľudskými a pozemskými, že sú už tu na zemi členmi transcendentálneho kráľovstva a že sú na ceste úplne doň vstúpiť. Toto ich poslanie nazývame eschatologickou funkciou rehoľného stavu.

Koncil na to poukázal v konštitúcii o Cirkvi: »Kedže ľud Boží nemá tuná trvalé miesto, ale si hľadá budúce, rehoľný stav, ktorý svojich príslušníkov

väčšmi oslobodzuje od pozemských starostí a očividnejšie poukazuje všetkým veriacim na nebeské dobro, jestvujúce už na tomto svete, vydáva účinnejšie svedectvo o novom a večnom živote, ktorý sme získali Kristovým vykúpením a je predzvestovateľom budúceho vzkriesenia a slávy nebeského kráľovstva (LG 44 C; porov. PC 12 A: » Čistota je osobitným znamením nebeských hodnôt «).

1. *Rehoľníci » odumretí svetu « naznačujú a ohlášajú nebeský život*

Už sme sa dotkli tohto bodu, keď bola reč o komunitárnej dimenzii rehoľného stavu. Povedali sme, že rehoľníci predobrazujú a pripravujú už tu na zemi dokonalé nebeské spoločenstvo. Chcel by som to teraz širšie rozvinúť.

Charakteristikou rehoľného života je, že človek sa zasväcuje Bohu prednostne láskou, ktorá obetuje dokonca určité ľudské hodnoty a nebojí sa diskutovať o určitých svetských štruktúrach, ako sú vlastníctvo, manželská a príbuzenská láska a slobodné rozhodovanie o sebe a pod. Zmyslom tohto kroku nijako nie je opovrhovať týmito hodnotami, ani popierať zákonitosť týchto štruktúr. Veľká väčšina kresťanov je povolaná posvätiť sa a dovŕšiť Božie dielo týmito hodnotami. Chcem len povedať, že tieto štruktúry sú obmedzené, že sú iba prechodné, a preto nie sú schopné splniť túžby človeka. Jestvuje transcendentálne prekonanie sveta. Začal ho Ježiš Kristus svojím zmŕtvychvstaním. A jestvuje určitý dynamizmus dejín, ktorý vedie ľudstvo k dovŕšeniu v deň Kristovho návratu.

Rehoľník, človek absolútna, pracuje na tomto dynamickom prekonávaní. Potvrdzuje to tým, že ho hľadá už tu na zemi, na slávnej ceste kríža. Všetko predáva, alebo všetko opúšťa, aby sa spojil s nebeským Kristom. Ostáva bez spoločníka, bez osobných majetkov, bez autonómnej vôle, aby mohol mať podiel na duchu vzkriesenia a na prisľúbenom dedičstve Kráľovstva.

Už sme si všimli túto » veľkonočnú «, už tu na zemi nebeskú hodnotu sľubov, ako nám ju dosvedčujú evanjeliá. Čistota to je už začatý večný život: » V nebi budeme ako anjeli. V nebi sa nebudú ženiť ani vydávať « (Mk 12, 25). To isté platí o chudobe: » Keď ma chceš nasledovať, predaj všetko, čo máš, rozďaj to chudobným a budeš mať poklad v nebi « (Mk 10, 21). Rovnako sa to vzťahuje aj na poslušnosť: » Otče, buď vôľa tvoja ako v nebi tak i na zemi « (Mt 6, 10). A platí to aj o spoločnom živote: » Videl som sväté mesto, nový Jeruzalem, zostupovať z neba... a všetci tí v rúchu vybielenom v krvi Baránkovej, slúžia Bohu dňom i nocou v jeho chráme « (Zjv 7, 13-15; 21, 2).

Keď rehoľníci takto žijú svoje zasvätenie, dávajú najavo, ako hovorí Koncil, že nebeské dobrá sú dané v náznakoch už tu na zemi. Baránkova svadba sa už začala. Svätá Terézia z Lisieux hovorievala: » V nebi určite uvidím Boha. Ale byť s Bohom, to som už tu na zemi «. Život kresťanský, život krstný je anticipovaním neba. A rehoľníci majú privilégium poukazovať na to samými štruktúrami i štýlom odpútaného a zasväteného života.

Preto musia žiť z nádeje väčšmi než iní kresťania. Svedčia o skutočnosti neba, ale k nej aj svojím životom

smerujú. Čakajú v noci so zažatou lampou ženícha, čo má prísť. Vrucne sa modlia s celou putujúcou Cirkvou: » Maranatha: Príd', Pane Ježišu! « (Zjv 22, 20). » Pane, povedala svätá Terézia z Avily na smrteľnej posteli, už je čas, aby sme sa videli! «

A tu by som položil otázku: Bude mať srdce primerané svojmu povolaniu aj rehoľník apoštolsky činný, ktorý nikdy neokúsil takéto pocity? Bude vedieť pomôcť iným, aby pochopili, že tento svet sa pomíne a že sú stvorení pre nebo?

Zdá sa mi, že sú dva druhy ľudí, ktorým rehoľníci musia preukázať vynikajúcu službu a ukázať im, čo je podstatné v živote. Sú to laici a neveriaci.

2. Rehoľníci duchovne pomáhajú laikom pri výstavbe pozemského mesta

Úlohou laikov je zostať vo svete, prijať jeho hodnoty, žiť lojálne v jeho štruktúrach, aby ho mohli — ako hovorí Koncil — posvätiť zvnútra, usporiadať ho podľa Krista, a zasvätiť Bohu (LG 31 a 34). Práve ich viera ukladá im viac než iným povinnosť venovať sa svojim časným povolaniám (GS 43 A).

Pravda, výstavba kresťanského sveta je ťažká. Ľudský poriadok, ktorý by bol naozaj v súlade s evanjeliom, sa automaticky nevytvára. » Lebo celé ľudské dejiny preniká tvrdý boj oproti mocnostiam temnosti « (GS 37 B). Ďalej je tu dvojakosť, je tu riziko idololatrie časných dobier (AA 7 C D), je tu » humanistické « pokušenie zredukovať Krista na nástroj, a kresťanstvo len na kultúrne a sociálne dobrodenia.

Toto pokušenie je silné a Koncil nezabudol upozorniť naň laikov: » Ľudskú činnosť... treba očistiť

a priviesť k dokonalosti Kristovým krížom a vzkriesením « (GS 37 D). A dekrét o laickom apoštoláte vyžaduje od laikov, aby pracovali vo svete oslobodení od zotročujúceho bohatstva a hľadali hodnoty, ktoré trvajú večne « (AA 4 E).

Pri úniku z pokušenia »uzemnenosti« a pri udržaní sa v širokých obzoroch kráľovstva laici nachádzajú pomoc v rehoľníkoch, v svojich bratoch, ktorí sú im ochotní a kompetentní pomáhať. Svojím duchovným i svojím inštitucionálnym postavením rehoľníci laikom pripomínajú relatívnu hodnotu sveta a absolútnu hodnotu Krista Pána a jeho lásky. Koncilové texty to hovoria veľmi jasne: »Rehoľníci vydávajú svojím stavom skvelé a výborné svedectvo, že svet nemožno pretvoriť a obetovať Bohu bez ducha blaženstiev « (LG 31 B). Rehoľníci so svojimi súčasníkmi » duchovne spolupracujú«, aby výstavba pozemskej spoločnosti mala vždy svoj základ v Bohu a k nemu smerovala, aby sa azda márne nenamáhali tí, čo ju budujú « (LG 46 B; porov. GS 38 B: »Dary Ducha sú rozličné. Jedných volá, aby vydávali nepochybné svedectvo túžbou po nebeskom prísbytku...«).

3. Rehoľníci duchovne prevychovávajú aj moderného neveriaceho človeka

Napokon rehoľníci majú dnes úlohu vydávať svedectvo, akú v minulých storočiach nemali. Majú obrátiť svoj záujem na neveriacich. » Pretože Boh nejestvuje, cieľom človeka je, podľa Marxa, žiť pre hmotné veci«. Sartre tvrdí, že cieľom človeka je absolútna sloboda a podľa Nietzscheho je to pôžitok a moc.

Na tento neverecký humanizmus celá Cirkev odpovedá humanizmom založeným na Bohočlovekovi, na človekovi, ktorý sa stal neodlučiteľným od Boha v Ježišovi Kristovi. A na vrchole tohto humanizmu uvádza svojich rehoľníkov. Rehoľníci vyhlasujú nielen srdcom a nielen slovami, ale celou štruktúrou svojho života spoločného, čistého, chudobného a poslušného, a tak teda celým svojím konkrétnym životom, že Boh jestvuje, že je zvrchovanou Skutočnosťou a Hodnotou, že je absolútnou Láskou a zasluhuje si byť milovaný a teda že človek napreduje jedine v ňom. Je to zvrchované svedectvo o jestvovaní Boha, a jeho silu prevyšuje iba svedectvo mučeníkov (martyres = svedkovia). Výraznejšie sa s touto silou možno stretnúť u kontemplatívnych rehoľníkov. Pre rehoľníkov činného života sa ľahko nájde dôvod ich existencie, napr. spoločenská užitočnosť. Rehoľníci kontemplatívneho života a mnísi sú však osoby, ktorých celý život, vo všetkých svojich formách, sa nedá vysvetliť bez Boha a bez lásky k nemu. V očiach nevercov sú to blázni, alebo absolútni rojkovia. V skutočnosti títo blázni sú najmúdrejší a najplnší ľudia. Teda Boh-Láska jestvuje. Áno, tento moderný svet potrebuje kontemplatívne duše viac ako inokedy. Nie bez príčiny rastie ich počet práve v krajine veľkého zhonu — v Spojených štátoch amerických a v misijných územiach.

Dalo by sa ešte dokázať, že rehoľníci svojimi sľubmi môžu duchovne prevychovať moderného človeka tým, že mu ukazujú pravý zmysel jeho snažení a naučia ho zriekať sa troch modiel: peňazí, sexuality a moci. Pokrok človeka spočíva v tom, že tieto

sily vie ovládnuť, a tak dať do služieb pravej láske a napokon tej Láске, ktorej sa rehoľníci úplne zasväcujú.

Celkový záver: Toto mnohostranné svedectvo je skutočné iba v takej miere, v akej sa tento život skutočne žije. Aj Cirkev aj svet potrebujú dnes rehoľníkov úprimných, statočných, pravých, náročných voči sebe samým, schopných byť čistým a silným znamením. Preto Cirkev žiada od nich, aby sa v tomto historickom pokoncilovom období náležite obrodili.

Ak to nedokážu, budú neužitočnou, zvetranou, a nedajbože i skazonosnou soľou. Stanú sa protiznakom. Je strašné vidieť, koľko zla popáchali v dejinách Cirkvi » zvetraní « rehoľníci.

Svet nás vidí a musí nás vidieť, a to preto, aby videl naše dobré skutky a oslavoval Otca, ktorý je na nebesách!

HLAVNÉ ČRTY OBNOVY REHOĽNÉHO ŽIVOTA

A - VÝZVA VŠETKÝM REHOĽNÝM INŠTITÚTOM A ICH ČLENOM VNÚTORNE SA OBRODIŤ

1. *Učenie koncilu o charizmách, aplikované na rehoľný život*

O Koncile sa už toľko pohovorilo, že nám zovšednel. Pre mnohých je už len zaregistrovanou udalosťou, ktorá prináša občas dajakú novotu v náuke alebo v praktickom živote, diskusie o kňazskom celi-báte, o Kristovej prítomnosti v Eucharistii, o liturgickej reforme, o vzťahoch k odlúčeným bratom atď'. No nás už neudivuje ani toto. A tak nechápeme dôležitosť Druhého vatikánskeho koncilu v živote Cirkvi. Zároveň sa vystavujeme nebezpečenstvu, že nevidíme, čo tento koncil znamená pre nás. A to nie len tým, že zjednodušil breviár a omšové obrady, ale že od nás žiada intelektuálnu a duchovnú konverziu, hlbokú obrodu ducha a srdca a v dôsledku toho celého nášho života.

Iste sa pamätáte, ako tento koncil vznikol. Šľachetný pápež Ján XXIII. sám o tom rozprával so svojou obvyklou jednoduchosťou. Táto myšlienka mu prišla nečakane 25. januára 1959. Ako náhly náraz plodnej miazgy z podnetu Ducha Svätého. A pápež Ján v duchu evanjeliovej poddajnosti sa s pokojnou odvahou tejto výzve poddal.

Tento charizmatický pôvod koncilu je rozhodujúcou skutočnosťou. Výstižným spôsobom vyjadruje, že Turíce ostávajú nad'alej trvalým tajomstvom v Cirkvi a že Kristus Pán neprestajne posielá svojej Cirkvi svojho Ducha, ktorý ju oživuje, ktorý ňou otriasa, aby nezaspala, očisťuje ju a obnovuje.

Videli sme, nakoľko sú rehoľné inštitúty vecou celej Cirkvi. Poznamenali sme, že teologickým rámcom, do ktorého ich treba dnes pojať, je ekleziológia. Rehoľný život je zároveň v strede aj na vrchole Cirkvi. Je teda celkom jasné, že ak sa má obnoviť celá pokoncilová Cirkev, táto obnova musí zasiahnuť osobitným spôsobom rehoľné inštitúty, ktorých cieľom je dokonalá láska. Preto Koncil najprv doktrínálne zaradil rehoľný život do dogmatickej konštitúcie o Cirkvi, a potom vydal praktický dekrét o obnove rehoľného života. Chcel by som synteticky predstaviť základné zákony tejto obnovy a rozoberiem prvých šesť článkov, ktoré sú najdôležitejšie.

Už v prvom článku — predhovore dekrétu — Koncil nadväzuje na konštitúciu *Lumen gentium*. Robí to preto, aby stručne, ale účinne znovu začlenil rehoľný život do tajomstva života Cirkvi. Hovorí sa tam, že rehoľný život sa zrodil v Cirkvi a že ustavične v nej žije, že je z Cirkvi, ktorá ho » vŕta »

a schvaľuje a dáva mu úradnú formu, že je pre Cirkev, pretože mocne prispieva k jej vzrastu a k jej poslaniu a napokon, že je vecou Cirkvi, pretože vyjadruje jej svätosť a nádheru ako Kristovej Nevesty. Obnova rehoľného života má za cieľ obrodu celej Cirkvi. Tým, že pomôže rehoľníkom lepšie žiť ich totálne zasvätenie sa Pánovi, obohatí i Cirkev v jej živote milosti a zúrodní jej apoštolát. Ak sa rehoľníci obrodia, získa tým aj Cirkev.

Túto obnovu nemožno uskutočniť, ak sa nebude vychádzať z toho istého princípu, čo oživuje obrodu celej Cirkvi, z Ducha Svätého. Koncil to tvrdí na začiatku druhého článku: » Táto obnova sa má uskutočniť z podnetu Svätého Ducha a pod vedením Cirkvi «. Tento výrok je veľmi dôležitý. Pripomína nám pravdu, ktorú sme už podčiarkli: v živote celej Cirkvi, stále oživovanej Svätým Duchom, rehoľný život je javom intenzívne charizmatickým.

A nie je ním len na začiatku, keď Svätý Duch vzbudzuje zakladateľa a oduševňuje prvých učeníkov. Je ním nepretržite vo vernosti k pôvodnému zameraniu. Bohužiaľ, zub času, ťažkopádnosť štruktúr a samotný sklon skôr k návykom ako k vernosti vysvetľujú, prečo toľko rehoľných inštitútov pomaly meravie, kostnatie, podlieha skleróze a stráca sviežosť, iniciatívu a vynachádzavosť. Koncilová obnova ich má znovu rozhybať a priviesť pod vplyv Ducha Svätého, ktorý je základným princípom ich života a pokroku.

To značí, že táto obnova nebude opravdivá, ak členovia týchto inštitútov, a najmä predstavení, nebudú » duchovnými «, ak nebudú oddaní modlitbe

a rozjímaniu, ak nebudú vnútorne poddajní Svätému Duchu, citliví na veci Božie. A to je viac ako vypestovaná inteligencia a viac ako byť vynikajúcimi organizátormi.

2. *Duch Koncilu aplikovaný na rehoľný život. Jediné dvojpolárne hnutie obnovy*

V čom pozostáva táto obnova? V diele, ktoré je súčasne jednotné i zložené. Koncil sa to pokúsil nakrátko vyjadriť v samom titule dekrétu: »*De accomodata renovatione vitae religiosae*«, (O primeranej obnove rehoľného života), a ešte jasnejšie na začiatku druhého bodu: »Primeraná obnova rehoľného života zahŕňa ustavičný návrat k prameňom všetkého kresťanského života a k pôvodnému duchu inštitútov, a súčasne aj ich prispôsobenie zmeneným časovým podmienkam«. Toto je základná definícia.

Zaiste sa pamätáte, že Pavol VI. vo svojej veľkolepej encyklike *Ecclesiam suam*, ktorá mala taký veľký vplyv na dve posledné zasadania koncilu, poukázal na túto dvojitú úlohu: umožniť Cirkvi lepšie sa spoznať a vnútorne sa obnoviť, a súčasne bez váhania sa obrátiť k svetu, aby ho spasila. (Cirkev *ad intra* — *ad extra*). Toto dvojité zacielenie stále jasnejšie ovplyvňovalo všetky diskusie a potom aj všetky koncilové texty.

Práve tento duch charakterizuje obnovu rehoľného života v Cirkvi a s Cirkvou. Diskusia vlastne len ujasnila koncilovým Otcom nepredstavovať túto obnovu, ako by ju tvorili dva rozdielne prvky ako

dve hnutia, ktoré majú nasledovať po sebe. Ide o jeden jediný prúd, ktorý sa pri analýze môže zdať zložený z dvoch odlišných prvkov, ale v syntéze konkrétneho života ich zjednocuje, hoci sa ich súčasná realizácia môže zdať paradoxnou.

Toto hnutie má akoby dva póly:

- jeden - *restauratio pristinorum* (obnova toho, čo bolo)
- druhý - *accomodatio rationibus temporum nostrorum* (prispôsobenie sa dnešnej dobe) - nakrátko: *renovatio accomodata* (primeraná obnova).

Ide tu o jednu, nedeliteľnú vec, a to je návrat k základným hodnotám a prispôsobenie sa požiadavkám nových čias. Nadviazať kontakt s pôvodným duchom a účinne prijať výzvy dneška. Vnútorne sa sústrediť a otvoriť sa svetu. To úplne vylučuje myslieť a žiť súčasným spôsobom » len tak trochu«. Práve naopak, vyžaduje si to určitú konverziu k tomuto spôsobu, a tá je úzko spojená s vnútornou konverziou k prameňom rehoľného života. Treba udržiavať pospolu v určitom vypätí to ponorenie sa do prameňov, z ktorých vyvrel rehoľný život, aj to smelé vykročenie k otvorenosti a k stretnutiu sa s dnešným svetom. Alebo azda ešte lepšie, treba do dnešného sveta hlbšie » vteliť « » duchovnejší », čistejší a autentickjší rehoľný život.

3. Rozsah tejto obnovy

Aký rozsah bude mať táto obnova, ešte nevedno. Až do posledných rokov mienky hierarchie a duchovných spisovateľov sa zhodovali v tom, že duchovná

obnova sa týka rehoľníkov iba ako jednotlivcov. Koncilový dekrét sa obracia na inštitúty samy a na ich komunity a cez ne na každého rehoľníka.

Ostatne táto obnova nežiada len jednoduché » oprášenie « rehoľných inštitútov, ale vyžaduje si hlboké obrozenie, » reformu « v pozitívnom význame slova. Nestačí odstrániť prestarnuté zvyky, ani znova pozlátiť žijúce platné formy. Treba nájsť formy nové, treba zrevidovať všetko v duchu Koncilu.

Tretí bod bližšie určuje, že treba prispôbiť » spôsob života, modlitby a činnosti... a aj vedenia « (PC 3 A B). V dôsledku toho treba » náležite zrevidovať konštitúcie, » direktóriá », knihy zvyklostí, modlitebníky a zrušiť zastarané predpisy ». A to si bude vyžadovať poslušnú poníženosť a odvážnu smelosť.

Ak dodáme, že táto odnova sa vyžaduje bez výnimky od všetkých rehoľných inštitútov, vynikne ešte väčšmi jej historický význam. Skutočne sú to Turíce, ktoré majú pretvoriť rehoľníkov, ako pretvorili apoštolov. Oheň a silný vietor Ducha Svätého ich, neučených a bojazlivých, pretavil po dlhých modlitbách na ľudí nových, plných svetla a zápalu. Dostalo sa nám milosti byť nielen svedkami, ale aj tvorcami obnovy našich rehoľných spoločností.

B - PRINCÍPY PRIMERANEJ OBNOVY A AG-GIORNAMENTO (ZDNEŠNENIE)

Druhý bod je stredom dekrétu. Vymenúva päť základných princípov, ktoré majú usmerňovať obnovu všetkých rehoľných inštitútov. Prispôsobenie, ktoré

si vyžadujú partikulárne situácie niektorého inštitútu, ponecháva stranou.

1. Prvoradá vernosť evanjeliu: » Ked'že základnou normou rehoľného života je nasledovanie Krista podľa evanjelia, všetky inštitúty musia túto normu považovať za svoje najvyššie pravidlo « (PC 2 A).

2. Očista pôvodu a tradícií inštitútu: » Sama Cirkev má z toho osoh, keď inštitúty majú svoju vlastnú povahu a svoje poslanie. Preto nech sa verne skúma a zachováva duch i ciele zakladateľov, ako aj zdravé tradície, pretože toto všetko je dedičstvom každého inštitútu « (PC 2 B).

3. Účasť na živote Cirkvi: » Všetky inštitúty nech sa zúčastňujú na živote Cirkvi a podľa svojej povahy nech si osvojujú a v miere svojich možností nech podporujú jej podujatia a ciele napríklad v oblasti biblickej, liturgickej, dogmatickej, pastoraálnej, ekumenickej, misijnej a sociálnej « (PC 2 C). Je to sedem oblastí, sedem polí » aggiornamenta «.

4. Poznať terajší svet: » Inštitúty nech umožňujú svojim členom náležite poznať postavenie človeka, požiadavky času i potreby Cirkvi, aby vedeli vo svetle viery správne posúdiť stav súčasného sveta, a tak v zápale apoštolskej horlivosti účinnejšie pomáhať ľuďom « (PC 2 D).

5. Prvenstvo vnútorného obrátenia: » Ked'že rehoľný život je predovšetkým na to, aby jeho členovia nasledovali Krista a spojili sa s Bohom profesiou evanjeliových rád, treba si dobre uvedomiť, že ani to najdokonalejšie prispôsobenie sa časovým potrebám nebude účinné, ak ho nebude oživovať duchovná obroda, ktorá je vždycky, aj pri vonkajšej apoštolskej činnosti, vecou prvoradou « (PC 2 E).

Dejiny textu a koncilových diskusií prezrádzajú, že článkom, čo nasledujú (3, 4, 5, 6) chýba určitá logická jednota. Vysvetľujú viac menej daktory z piatich princípov z druhého článku. Zhrnieme teda obsah týchto piatich článkov a nakrátko vysvetlíme náuku Koncilu v štyroch statiach, a preberieme tieto princípy azda v logickejšom poriadku.

1. *Návrat k evanjeliu a k rehoľnému duchovnému životu* (PC 2 A, 5, 6)

a) Základným princípom je návrat k evanjeliu ako k najvyššiemu pravidlu. Zdá sa to veľmi jednoduché, ale prakticky to bude znamenať revolúciu. Nejde tu len o to, posúdiť konštitúcie a pravidlá vo svetle evanjelia, ale všetko začať s evanjeliom, všetko dať presiaknuť duchom evanjelia (spoločný život, vedenie, činnosť, modlitby).

Evanjelium je prvým a základným pravidlom. Konštitúcie sa k nemu nepriradujú. Sú len jeho výkladom v konkrétnej situácii inštitútu.

Preto všetci rehoľníci, najmä po spoločnom úsilí vrátiť sa k evanjeliu, nájdu v ňom základnú spoločnú regulu. Evanjelium treba brať v celom svojom realizme bez toho, žeby sme upadali do ľahkovážnosti, ktorá » vyprázdňuje « Kristov kríž, alebo do rigorizmu, ktorý zabúda na jeho zmŕtvychvstanie a blaženstvá.

Z mnohých dôsledkov vyberám tri:

1. Všeobecné kapituly, ktoré majú zrevidovať konštitúcie, musia sa predovšetkým odvolávať na evanjelium (Apoštolský list, m.p. Ecclesiae sanctae, 6.8.1966 č. 12 a 13).

2. Vo formácii novicov iniciácia čiže uvedenie do čítania evanjelia má zaujať význačnejšie miesto ako štúdium konštitúcií.
3. Každý rehoľník musí evanjelium denne čítať a meditovať (6 B, 15 A; Ecclesiae sanctae 16 A). Rehoľníci sú v evanjeliom živote špecialisti. Koľkí dodnes evanjelium nepoznali!

b) Ak má evanjelium preniknúť všetko, je jasné, že pomôže predovšetkým uskutočniť obnovu na najdôležitejšom poli, obrodiť » srdce « a hlboký vnútorný život každého rehoľníka a každej komunity. To značí, že všetci rehoľníci musia najprv preštudovať autentickú definíciu o rehoľnom živote, ako ju spomína Koncil a ktorú sme sa usilovali vyložiť v jej veľkých líniiach (porov. Ecclesiae sanctae 16 a 2). A potom sa treba pousilovať prijať túto náuku do srdca a do života. Treba sa dať presiaknuť jej mystikou, tou mystikou, ktorú spomína najmä čl. 5 a 6: duch » krstného zasvätenia », účasť na veľkonočnom tajomstve » Kristovho pokorenia » (exinanitio) a jeho živote v Duchu (5 C), synovsky sa úplne pritulíť k Otcovi, milovať Cirkev a bratov a činne spájať kontempláciu s apoštolskou láskou.

Konkrétne, aby táto ustavičná otvorenosť k Bohu a blíznym mala z čoho žiť, Koncil žiada » ducha modlitby i samu modlitbu », meditatívne štúdium evanjelia a » posvätnú liturgiu, najmä presväte tajomstvo Eucharistie » (6 B). Je to teda návrat k podstatným a čistým prameňom. Bude treba urobiť modlitby ľahšími a vyváženejšími, predovšetkým tam, kde sa zakladatelia, najmä u sestričiek, upriamili na staré prekonané špirituality.

Apoštolský list *Ecclesiae sanctae* určuje v 21. bode: » Aby rehol'níci mohli byť intímnejšie a s väčším úžitkom účastní na presvätom tajomstve Eucharistie a na verejnej modlitbe Cirkvi a aby celý ich duchovný život bol hojnejšie živý, nech venujú viacej času rozjímavej modlitbe ako mnohým ústnym modlitbám. Nech sa však zachovávajú pobožnosti, ktoré sú v Cirkvi bežné, a nech sa venuje starosť tomu, aby členovia boli dôsledne formovaní v duchovnom živote «.

2. *Návrat k Cirkvi a k osobitosti inštitútu* (2 B, C)

a) Rehol'né inštitúty si musia uvedomiť, že sú nielen v Cirkvi, ale že sú ustanovizňami Cirkvi a že sa musia všetkými životnými silami zapojiť do jej súčasného myslenia, do jej zámerov, potrieb, hľadání, do jej činnosti. Nebyť malými bunkami zasvätencov, čo si dovoľujú využívať svoje bohatstvo v uzavretom kruhu a žiť si mimo styku a mimo služby celému Božiemu ľudu. Celý život Cirkvi musí preniknúť do každého inštitútu a najst' tam osobitné vyjadrenie.

Všeobecná Cirkev však jestvuje len vo forme miestnych cirkví. Exempcia nesmie byť zámienkou neslúžiť Cirkvi, alebo slúžiť jej len príliš všeobecne a nečasove. Preto dekrét *Christus Dominus* vymedzil pravidlá, ako sa má rehol'ný klérus zúčastňovať na pastoračnej činnosti diecézy (čl. 33-35). V dekréte PC sa žiada » náležitá koordinácia a spolupráca « medzi konferenciami vyšších predstavených a konferenciami biskupskými (PC 23). A článok 20 predpisuje: » Inštitúty... pamätajúc na prospech všeobecnej Cirkvi a diecéz, nech svoje diela prispôbujú časovým

a miestnym podmienkam, pričom nech používajú vhodné, hoci aj nové prostriedky «. Ved' je to normálne, keď nie sme reholníkmi takým istým spôsobom v Kórei, v Afrike, v Spojených štátoch alebo v Patagónii.

b) Treba byť na osoh Cirkvi a práve to si vyžaduje, aby sa reholníci vrátili k svojej vlastnej charakteristike a k svojmu vlastnému poslaniu podľa pavlovskej nauky o rozmanitosti údov v Cirkvi, ktoré slúžia celému Telu v miere, ako sa od seba odlišujú a prinášajú svoj pôvodný dar. Fakt je, že mnohé reholné spoločnosti sa dávajú väčšmi unášať udalosťami ako Svätým Duchom a ich vlastnou charizmou; púšťajú sa do všetkého a veľa ráz sa podujímajú na tie isté úlohy s rizikom, že si budú konkurovať. A na to doplácajú všetci, Cirkev, reholníci, i ľudia v okruhu ich pôsobnosti.

Koncil teda žiada od každého inštitútu, aby sa vrátil k svojim rýdzim začiatkom, k charizmatickej intuícii svojho zakladateľa bez toho, žeby zanedbal vecné bohatstvo svojich tradícií. Čo by robil môj zakladateľ a tí autentickí reholníci minulej doby, keby žili v dnešnej Cirkvi a na tomto mieste?

Je to potrebná, ale delikátna práca! List Ecclesiae sanctae hovorí: » Pre dobro celej Cirkvi inštitúty nech sa usilujú hlbšie poznať svojho pravého pôvodného ducha, aby ho v úpravách, čo treba vykonať, verne zachovali, a tak svoj reholný život očistili od cudzích prvkov a zbavili od prežitkov « (16 § 3).

V audiencii, poskytnutej členom saleziánskej všeobecnej kapituly už 21. mája 1965 Pavol VI. povedal: » Čo sa týka aggiornamenta (zdnešnenia), ktoré Cirkev žiada a uskutočňuje, treba rozlišovať podstatné

formy od náhodilých, vnútorné formy, čo oživujú váš pedagogický systém a vaše vychovávateľské umenie od foriem vonkajších, ktoré možno ešte zdokonaľovať a rozmanito nimi experimentovať. Treba rozlišovať vždy platné formy od foriem, ktoré sa za zmenených podmienok stávajú únavnými alebo neúčinnými» (ACG str. 301).

Čaká tu teda práca. Treba vedieť rozlíšiť a oddeliť podstatného ducha a vlastné poslanie od starých prekonaných foriem a vteliť ich do foriem nových.

3. Otvorenosť pre súčasný svet

Táto otvorenosť má dve črty. Jedna sa vzťahuje na osobný život členov, druhá na ich apoštolát.

a) Tým, že niekto zloží rehol'né sľuby, neprestáva byť človekom. Rehol'ník patrí i naďalej svojej dobe a svojmu kraju. Táto doba a tento kraj majú istotne mnoho pozitívnych hodnôt. Nejestvuje nijaký abstraktný rehol'ník a Koncil si žiada, aby sa rešpektovalo rehol'níkovo začlenenie do času a priestoru, či už preto, aby sa mu pomohlo žiť v zdravej vyrovnanosti, alebo preto, aby sa mu umožnilo skrz seba zasvätiť Bohu aj tieto ľudské hodnoty.

Spôsob života, modlitby a činnosti sa musia prispôbiť:

- fyzickým podmienkam rehol'níka: nik nebude zlým rehol'níkom preto, že ráno vstane o 7. hodine, ak mal dajakú schôdzku alebo inú apoštol-skú službu do polnoci;
- psychickým podmienkam rehol'níka: treba mu umožniť vyjadrovať sa slobodne, hodnotiť svoje prirodzené vlohy, byť v určitých chvíľach sám

a mať pokoj, nenútiť ho žiadať si povolenia na každú maličkosť atď’;

- kultúrnym požiadavkám: umožniť mu dajaký časopis, schôdzky...;
- sociálnym a ekonomickým okolnostiam: jedlo, oblek, ubytovanie, organizácia práce... všetko musí byť prispôsobené.

Koncil nehovorí nič o ďalšom prispôbení, ktoré sa vlastne predpokladá ako normálne. Ide totiž o rehol’ný život mužov a žien, ktorý nemožno žiť na ten istý spôsob, najmä dnes nie, keď si žena uvedomuje hodnoty svojej ženskosti a získala si miesto vo verejnom živote. V spôsobe života, modlitby, vedenia a apoštolskej činnosti dnešné i budúce rehol’níčky majú povinnosť zostať aj ženami, podľa príkladu Panny Márie, požehnanej Ženy medzi ženami.

b) Druhý aspekt otvorenosti voči svetu je dostatočne svet poznať. Poznať, ako žije a zmýšľa, poznať jeho duchovný stav (18 B); možnosť stykať sa so svetom, ako si to vyžaduje apoštolát (profesor napríklad musí mať možnosť porozprávať sa s rodičmi svojich žiakov), a napokon prispôbiť činný rehol’ný život potrebám apoštolátu (3 A).

Toto je novota, pretože kedysi sa skoro výlučne vyžadovalo utekať pred svetom. Je jasné, že táto otvorenosť svetu musí byť rozumná, podložená pravou horlivosťou a náročnejšou osobnou formáciou (porov. Ap. list Ecclesiae sanctae 36).

4. *Úcta k osobe rehoľníka*

Toto by malo byť ďalším princípom obnovy, pretože dôstojnosť osoby je jednou z najautentickejších

evanjeliových hodnôt. Osobné povolanie a individuálne schopnosti neslobodno » zhoľovať « alebo previesť na bežného spoločného menovateľa vlastného povolania inštitútu. Táto mnohotvárnosť a rozličnosť je vlastne bohatstvom. Udčité formy poníženosti, pokánia, poslušnosti, predpisované v minulosti, ktoré zmenšovali osobu, nemuseli byť nevyhnutne na evanjeliovej línii reholného života.

Hoci Koncil nespomína výslovne tento rešpekt ako šiesty princíp, hovorí o ňom často, keď žiada zrevidovať spôsob vedenia (3 B), keď určuje predstaveným, ako uplatňovať autoritu (14 C o poslušnosti a Ap. list Ecclesiae Sanctae 1 a 25) a predovšetkým keď apeluje na všetkých reholníkov, aby prevzali zodpovednosť za obnovu. Článok 4 je z tohto hľadiska veľmi zaujímavý, ak ho doplníme článkami 2, 4 a 27 Ap. listu Ecclesiae sanctae. Pre práce provinciálnych kapitúl a osobitnej všeobecnej kapituly treba naozaj vypočítať všetkých členov inštitútu a dať im možnosť slobodne sa vysloviť.

Ostatne článok 14 žiada, aby » kapituly a rady... boli vyjadrením účasti a starostlivosti všetkých členov o dobro celej komunity « (14 D). To predpokladá, že členovia týchto rád skutočne reprezentujú komunitu starších i mladších, konzervatívnych i progresívnych (Ap. list Ecclesiae sanctae 18).

Samozrejme, že predstaveným ostáva pri rozhodovaní a pri vynášaní zákonov všetka autorita (PC 4 B), ale duch je obnovený. Je to duch dialógu zavedený všade Druhým vatikánskym koncilom. K tomuto argumentu sa ešte vrátíme, keď budeme hovoriť o poslušnosti.

REHOLNÁ ČISTOTA DNES

Rozoberieme si iba niektoré stránky širokého problému rehol'ného panenstva, ktoré sa síce líši od kňazského celibátu, ale s ním úzko súvisí. Všimneme si iba to, na čo Koncil kladie väčší dôraz.

A - ĽUDSKÝ A KREŠŤANSKÝ VÝZNAM PANENSTVA ZASVÄTENÉHO BOHU

1. *Medzi evanjelióvymi radami vyniká vzácny dar panenstva (LG 42 C)*

Najprv treba pripomenúť, že od trinásteho storočia sa v teológii a v asketickej literatúre tri evanjelióvé rady a tri sľuby uvádzajú v tomto poradí: chudoba, čistota, poslušnosť. Je to poradie logické. Od zrieknutia sa hmotných dobier, ktoré je viac vonkajšie, sa postupuje k zrieknutiu vnútornejšiemu, k zrieknutiu sa neodvislosti slobodnej vôle.

Teraz koncil narúša túto tradíciu. Vo všetkých svojich textoch stále užíva toto poradie: čistota, chudoba, poslušnosť (LG 42 D, E; PC 12-14).

Aký zmysel má toto uprednostnenie, prečo Koncil prehodnocuje staršiu tradíciu?

Možno vybadať tri dôvody:

a) Predovšetkým svätopísemský. V evanjeliu i u svätého Pavla sa najjasnejšie poukazuje na zasvätené panenstvo (najmä 1 Kor 7). Poslušnosť ako evanjeliová rada sa tu vôbec nespomína.

b) Na druhom mieste je dôvod historický. O zasvätenom panenstve sa hovorí ako o prvom úradnom najplnšom zasvätení sa v Cirkvi. Rehol'ný život vo svojich prvopočiatoch sa zrodil v kruhu panien a vdov. Po mučeníkoch nastupujú panny a vdovy. Predstavujú najvyšší spôsob kresťanského života. V liturgii skladanie sl'ubov rehol'níčok dostalo názov » zasvätenie panien «.

c) Napokon je to dôvod náukový. Zdá sa, že právom možno povedať, že spomedzi troch sl'ubov práve čistota je pre svetského človeka najjasnejším a najpôsobivejším výrazom zasvätenia sa Bohu. Čistota je preň znamením, ktoré pripomína toto zasvätenie vo svojej najvýraznejšej črte, v spojení s Kristom vo vzájomnej láske. Je znamením, ktoré najlepšie vystihuje tajomstvo Cirkvi-Nevesty a jej eschatologickú dimenziu. V Zjavení sv. Jána nebeská blaženosť sa nám predstavuje v podobe svadby snúbenice s Baránkom (19, 7; 21, 2 a 9).

Týmto trom dôvodom však netreba pripisovať absolútny význam, a sl'uby netreba oddel'ovať jeden od druhého, pretože sú to iba tri stránky jedného

a toho istého tajomstva. Ostáva skutočnosťou, že Koncil vrátil zasvätenému panenstvu určitý primát. Táto skutočnosť ostatne zapadá pekne do radu iných skutočností.

2. *Ako zasvätené panenstvo dejinne súvisí s dneškom.* *Tri skutočnosti*

Vo veci čistoty a problémov s ňou spojených dnešná doba nám priniesla mnoho dôležitých poznatkov, na ktoré nesmieme zabúdať, ak chceme pochopiť konkrétny stav vecí. Obmedzíme sa iba na tri druhy faktov.

a) Na prvom mieste je to objav, povedali by sme vedecký objav sexuality. Je v tom zahrnuté mnoho vecí. Z biologického a psychologického hľadiska sa začalo vážne uvažovať o tom, že človek je bytosť s pohlavím. Človek si uvedomil, že ľudská prirodzenosť » zovšeobecnená«, sama v sebe nikdy nejestvovala, ale že jestvuje len v konkrétnom mužskom a ženskom stvárnení. V gramatike máme síce aj podstatné mená stredného rodu, ale ľudia sú len mužmi alebo ženami. Tento aspekt prírody má svoju hĺbku. Charakterizuje celú bytosť. Nie len telo, ale aj dušu a všetky jej schopnosti. Jestvuje mužský a ženský spôsob zmýšľania, predstavivosti, lásky, konania a reagovania na vonkajšie podnety. Slovom, jestvujú dve psychológie, mužská a ženská.

Z výchovného hľadiska, najmä po Freudovi, sa zistilo, že integrácia pohlavných daností je základnou požiadavkou pri výstavbe osobnosti. Nedospieť k pravdivému postoju muža k žene a ženy k mužovi — a to na všetkých stupňoch vývoja —, znamená nevyhnutne

vystaviť sa viac-menej vážnym deformáciám a hatiť vlastný vývoj.

Aj z filozofického, ba dokonca i z teologického hľadiska sa hľadal zmysel pre tento jav. Príroda, totiž sám Boh chcel aby ľudská bytosť mala pohlavie. Prečo? Aký to má význam? Stalo sa to iba pre biologickú potrebu rozmnožovať sa? Boh by sa iste nebol ocitol v rozpakoch, keby bol mal určitý iný spôsob množiť sa! Hlboká podstata pohlavnosti súvisí so samou podstatou osoby. V celom svojom bytí muž bol stvorený pre ženu a žena pre muža. Pohlavnosť je pečaťou samého tela, je v celej bytosti, takže nemožno si predstaviť ľudskú osobu osamotene, oddelene. Svojou podstatou má vzťah k inému, nie je stvorená » pre seba «. Keď si tento jav objasníme svetlom viery, možno povedať, že tento vzťah, že toto » esse ad « muža k žene je iba začiatkom tohto pohybu, čo má za cieľ samého Boha, ktorý je tiež » niekým Iným «, ale najvyšším. A toto nám dovoľuje tvrdiť, že panenstvo, chápané ako hlboký vzťah k Bohu nielenže neumenšuje našu osobnosť, ale ju dopĺňa. Umožňuje nám priamo, bez toho, že by sme prechádzali telesným znamením, dostať sa k poslednej skutočnosti, ktorú predobrazuje pohlavnosť. Preto panenstvo dáva pohlavnosti všetku svoju hodnotu a dôrazne ozrejmuje jej význam. Je faktom, že panenstvo vychováva ľudstvo k altruizmu. V krajinách, kde vymrel zmysel pre panenstvo, niet úcty k » ľudskej « hodnote manželskej lásky.

b) Iným druhom faktov je neobyčajné prehĺbenie podstaty ľudskej lásky a manželstva, jeho možností a medziosobného vzrastu na rozličných rovinách, na

rovine ducha, srdca i tela. Súčasne sa v Cirkvi znova prišlo na to, čo znamená sviatosť manželstva. Podivný rozmach stykov skupín » foyers « (ako » Zlatý prsteň «) sa obohatil týmto duchovným prúdom. Cirkev na Koncile udelila tomuto duchovnému smeru akýsi druh úradného posvätenia vo vznešených textoch LG 41 E (manželstvo cesta k svätosti) a GS 48-50.

Toto všetko akosi núti zasvätené panenstvo zaujať miesto pred manželskou láskou, a lepšie zdôvodniť svoju prednosť. Nesmie však pohŕdať hodnotami tejto ľudskej lásky, ale musí lepšie osvetliť svoj vznešený význam.

c) Tretí druh faktov sú ťažkosti, s ktorými sa zasvätené panenstvo a kňazský celibát dnes stretáva. Sú to dve veľké prekážky.

Na existenčnej úrovni treba žiť toto panenstvo v takmer pohanskom svete, v ktorom je ťažká dokonca aj manželská vernosť. Prepiata zmyselnosť a pohlavná neviazanosť vnikajú do mravov, tlače, filmu, piesní, publicity... Toto azda všetko môže obísť kontemplatívnych rehol'níkov, ale rehol'níkov, ktorí sú apoštol'sky činní a ktorí sa musia stykať so skutočným svetom, to určitým spôsobom ovplyvňuje.

Na logickej úrovni, to jest vo všeobecnom zmýšľaní a verejnej mienke sa toto panenstvo (a najmä kňazský celibát) ešte väčšmi popiera a napáda z rozmanitých príčin a skoro vo všetkých vrstvách. Niet preň pochopenia; vraj príliš odd'al'uje rehol'níkov od ľudí, znemožňuje rozvoj osobnosti atď'. V rozpätí pätnástich rokov na obranu panenstva a na úradné zhodnotenie jeho veľkosti boli okrem koncilových dokumentov

potrebné dve pápežské encykliky » *Sacra virginitas* « Pápa XII. a » *Sacerdotalis coelibatus* « Pavla VI.

d) Uzávery sú jasné. Opravdivá čistota nemôže nijako spočívať v neznalosti pohlavných a citových skutočností a ani nie v chorobnom strachu alebo opovrhovaní týmito danosťami. Chcel ich sám Boh, aj keď ich človek niekedy zneužíva. Čistota nemôže spočívať v podceňovaní hodnôt manželskej lásky a manželstva. Dá sa vysvetliť iba prekypujúcou mierou lásky samej.

Zdá sa mi, že základnou vecou je uvedomiť si, že rehol'ná čistota nie je absolútnou, ale iba podmienenou hodnotou. Nie je cieľom, ale prostriedkom. Nie je negatívnym ústupkom a popretím, ale kladným výdobytkom. Svoje úplné odôvodnenie nachádza v láske, a k láske aj smeruje. Je jednoducho pripravenosťou a podmienkou pre dokonalejšiu lásku. Koncil ju nazýva oslobodením, aby sme lepšie milovali (PC 12 A). Nie sme čistí pre slávu a pôžitok byť čistí, ale jedine preto, aby sme mohli väčšmi milovať. Bez tejto lásky všetko je tmavé a neznesiteľné.

Koncil v 10. bode dekrétu » *Optatam totius* « jasne povedal na adresu seminaristov: » Nech náležite poznajú povinnosť a dôstojnosť kresťanského manželstva, ktoré je obrazom spojenia Krista s Cirkvou, ale nech vedia pochopiť aj prednosť panenstva, ktorým sa človek zasväcuje Kristovi, a po zrelom uvážení a slobodnom rozhodnutí sa veľkodušne a úplne odovzdáva Bohu s telom i s dušou.

Ťažkosti v tejto veci prichádzajú predovšetkým z nedostatočného a nepresného poznania podstaty zasväteného panenstva. Preto našou prvoradou po-

vinnosťou je postaviť tieto nádherné skutočnosti do pravého svetla a sa o nich napokon presvedčiť.

B - VÝZNAM ZASVÄTENÉHO PANENSTVA NA ZÁKLADE KONCILOVÝCH TEXTOV (PC 12, LG 42 D, OT 10, PO 16)

1. *Dimenzia charizmatická*

Je to prvý bod, ktorý zdôrazňuje Koncil v súlade s evanjeliom a tradíciou. Ľudské sily samy nie sú schopné udržať človeka v tomto stave, ktorý sa natol'ko protiví spontánnosti prírody. Z druhej strany čistota je len ovocím milosti, ale » tento vzácny dar Otec udeľuje len niektorým « (LG 42 C). Ide tu teda o nezaslúženú milosť, ktorá je výrazom Božej lásky, vychádzajúcej človeku v ústrety, aby ho uprednostnila.

Panenstvo, ovocie vnuknutia milosti, môže žiť iba v ovzduší milosti. Je predovšetkým v rukách Božích. Je ustavičným dielom Ducha Svätého, toho istého Ducha, skrze ktorého sa Kristus-Panic narodil z Panny Márie. Prečo by sa mal teda niekto vystavovať čistotou, ako by bola jeho osobným výdobytkom? Nič nie je také nemiestne a škodlivé než namyslená čistota. Pravá čistota sa zahal'uje do rúcha skromnosti, povd'ačnosti, úpenlivej a dôvernej modlitby.

Keď hľadáme na zasvätenú čistotu z tejto vysokej úrovne jej charizmatickej hodnoty, nečudo, že mnohí ju tak málo chápu. Ježiš to povedal: aby dakto pochopil čistotu, na to potrebuje milosť (Mt 19, 11-12).

2. *Dimenzia osobného vzťahu ku Kristovi*

Prvou úlohou rehol'nej čistoty je stále zoživotňovať ono úplné a veľkodušné zasvätenie, ktoré nás privádza k »nasledovaniu Krista«: »Hľa, my sme zanechali všetko a nasledovali sme ťa«. Ozrejmili sme trojaký význam tohto výrazu. Tento trojaký význam má aj čistota.

Čistota je prejavom lásky v nasledovaní historického Krista, z ktorého panenstvo žiarilo mimoriadnym leskom. Poznal iba lásku k Otcovi a k všetkým bratom.

Čistota je prejavom lásky v úzkom spojení s večným, vzkrieseným Kristom. Je to spojenie svadobného rázu, pretože sa uskutočňuje plno, telom i dušou, bez rozdelenia, »indiviso corde« (1 Kor 7, 35), a je tajomnou predohrou dokonalého spojenia v nebi.

Čistota je napokon prejavom lásky v službe Kristovi, ktorý žije v blížnom. Svätý Pavol hovorí: »Kto nie je ženatý, stará sa o veci Pánove, ako by sa zapáčil Pánovi« (1 Kor 7, 32-33). Svätý Pavol to hovorí s úplným realizmom, ako si vyžaduje terajší, ešte pozemský stav Cirkvi. Preto láska ku Kristovi musí nutne vyústiť do lásky k jeho údom.

Ale ešte raz zdôrazňujeme, že hlavná pohnútká čistoty spočíva v láske k samému Kristovi. Keď sa nečisté pokušenia zmocnia rehol'níka, je to skoro vždycky znak akejsi prázdnoty, alebo neprítomnosti, či nedostatočnej prítomnosti živého a intímneho Krista. Je to znak, že rehol'ník ešte úplne nezrástol s Ježišom.

Hlavným zákonom čistoty je teda udržiavať v sebe lásku k Ježišovi Kristovi vždy živú ako plápolajúcu

oheň, a neprestajne obnovovať vlastné zasvätenie sa Bohu.

Znovu poukazujeme na dôležitosť dvoch najvýdatnejších prameňov, z ktorých sa živí tento oheň. Je to evanjelium, v ktorom poznávame historického Krista, a Eucharistia, kde sa v samom úkone jeho lásky stretáme s dnešným a večne živým Kristom ako Ženíchom — obeťou a pokrmom. Prijímať je pre čistého rehoľníka najvýznamnejším úkonom dňa. Je to obnovenie záväzku zachovať čistotu.

Pripája sa sem ešte tretí prameň spomenutej vernosti: srdečná úcta k Panne Márii. Panna Mária je tá » celá krásna « a celkom Bohu zasvätená. A myslíme, že jednou z jej osobitných úloh je privádzať duše ku Kristovi a zachovať ich v ňom.

3. Dimenzia cirkevného bratstva a priameho apoštolátu

V tomto bode, a vari najväčšmi v tomto bode, čistota sa nám pozitívne javí ako schopnosť a pohotovosť pre hlbšiu a širšiu lásku voči iným. Pre hlbšiu lásku, pretože všetky duchovné a citové sily dáva do služieb iným bez rizika, že sa jej vrátia a bez egoistického prifarbenia, aké má manželská láska. Pre širšiu lásku, pretože nás stavia do pohotovej služby všetkým, celej Cirkvi, každému, koho nám Boh posieľa do cesty. Prior protestantského kláštora v Taizé pastor Schutz hovoril: » Čistota nám pomáha mať vždy otvorené ramená, aby sa nikdy nad nikým nezavreli v našom záujme «.

Prakticky nás rehoľníkov stavia do služieb dvom vrstvám:

a) Členom našej komunity. Je úplne jasné, že keby sme boli ženatí všetci, alebo aspoň dvaja-traja, spoločný život by bol pre nás vonkoncom nemožný. Čistota nám pomáha budovať spoločenstvá lásky. Bratskej láske vtlača známku svojej pozornej a radostnej jemnosti a vedie nás k svätému a opravdivému priateľstvu.

b) Naším mladým. Čistota v nás vzbudzuje túžbu a dodáva nám silu milovať našich mladých opravdivo a pestovať voči nim nefalšované duchovné otcovstvo. Pravá čistota nikdy nezapcháva životné pramene našej citovej zložky, naopak očisťuje ju a zvel'ad'uje. Čistota vytvára v rehoľníkovi voči mladým srdce otcovské a nie srdce profesora alebo dozorca, nie srdce pedagogického zamestnanca. Rodí sa z nej vzlet, sila, nežnosť a prv-neskôr aj otcovské obavy o svojich. Ak don Bosco žiada od svojich synov, aby boli voskrz čistí, je to preto, že chce, aby boli úplne otcami. Treba milovať chlapcov, milovať ich všetkých, milovať ich celým srdcom a zo všetkých síl a to tak, poznamenáva don Bosco, aby cítili, že ich milujeme. To však nedokážeme bez toho, že by neutrpela škodu naša slabosť a ich krehkosť, ak naša čistota podľa slov Koncilu nebude zrelá a skutočne včlenená do našej osobnosti.

Treba dodať, že jedným z cieľov tejto našej otcovskej čistoty je vychovať našu mládež pre čistotu a lásku. Tieto veci sotva sa možno naučiť z kníh a rečí. Žiada sa tu živý styk, dobrý príklad a osobné presvedčenie, ktoré sa nadobúda z osobnej skúsenosti.

4. *Dimenzia svedectva*

Všetko, čo sme dosiaľ povedali o svedectve rehoľného života, osobitne sa vzťahuje na zasvätenú čistotu. Čistota sprítomňuje Krista v jeho čistote a v sile milosti, ktorá strhuje za sebou toľkých nasledovníkov každého veku. Ukazuje nám Cirkev v celej hĺbke duchovného života a v dynamizme, ktorý ju unáša k nebu, kde bude naplno vlastniť svojho Pána.

Nakrátko poukážeme, aké vzácne je toto svedectvo pre kresťanských manželov. Majú žiť v manželskej čistote, a tá je veľmi ťažká. Nesmieme naivne zjednodušovať problém a hovoriť: »Takéto ťažkosti majú len slobodní, pre manželov je všetko ľahké«. My kňazi, ktorým sa zdôverujú, dobre vieme, aké nesmierne ťažkosti musia prenášať. Čistota rehoľníkov, ak je žiarivá, im veľmi pomáha, povzbudzuje ich, aj keď o tom nerozprávajú.

Okrem toho čistota prináša aj iné dobrodenie. Poučuje manželov o pravom význame lásky. Nie je nijakým protirečením, keď niekto povie: aby sme pochopili manželstvo, treba sa zahľadiť na celibát rehoľníka (a nepokladať ho iba za zrieknutie sa manželstva). Vzájomný sebadar manželov, ak je ozaj úprimný, smeruje k akémusi absolútnu. Všetci opravdivo zaľúbení hovoria o bezvýhradnom odovzdaní a o večnosti. Môjtybože! Ľudská láska nie je schopná uspokojiť do všetkých dôsledkov svoje nadšenie, ktoré naráža na toľko prekážok a rozbieja sa na smrti! Táto úzkostná obava v samom jadre tajomstva lásky, tak dôkladne analyzovaná vo vrcholných dielach literatúry a filmu, je znakom, že ľudská osoba je skutočne určená pre absolútnu Lásku — pre Boha. Manželstvo je iba

detským bľabotáním o tejto vyššej Láske, ktorá v zasvätenej čistote má svoj najdokonalejší predobraz. Čistý rehoľník, ktorý si vyvolil túto nedelenú lásku, ukazuje manželom, že ich láska skôr-neskôr musí prekonať seba samu a dospieť k plnosti vo večnej láske Božej. Najopravdivejším manželstvom je manželstvo s Bohom.

5. *Špecifické pohnútky kňazského celibátu*

Všetko spomenuté bohatstvo je bohatstvom rehoľnej čistoty. Kňazský celibát je čosi iné, hoci v skutočnosti sa tieto dva druhy čistoty žijú tým istým spôsobom. Pre rehoľný život čistota je podstatným prvkom, kým pre kňaza je iba jedinečnou výhodou. Predovšetkým sa líšia aspoň čiastočne vo svojom zdôvodnení a v cieľoch.

Rehoľník sa zaväzuje k čistote jednoducho preto, aby lepšie miloval, aj keď prejavý tejto lásky sú rozmanité.

Kňaz sa zaväzuje k čistote na základe svojho hierarchického úradu, z osobitných dôvodov, vyplývajúcich z jeho eucharistickej služby a z jeho kňazského poslania medzi veriacimi.

Úloha byť zástupcom Krista-Hlavy, ktorý buduje svoje mystické Telo, pripomína, ba priamo si vyžaduje, aby sa podobal a úplne daroval Kristovi. Ešte väčší si to vyžaduje funkcia vysluhovateľa Eucharistie. Slúžiť bezprostredne tajomstvo Tela, ktoré sa obetovalo, a Srdca, ktoré bolo prebodnuté, znamená porozumieť volaniu zasvätiť sa, a obetovať svoje vlastné telo i srdce.

Pre kňazský celibát môže však jestvovať aj

priamejšia pohnútka, totiž vydávať svedectvo o svojom vlastnom poslaní. Čo vlastne koná kňaz, keď káže a vysluhuje sviatosti, najmä krst a Eucharistiu? Plní vznešenú úlohu otcovstva: plodí duše pre Ježiša Krista a Boha Otca, ale toto plodenie je celkom nadprirodzeného rázu, a pochádza nie z tela, ale z Ducha Svätého: »Nikodém, čo sa narodilo z tela, je telo. Treba sa narodiť z vody a z Ducha, a tak vojsť do Kráľovstva«. Preto kňaz prijatím celibátu obetuje telesné otcovstvo, aby tým zdôraznil jestvovanie onoho nového života, ktorý cez jeho kňazskú službu prichádza od Boha. Deti, ktorým rodičia dali pozemský život, a viac im dať nemôžu, kňaz mocou Ducha Božieho plodí pre zasnúbenie s Bohom a pre nebo. Toto žiarivé svedectvo pripomenul Koncil v nádhernom odstavci dekrétu *Presbyterorum ordinis*: »Celibát z mnohých dôvodov sluší kňazstvu. Kňazské poslanie...« (16 B C; a to isté v encyklike Pavla VI.).

C - AKO SA SPRÁVAŤ V ZASVÄTENOM PANENSTVE

1. *Užívanie tradičných prostriedkov*

Už sme podotkli, že uprostred dnešného sveta zasvätené panenstvo je hodnotou ohrozovanou a dosť ťažko je ho zachovávať. Preto si Koncil neodpustil pripomenúť osvedčené tradičné prostriedky na jeho ochranu. V dekréte PC 12 B odporúča vieru vo všetko to, čo Pán Ježiš o panenstve povedal. Potom odporúča dôveru v Božiu pomoc, ktorú si zaistíme modlitbou a sviatosťami. Ďalej odporúča opatrnosť, aby sme odmietli všetko, čo ohrozuje čistotu (je to

» útek pred príležitosťami «). A napokon radí » umŕt-
vovať a strážiť zmysly «. Netreba však zanedbávať
ani » prirodzené prostriedky, ktoré slúžia duševnému
i telesnému zdraviu « (PC 12 B). Nervová únava
a vyčerpanosť, ktoré sú následkom života preťaženého
prácou a stálym tlakom, vedú skôr-neskôr k fyzickej
a psychickej depresii, a to je priaznivá pôda pre
pokušenia. Odpočinok, spánok a rozptýlenie prispievajú
k vyrovnanosti pováh.

2. Nová nástoľčivosť zo strany Koncilu

Koncil však prináša nový dôležitý prvok a najmä
nové zmýšľanie. Štúdium dejín tohto 12. článku
a debaty okolo neho svedčia o zrejmom vývoji. Jeho
prvá redakcia z roku 1963 je prevažne moralizujúca
a zaujíma záporný postoj voči svetu. Pre zachovanie
čistoty hlavnou vecou je chrániť sa pred všetkými
škodlivými vplyvmi, a prostriedkom k tomu je útek
pred svetom.

V roku 1965 odhlasovaný text už nespomína
potrebu neúprosneho boja proti danostiam sveta. Ako
sa môžu rehoľní pracovníci, zatvorení vo svojich
domoch, venovať apoštolátu uprostred sveta, ku kto-
rému sa treba priblížiť, aby sme ho obrátili? Samo-
zrejme, aj tu sa pripomína, že vo svete je plno nebez-
pečenstiev pre čistotu. Čo si teda počať? Treba byť
obozretní, chrániť sa zla, umŕtvať sa. Ako sme
videli, Koncil to všetko pripomína. Ale svoju vážnu
odpoveď na prípadné ťažkosti hľadá oveľa hlbšie.
Hľadá ju vo vnútornej ľudskej i kresťanskej spol'ah-
livosti osoby, hľadá ju v psychickej a citovej zrelosti.

Koncil teda vzal na vedomie, akú veľkú dôležitosť

má pohlavnosť vo vývoji a zvýraznení osobnosti. Chce, aby zasvätená čistota bola včlenená do osobnosti ako kladný prvok. Čistota nie je nehybným pokladom, ktorý treba schovávať. Čistota je osobnou hodnotou, ktorej sa treba postupne zmocňovať. Je dynamickou výstavbou určitého druhu ľudskej a kresťanskej osobnosti. Rehoľník sa má poznať v zložitosti svojich sklonov, nemá ich zaznávať a popierať, ale krotiť a usmerňovať, a to nech je jeho odpoveďou na Božie pozvanie, ktorého veľkosť porozumel. Z toho nebudú vyplývať stále reflexy strachu a úteku, ale nenútený postoj toho, kto sa vedome a dobrovoľne dáva priťahovať veľkou Láskou Pána.

Obdobie volby a vstupu do rehoľného života, tento ťažký problém formácie, je osobitne dôležitý. Nie menej nás musí však zaujímať aj ďalšie obdobie, obdobie dlhotrvajúcich verností.

Zamyslime sa pozorne nad dvoma najdôležitejšími koncilovými textami:

» Pretože zachovávanie dokonalej zdržanlivosti úzko súvisí s najhlbšími sklonmi ľudskej prirodzenosti, kandidáti nech prístupujú a sú pripúšťaní k sľubu čistoty iba po naozaj dostatočnej skúšobnej lehote a s potrebnou psychologickou a citovou zrelosťou. Treba ich nielen upozorniť na nebezpečenstvá, s ktorými sa čistota môže stretnúť, ale aj vychovávať tak, aby prijali Bohu zasvätený celibát aj ako hodnotu pre úplný rozvoj svojej osobnosti « (PC 12 C).

Seminaristov » treba upozorniť na nebezpečenstvá, ktorým je najmä v dnešnej spoločnosti vystavená ich čistota. Nech si primeranými božskými i ľudskými pomôckami zvykajú začleňovať do svojej osobnosti,

že sa zriekajú manželstva, a to takým spôsobom, aby ich život a ich činnosť neutrpeli z celibátu nijakú škodu, ale aby si nadobudli nad telom a duchom dokonalejšiu nadvládu a dôkladnejšiu zrelosť, a tak mohli lepšie požívať evanjeliové blaženstvo « (OT 10 C).

Osobnosť je úplná vtedy, keď ju usmerňuje a zjednocuje veľká a vznešená láska. Je to normálny prípad rehoľníka a bol to vynikajúci prípad Krista Panica a jeho Matky, Panny Márie, ako to pripomína LG 46 B. Treba byť teda čistým úprimne a bez vykrúcania a kompromisov. Napolo čistý rehoľník je abnormálnou bytosťou, pretože sa ochudobnil o pravé ľudské hodnoty, a pritom skutočne nenašiel skutočné hodnoty nadprirodzené.

Lojálna a pevná čistota neznamená však čistotu bez skúšok. Rehoľník naďalej ostáva bytosťou s pohlavím a má vo svojom čistom živote žiť podľa normálneho vývoja ľudského života. Vieme, že osud manželstva má tiež svoje dejiny, svoje časové úseky. Prvé dva roky sú pre manželov chúlостivou fázou. Musia sa zladit', ustáliť svoj rodinný kozub. Po niekoľkých pokojných rokoch, tak okolo štyridsiatky, nastáva nová skúška, pokušenie jednotvárnosti a únavy. No manželia majú ešte dosť sily a odvahy, ktoré im otvárajú výhľad na obnovu. Alebo sa opäť uchytia a žijú vo vernosti, alebo sa zradia v dobrodružstve cudzoložstva alebo rozvodu.

A bezpochyby nie je zbytočné poukázať, že podobný vývoj môže nastať aj u rehoľníka. Zdá sa, že okolo tridsiatky sa v ňom znovu zobúdzajú pud po manželstve a okolo štyridsiatky pud po otcovstve, po materstve.

Pokúšenie môže vzniknúť zo smútku, že sa nemohol začleniť do občianskeho života, do rodinného kozuba, do významného postavenia v pozemskej obci. Netreba sa čudovať takémuto pokúšeniu. Pomáha rehoľníkovi lepšie sa poznať, odhaľuje ho pred sebou samým. Rehoľník tu má odpovedať tým, že jasnejšie pozná význam svojho povolania a veľkodušnejšie sa znovu rozhoduje ostať verným. Je to hádam okolo štyridsiatky, keď vyslovuje svoje sľuby ozaj » so všetkými svojimi silami «.

3. Zástoj a úloha rehoľnej komunity

Posledná dôležitá poznámka z úst Koncilu: » Všetci, najmä predstavení, nech si uvedomia, že čistota sa dá istejšie zachovať vtedy, keď v spoločnom živote medzi rehoľníkmi prekvitá pravá bratská láska « (PC 12 B).

Hovorili sme, že čistota je tvorcom bratskej lásky. Ale aj bratská láska udržuje a podopiera čistotu. Rehoľník potrebuje lásku svojich spolubratov pre svoju citovú rovnováhu. Ak nie je milovaný doma, pôjde si hľadať náhradu inakam. To znamená, že každý určitým spôsobom nesie zodpovednosť za výsledok boja, ktorý sa zvädza v srdci každého z jeho bratov.

» Blažené čisté srdcia! Uvidia Boha «. Ale aj: » Aké je milé a príjemné, keď bratia nažívajú spolu! «

Tieto dve blaženstvá sa objímajú a vzájomne udržiavajú, aby zaistili radosť tým, čo sa darovali Bohu.

REHOĽNÁ CHUDOBA DNES

A - DNEŠNÝ SVET JE CITLIVÝ NA SVEDECTVO CHUDOBY

Koncil venoval rehoľnej chudobe trinásť článok dekrétu *Perfectae caritatis*. Pripomíname, že » chudoba je najmä dnes veľmi ceneným znakom « nasledovania Krista, a preto » rehoľníci ju musia dôkladne zachovávať (diligenter excolatur) «. To by sa mohlo preložiť aj výrazom » zachovávať s osobitnou záľubou «.

1. *Súčasný svet*

Dnešný svet to je skutočne paradox. Na jednej strane ho ovládajú ekonomické problémy, peniaze a zhon hromadiť majetky. Na druhej strane štyri pätiny svetového obyvateľstva je obeťou strašnej zaostalosti. Je to svet, kde na seba násilne útočia zisk i bieda, svet nespravodlivosti, závesti a nenávisti. Výrazná skutočnosť! Čím sa zaoberajú dve z posledných pápežských encyklík? Cirkevným celibátom a rozvojom národov (*Populorum progressio*).

Koncil však naznačil tento bolestný stav sveta už v konštitúcii *Gaudium et spes* v kapitole venovanej sociálno-hospodárskemu životu.

V článku 63 C sa hovorí: »Ale nechýbajú ani odôvodnené obavy. Mnohí ľudia najmä v hospodársky vyspelých krajocho, akoby sa dali ovládať ekonomickými záujmami, takže skoro celý ich osobný a spoločenský život zachvacuje akási hospodárska psychóza, a to tak v štátoch s kolektivistickým hospodárstvom, ako aj v ostatných. V čase, v ktorom by rast hospodárskeho života — pod podmienkou, že sa racionálne a ľudsky usmerňuje a koordinuje — mohol vyrovnávať spoločenské rozdiely, pričasto ich vyostruje, ba miestami vedie k zhoršeniu polohy sociálne slabých a k znevažovaniu chudobných. Kým obrovskému množstvu chýba ešte aj to najpotrebnejšie, podaktorí — a to aj v menej vyvinutých krajocho — žijú v hojnosti a mrhajú majetkom. Prepych a bieda žijú bok po boku. Kým nemnohí majú neobmedzenú moc rozhodovať, veľa je takých, čo nemajú temer nijakej možnosti konať z vlastnej iniciatívy a na vlastnú zodpovednosť, ba často žijú v životných a pracovných podmienkach, ktoré sú nedôstojné človeka« (GS 63 C).

V takomto svete vie dobrovoľná chudoba šokovať, keď sa naozaj vyjadruje viditeľnými a pochopiteľnými formami pre dnešného človeka.

2. *Súčasná Cirkev*

Cirkev naliehavo potrebuje takéto silné svedectvo, pretože sa zdalo, že dlhý čas bola spojená s boháčmi a s finančnými mocnosťami. »Najväčší škandál našej

doby je, hovorieval Pius IX., že kresťanstvo stratilo robotnícku triedu«, totiž triedu chudobných. Pred niekoľkými rokmi som sa pýtal dievčat vychovávaných v ústave sestričiek, aké dojmy zanechali na nich kňazi, ktorých poznali. Všetky odpovedali: »Kňazom sa ľahko žije, majú pekné autá. Môžu si dovoliť všetko, čo sa im zachce«. Tento posudok je iste jednostranný, ale dievčatá sa tak vyslovili. A spomeniem ešte niekoľko článkov, ktoré sa objavili v niektorých francúzskych novinách a časopisoch po nedávnej encyklike *Populorum progressio*. »Encyklika je veľmi dobrá. Ale prečo Vatikán nedáva svoje financie a bohatstvá na rozvoj chudobných národov?« Aj toto sa ľahko stručne povie. No skutočnosť je taká, že sa takto súdi a my si musíme všimnúť, aký dojem robí Cirkev na vonkajších ľuďoch.

Tým väčšmi, že Cirkev si na Koncile uvedomila, že je Cirkvou chudobného Krista. Pripomeňte si zárok kardinála Lercaru alebo brazílskeho biskupa msgr. Câmara. Obvinili ich, že sú komunisti, pretože chceli zmierniť ohromné hospodárske a sociálne nerovnosti svojich veriacich. Cirkev sa chce odpútať od moci peňazí a chce sa znova stať Cirkvou Blaženstiev, a tým Cirkvou chudobných. Vzniklo veľké hnutie, vzišla ohromná nádej, a rehoľníci ju musia rozhodne podporovať.

3. *Súčasní chudobní rehoľníci*

Povolaním rehoľníkov je byť soľou a svetlom v tomto svete bohatcov a chudobných. Majú pomáhať Cirkvi, aby sa čo najvýraznejšie ukázala vo svojej pravej podobe najmä ako Cirkev chudobných. Svojím

zrieknutím sa a tým, ako užívajú hmotné majetky, musia presvedčivo ukázať, že všetky tieto dobrá si možno iba natoľko cenit', nakoľko slúžia ľuďom a ich hmotnému a duchovnému rozvoju. » Chudobou sa stávame účastnými na chudobe Krista, ktorý sa stal pre nás chudobným, hoci bol bohatý, aby sme sa jeho chudobou obohatili « (PC 13 A). Na základe tejto » účasti « rehoľníková chudoba dostáva ten istý zmysel a tú istú účinnosť ako chudoba Kristova. Tým, že sa rehoľník stáva chudobným, obohacuje svet. Obohacuje ho určite duchovne, ale aj hmotne, lebo pomáha lepšie rozdeľovať majetky a rozdávať ich s láskou.

Koncil sa tu odvoláva na dôvtip rehoľníkov. Žiada od nich, aby prispôbili formy svojej chudoby podľa súčasného vývoja a podľa konkrétnych požiadaviek dnešného sveta, aby táto chudoba bola skutočne plodná. Ak treba, nech sa hľadajú nové formy, ktorými by sa táto chudoba vyjadřila (PC 13 A).

B - ZMYSEL REHOĽNEJ CHUDOBY

Koncil predstavuje rehoľnú chudobu triezvo, ale rozhodne ako evanjeliové tajomstvo. Sám trinásty článok PC sa osemkrát výslovne odvoláva na evanjelium. Chudoba má ten istý pozitívny význam ako čistota. Má takú hodnotu, koľko lásky sa do nej vloží. Je oslobodením, aby sme lepšie milovali a umožňuje láske, aby sa prejavila v štyroch smeroch.

1. *Láska podobnosti a spojenia s Kristom*

Na začiatku 13. článku je veľmi jednoduchá definícia rehoľnej chudoby, jednoduchá, no nadmieru

správna: » Dobrovoľne prijatá chudoba, z túžby nasledovať Krista «. Tu sme znovu pred témou o nasledovaní Krista » sequela Christi «. Pre väčšinu ľudí chudoba je iba hospodárskou a sociálnou skutočnosťou. Ľudia sa jej podrobujú nedobrovoľne. Sama v sebe nemá duchovnú hodnotu. Rehoľná chudoba je chudoba dobrovoľná. Rehoľník sa nestáva chudobným preto, aby sa zbavil finančných starostí. Svätý Hieronym vo svojom komentári na slová sv. Petra: » My sme opustili všetko a nasledovali sme ťa « (Mk 10, 28) vraví: » Nie je dôležité opustiť všetko. To urobil aj filozof Crates. Aj mnohí iní opovrhli bohatstvom. Dôležité je » nasledovať Krista « a to urobili apoštoli a tí, čo uverili «.

Evanjelium nám podáva výrazné a tragické dôkazy o moci, akú má bohatstvo. Zatvrdzuje srdce a znemožňuje veľkodušne odpovedať na Božie výzvy. Bohatý mladík, na ktorého sa Ježiš pozrel pohľadom plným lásky, bol dobrým, poctivým, čistým mladíkom. No na Ježišovo pozvanie povedal: Nie, » pretože mal veľké majetky « (Mk 10, 17-28). Aj v samej skupine apoštolov, ktorí zanechali všetko, aby nasledovali Ježiša, sa nájde Judáš ako živý dôkaz, že treba voľiť. Láska k tridsiatim strieborným bude stačiť v ňom zabíť lásku k dobrému Učiteľovi. Chtivosť má svoje zlovestné miesto v tajomstve hriechu, ktorý posielal na kríž Syna živého Boha.

A stretávame sa s tým každý deň. Ježiš v podobenstve povedal, že tŕnie zvodného bohatstva udúša semeno jeho slova (Mt 13, 22) a že pozvanie na hostinu jeho lásky odmietajú tí, čo sa starajú iba o zemské veci: » Prepáč, pane, ale kúpil som pole...

kúpil som päť párov volov ». Vtedy povie hospodár svojmu sluhovi: » Vyjdi na námestia a ulice mesta a prived' sem chudobných « (Lk 14, 15-21).

Túto živú vieru, založenú na » chudobe v duchu », vyjadruje rehoľník aj silou svojho vonkajšieho odpútania. Tak » môže nasledovať Krista zblízka « podľa trojnásobnej lásky podobnosti, spojenia a služby. » Milujem chudobu, pretože ju miloval Ježiš ». Tak sa vyjadrovali svätí, počínajúc Františkom Assiským až po Charles de Foucaulda, a Pascalom až po Jána XXIII., ktorý hovorieval: » Vd'aka Bohu, som chudobný a chudobný chcem aj umrieť ». Rehoľník — hovorí Koncil — sa stal účastným na chudobe, ktorá poznačila všetky etapy Kristovho života: Betlehem, Nazaret, verejný život a obnaženie na kríži, a dodáva, že takto má rehoľník » svoj poklad v nebi « (Mt 6, 20). Ak sa zrieka hmotných dohier, je to preto, aby našiel svoje pravé bohatstvo vo vzkriesenom Kristovi (» Môj Boh a moje všetko! «), a aby vrúcnejšie túžil po večných dobrách.

2. *Milovať závislosť od nebeského Otca a mať k nemu dôveru*

Ježiš Kristus chcel žiť chudobný, pretože chudoba mu umožňovala a uľahčovala odovzdanosť, túto veľmi čistú formu synovskej lásky k svojmu Otcovi. Aj rehoľník, ktorý chce byť ako Kristus, má taký istý podiel na hĺbke tejto synovskej lásky. Prijíma chudobu » v slobode dietok Božích », ako to naznačuje konštitúcia LG 42 D, a dekrét PC pozýva » zbaviť sa všetkej prepiatej ustarostenosti « a » dôverovať prozreteľnosti nebeského Otca « (13 C).

Boháč je pokúšaný zabudnúť na Boha, pretože necíti potrebu, aby mu Boh pomáhal. Bohatstvá, najmä ak ich získal sám, vzbudzujú v ňom sebadôveru, a tak sa spolieha na svoje majetky. Ja zaujímavé konštatovať, že výslovný ateizmus sa zrodil na Západe, v krajinách bohatých, ale bohatých aj na nespravodlivosti. Bohatí sa niekedy odvolávali aj na Boha, aby surovo využívali chudobných. Pripravili ich tak o vieru, a potom ju aj sami stratili, pretože Boh sa im stal zbytočným.

Chudobný, aspoň chudobný podľa evanjelia, ťažko si zarába na svoj » každodenný chlieb«, ale vie, že mu ho zaistí dobrý nebeský Otec. Aj na budúcnosť myslí a sa o ňu stará, ale bez zúfaleho nepokoja a vysilujúceho zhonu. Dôveruje, odovzdáva sa do otcovskej prozreteľnosti toho, čo živí nebeské vtáctvo a zaodieva pol'né ľalie.

Rehol'ník sa oddal Bohu a Boh, jeho Otec, si ho zobral na starosť. Všetko prijíma od Boha prostredníctvom svojho predstaveného, » otca « predstaveného. A to každodenne. Kto môže lepšie povedať ako on: » Chlieb náš každodenný daj nám dnes »? Je dokonale závislý — a to je prameň ustavičnej vd'ačnosti za to, čo dostal, i stálej dôvery, že sa mu v budúcnosti, čo bude potrebné, dostane. Je ako Židia na púšti: žije a ide napred, spolieha sa predovšetkým na svojho Boha, ktorý ho sprevádza a živí. Toto samozrejme neopravňuje ani k lenivosti ani k ľahostajnosti.

A je to znakom omnoho podstatnejšej závislosti. V celom svojom prirodzenom bytí — a ešte väčšmi v bytí a v živote milosti — všetko prijímame od Boha,

závisíme od jeho láskyplnej iniciatívy, sme ako » malé deti «, ktoré očakávajú od neho vieru, milosť, nádej, lásku, silu, pokoj. Je jasné, že naša chudoba na materiálne dobrá jedinečne v nás podporuje zmysel radikálnej potreby Boha. Všetky naše čnosti, všetky zásluhy, všetok duchovný pokrok je z milosti Božej.

3. *Bratská láska k členom komunity*

Chudoba je ďalej prostriedkom ako vytvoriť komunitu lásky a apoštolskej práce. Na jednej strane sa zriekame čisto osobných vecí, ktorými by sme mohli disponovať, pretože by to mohlo vyvolať rozdiely, žiarlivosť, rozdelenia, tak ako vo svete: » Toto je moje a nie tvoje! « Na druhej strane každý pozitívne prináša a dáva k dispozícii svoje hodnoty, svoje sily a osobné zdroje príjmov, svoje diplomy... Každý pracuje pre všetkých a zarába na živobytie všetkých. A tak isto každý prijíma podľa svojich konkrétnych potrieb. Solidarita ide dvoma smermi, prijíma a dáva. Každý je užitočný pre všetkých a každý potrebuje všetkých. A tak členov komunity spája dvoje puto, ale bez rovnostárstva; každý dáva podľa svojich možností a každý prijíma podľa vlastných potrieb.

Škoda, že koncilové texty nevyzdvihli tento aspekt. Bola však o ňom reč v schéme z r. 1963, ktorú potom zjednodušili: » Tí, čo žijú bez osobných majetkov, vynikajúcim spôsobom napodobňujú bratský život kresťanov, ktorí na začiatku Cirkvi » žili v rovnosti a dávali všetko do spoločného «. Prejavujú tak bratstvo vykúpených a zvestujú budúci život rodiny Božej, kde deti toho istého jediného Otca budú mať všetko

spoločné. Tak rehoľný život vychádza z tohto historického Jeruzalema, kde prví kresťania vyskúšali spoločný život v láske a v chudobe, a smeruje k nebeskému Jeruzalemu, kde sa tento spoločný život dovŕši v úplnej chudobe.

4. Láska vzájomnosti a služby chudobným

» Všetci rehoľníci majú milovať chudobných Kristovou láskou«, hovorí Koncil v PC 13 E, a štyrikrát sa odvoláva na evanjelium, najmä na Mt 25, 34-36: »Hladný som bol a nasýtili ste ma«. Dobrovoľnou chudobou sa nespájame iba s chudobným Kristom, ale so všetkými chudobnými, ktorým sa Kristus chcel stať bratom v chudobe až natoľko, že sa s nimi v určitom zmysle stotožnil. Rehoľník sa musí lepšie cítiť medzi chudobnými ako medzi bohatými, a ak sa dostane medzi bohatých, musí byť ako Kristus, aby im bez vystatovania pripomenul, že svojimi bohatstvami majú slúžiť chudobným.

Ale rehoľník sa nemôže uspokojiť len tým, že miluje chudobných vo svojom srdci. Prednostne im musí pomáhať a slúžiť. Musí ich obohacovať svojou chudobou, poskytovať im potrebnú hmotnú pomoc a tak isto im rozdávať aj duchovné bohatstvá: »Pauperes evangelizantur. Chudobným sa hlása evanjelium« (Lk 7, 22). Ohlasovanie blahozvesti chudobným je jedným zo znakov, že kráľovstvo prišlo a sa rozvíja.

C - SMERNICE KONCILU PRE INDIVIDUÁLNU CHUDOBU

V celej tejto súvislosti Koncil sa dotkol niektorých praktických vecí, ktoré sa týkajú individuálnej a kolek-

tívnej chudoby. V PC 13 B D nám dáva tri smernice, ako individuálne zachovávať chudobu.

1. *Stat' sa osobne chudobným*

Legalistické zmýšľanie sa môže zakoreniť u rehoľníkov najmä vtedy, keď má komunita finančné možnosti. Toto zmýšľanie rozleptá skutočnú chudobu i samého ducha Blaženstiev. Len čo rehoľník požiada o dovolenie, hneď si myslí, že je všetko v poriadku, aj keď ide o povolenie a pohodlie, ktoré nebolo vôbec potrebné. Naklonená rovina je klzká, vždy potrebujeme toľko vecí... a samozrejme vždy pre účinnejší apoštolát!

Málo duchovní a infantilní rehoľníci, nie je ich veľa, vždy si žiadajú to, po čom túžia, a ponechávajú predstavenému úplnú zodpovednosť rozhodovať. Takýto predstavený je v nešťastnom položení. Ak všetko dovoľí, stáva sa spoluvinníkom úpadku. Ak niekedy odoprie, vie, že roztrpčí spolubratov a postupne stratí ich dôveru. A tak ustupuje so stálymi výčitkami.

Koncil tu zdôrazňuje, že rehoľníci, ktorí stále dačo žiadajú, sú nepodarení chudobní: »Nestačí sa podriaďovať predstaveným v užívaní majetkov, ale je potrebné, aby rehoľníci zachovávali vonkajšiu i vnútornú chudobu« (PC 13 B). Za svoju chudobu prvý zodpovedný je sám rehoľník. Sám v prvej inštancii vo svetle Ducha Svätého má usúdiť, či je vhodné alebo nie žiadať si dajakú úľavu alebo dovolenie. Predstavený by mohol byť veľkodušný za predpokladu, že žiadosti by boli rozumné. Rehoľníkov treba vychovávať k tomu istému duchu, s akým sa obraciame na Boha: » Ut

petentibus desiderata concedas, fac eos quae tibi sunt placita postulare. Aby si mohol splnit' prosby prosebníkov, daj, aby si žiadali, čo sa tebe páči « (Modlitba z 9. nedele po Turícach).

2. *Zarábat' si na chlieb v pote vlastnej tvári*

V trinástom storočí najvýraznejším svedectvom chudoby bolo žobranie (žobravé rády ako protiklad bohatých opátstiev so zaručenými dobrými príjmami). Dnes je svedectvom chudoby seriózna a technicky dokonalá fyzická alebo intelektuálna práca.

V dnešnej spoločnosti je bohatý ten, kto si žije vo veľkom pohodlí, ktoré ho oslobodzuje od namáhavého úsilia a zaručuje mu dostatočnú istotu. Dnes je bohatý, kto má veľa prostriedkov, ktoré mu dovoľujú pohodlne a spokojne užívať si svoje majetky, svoj čas a tešiť sa všeobecnej vážnosti; človek, ktorý sa blahobytné usadil v spoločenskom živote. A chudobný nie je ani tak ten, kto je oblečený do handier, alebo vo svojej miske má len polievku, ale ten, kto si musí dennodenne zarábať na svoj chlieb v pote tvári, v tvrdom úsilí a v nádeji. Preto Koncil vyhlasuje: » Reholníci nech sa všetci vo svojej činnosti cítia viazaní všeobecným zákonom práce a obstarávajú si takto prostriedky potrebné na živobytie a svoje diela, nech sa zbavia všetkej prepiatej ustarostenosti a nech dôverujú prozreteľnosti nebeského Otca « (PC 13 C).

Na reholníkov sa dlho pozeralo ako na leňochov a príživníkov spoločnosti. Dnes sú skutočne chudobní a cítia viac ako iní, že pre nich platí všeobecný zákon práce. Akej práce? Formy sú veľmi rozmanité podľa kongregácií, ďalej podľa toho, či sú to muži

alebo ženy, či sú kontemplatívni alebo činní. Pripomíname iba, že žijú spoločným životom. Každý reholník musí pracovať. To však neznamená, že každý si zarobí na svoj chlieb, že všetci sa musia venovať práci výnosnej alebo platenej, ako napr. v továrni... Treba ešte povedať, že mnohé práce, duchovne veľmi dôležité (misionárska práca, vyučovanie katechizmu, pastoračia v chudobnom prostredí), sú veľmi slabo odmeňované a že nestačia uživiť reholnú komunitu. Vtedy im musí pomôcť láska iných menej chudobných komunít.

3. Každému dať možnosť zachovávať úplnú evanjeliou chudobu

Článok 13 D PC hovorí: » Reholné kongregácie môžu v konštitúciách dovoliť svojim členom zrieknuť sa dedičstva, ktoré nadobudli alebo nadobudnú «. Táto krátka veta je celkom revolučná. Podľa rímskeho zákonníka už niekoľko storočí reholníčky a väčšina reholníkov (s takzvanými » jednoduchými sľubmi «) sa nemohli zrieknuť vlastníctva svojich majetkov. Zriekali sa iba užívania, a to pre rozličné historické a sociologické dôvody. Naozaj mimoriadny paradox, ktorý dokazuje, ako môže duch zákona zničiť ducha evanjelia. Títo reholníci boli jedinými osobami na svete, ktorým bolo zakázané zrieknuť sa svojich majetkov podľa evanjelia: » Chod', predaj všetko, čo máš, rozďaj to chudobným a nasleduj ma! «

Odteraz to všetky kongregácie budú môcť dovoliť tým členom, ktorí to budú chcieť, bez toho, že by niekoho zaväzovali. Tak sa budú môcť ešte väčšmi oprieť o svoju prácu a o svoju komunitu, a komunita

— vďaka ďalším koncilovým smerniciam — sa vyhne obohacovaniu.

D - SMERNICE KONCILU PRE KOLEKTÍVNU CHUDOBU (PC 13 E, F)

1. *Starodávne zmýšľanie*

Vo veci kolektívnej chudoby Koncil otvára nové perspektívy. I tu sa od mnohých storočí uviedol do ducha a zákonov akýsi druh » rehoľného vlastníctva «. Myslelo sa, že stačí, keď rehoľníci osobne zachovávajú chudobu, ale komunita, opátstvo, kongregácia môže (niektorí vraveli, že musia) vlastniť, nadobúdať a spravovať majetky, a to aj veľké. Z cirkevných dejín vieme, že v stredoveku a to až do 19. storočia opátstvá a rehoľné rády vlastnili veľké majetky. A nebolo to vždycky na osov náboženstvu! Z času na čas dajaký svätý, zakladateľ alebo zakladateľka (František Assiský, Terézia z Avily) sa usilovali dosiahnuť » privilégium « (!) chudoby... Je pravda, že vtedy sa zdalo ťažkým užiť komunitu bez určitého hospodárskeho poriadku, ktorý zaistoval kapitál.

Koncil nezrušil komunitám a kongregáciám právo nadobúdať a vlastniť, ale včlenil toto dvojnásobné právo do evanjeliového a apoštolského ducha, ktorý ho odteraz bude chrániť pred kolektívnym obohacovaním sa a pred jeho nebezpečenstvami.

2. *Pozitívne predpisy*

a) Prvý predpis: » Nech sa i samy inštitúty podľa miestnych podmienok usilujú vydávať akoby kolektívne svedectvo o chudobe « (PC 13 E). Kongregácia

i komunita si musia všímať, aký dojem zanechávajú u veriacich i neveriacich, medzi ktorými žijú a ktorí ich poznajú. Musia vedieť, ako sa o nich súdi.

Všimnime si, aké jemné, opatrné a skoro až rozpačité výrazy užíva Koncil: » *testimonium pauper-tatis quasi collectivum reddere satagant*, nech sa usilujú, nakoľko je to možné, vydávať akoby kolektívne svedectvo... « Prečo táto formulácia? Pretože Koncil je realitom. Vie, že vždy sa nedá vyditeľne svedčiť, najmä ak sa inštitúcia rozrastie do určitých rozmerov. Komunita troch-štyroch bratov alebo sestier môže veľmi dobre žiť navonok v najjednoduchších podmienkach. Rozsiahlejšia komunita dvadsiatich alebo štyridsiatich spolubratov, aj kontemplatívnych, potrebuje viac miestností a priestorov. Veľká nemocnica, veľký ústav alebo učňovská škola, moderná tlačiareň... nemôžu sa zdať skutočne chudobnými. Prostriedky k takejto činnosti sa zdajú dakedy veľkolepými. Nedajú sa zredukovať.

Treba povedať, že každý inštitút si musí nájsť svoj vlastný štýl chudoby a v inštitúte aj každá komunita podľa vlastného cieľa, a Koncil spresňuje, aj podľa miesta, civilizácie, podnebia, rasy a okolností. Pre čistotu a poslušnosť niet sto spôsobov, ako ich zachovávať, ale keď ide o chudobu, treba, aby jestvovali konkrétne formy ako byť chudobným, najmä kolektívne.

Predsa však aj inštitúty a komunity určitej sociálnej životnosti majú vždy otvorenú cestu svedčiť. Je to kráľovské svedectvo o láske.

b) Koncil pokračuje: » Nech ochotne venujú dajakú čiastku zo svojich majetkov...

1) na iné potreby Cirkvi: Cirkev je nesmierne široká vo svojich inštitúciách, dielach, misiách, no ešte viac vo svojich konkrétnych údoch;

2) »... na podporu chudobných, ktorých všetci rehoľníci majú milovať Kristovou láskou«. Chudobní majú prví právo na ich pomoc.

3) Konečne aby podporili chudobnejšie komunity provincie, alebo i samy chudobnejšie provincie (PC 13 E). Jeden komentátor tohto textu povedal: »Tento paragraf nemôžem čítať bez zármutku. Aké právne pravidlá mohli tak uväzniť rehoľníkov, aké účtovnícke zákony ich mohli tak spútať, že bolo treba, aby im prišiel Koncil povedať to, čo je také spontánne v rodinách, medzi priateľmi a susedmi: Bratsky sa podeliť« Páni administrátori a ekonómovia, zrevidujte svoje účtovné knihy!

3. *Negatívne predpisy*

V poslednom paragrafe 13. článku sa uvádzajú smernice negatívne. Keby niekedy bolo ťažko kolektívne vydávať otvorené svedectvo o chudobe, vždy sa možno vyhnúť protisvedectvu.

Preto Koncil zakazuje inštitútom a komunitám vlastniť, čo nie je potrebné »na živobytie a činnosť«.

A nariaďuje, aby sa vyhýbalo

»akémukoľvek prepychu,

nadmernému zisku a

hromadeniu majetkov« (PC 13 F).

Miesto toho, aby sme hromadili, musíme rozdávať, rozdeľovať, dávať všetko do služieb láske, a tak ukázať, že láska je dušou a cieľom Cirkvi i Krista.

REHOĽNÁ POSLUŠNOSŤ DNES

A - ZMYSEL POSLUŠNOSTI PODĽA EVANJELIA
(PC 14, LG 42 E, PO 15 ACG, Doc« VI, pp.
85-87)

1. *Ľudská poslušnosť*

Na začiatku týchto úvah o poslušnosti sa odvolávame na »ľudskú« stránku úkonu poslušnosti. Robíme to z dvoch príčin. Predovšetkým preto, že jedným z najväčších úsilí koncilových Otcov v tejto veci bolo zdôvodniť a podporiť rehoľnú poslušnosť ako úkon skutočne vyspelý, slobodný a zodpovedný. A potom, ak si čnosť poslušnosti na úrovni jednoduchých ľudských vzťahov tak ťažko získava úctu, myslím, že je to preto, že si ju často mýlime so správaním sa, ktoré je jej karikatúrou a niekedy aj jej popretím.

Väčšina ľudí je presvedčená, že poslušnosť je iba pre deti. Ako by sa dospelým ani nemala odporúčať. Celé sociálne a politické hnutie našich čias smeruje

k vydobývaniu práv a slobôd, alebo aspoň k dialógu a k mnohostrannej dohode. Kto sa teda odváži — alebo je taký prostý — a bude odporúčať dospelým poslúchať zákony a zákonité vrchnosti?

Úkon poslušnosti ani zd'aleka nepredpokladá mentalitu nedospelého. Práve naopak, je to úkon eminentne slobodný, ktorý sa môže zrodiť iba v dospelej, vyvinutej mysli. Poslušnosť v pravom zmysle slova je teda čnosť dospelých. A našu mládež máme vychovávať práve k takejto poslušnosti.

Keď matka prekročí medze alebo keď sa nervózny pán učiteľ vyhráža neposlušnému dieťaťu: » Však ja ťa naučím poslúchať«, je jasné, že dosiahne dačo celkom iné ako poslušnosť. Poslúchať, to vôbec neznamená byť donútený pod nátlakom dajakej hrozby alebo odmeny. A poslúchať, to nie je ani pasívne, takmer mechanicky reagovať na vonkajší popud. Neposlúcha psík, aj keď hovoríme, že je poslušný. Neposlúcha dieťa a chlapec, keď ho zastrašíme, prilákame alebo pekne skrotíme. Neposlúcha dav zelektrizovaný heslami. Nekonajú slobodne: Aguntur, non agunt.

Poslušnosť je činnosť špecificky rozumová a slobodná. Je to úkon samobytnej osobnosti. Spočíva vo vnútornom súhlase s rozkazom, ktorý uznávam za rozumný a preto prijateľný, a v skutočnosti ho prijímam. Je pravda, že rozkaz prichádza od iného, ale práve tým, že ho prijímam vedome a dobrovoľne, zvnútorním si ho, urobím ho svojím, a tak nie je to už len cudzí zákon, ale stáva sa » mojím vlastným « zákonom a robí ma autonómny (autos nomos).

Je veľmi dôležité pochopiť, že pravá poslušnosť

si vyžaduje najvynútornejšiu ľudskú činnosť, zaväzuje slobodu a môže vyústiť až do najautentickejšej lásky. Doteraz vieme, že poslúchať znamená nie podrobovať sa, ale prijímať, a že rozkazovať znamená nie nútiť, ale učiť prijímať.

A aby sme povedali hneď všetko, treba poznamenať, že tu ide o dôležitý praktický terminologický problém. Jestvuje už akýsi tradičný spôsob rozprávať o kresťanskej a rehoľnej poslušnosti. Je to dosť nejasné a poslušnosť sa tak stáva odpudzujúcou, a povedzme to, aj neprijateľnou. Výrazy ako »zrieknuť sa vlastnej vôle«, »prenechať na Pána Boha vlastnú slobodu« dráždia dnešného človeka. A je to pochopiteľné, pretože ak to berieme presne, úplne zrádzajú význam pravej poslušnosti. Boh, môj Stvoriteľ, nemôže odo mňa žiadať, a ja vo svojej dôstojnosti človeka nemôžem ani prijať, aby som sa zriekol vlastnej vôle a slobody. To JA musím vždy chcieť a musím chcieť slobodne. Rehoľná poslušnosť nepozostáva v tom, že už nechceme, ale v tom, že chceme iným spôsobom a pevnejšie. Miesto aby som sa uspokojil s hľadaním a prijímaním vôle Božej podľa obyčajných foriem kresťanského života s rizikom, že často dám prednosť malicherným túžbam, prijímam spôsob života, v ktorom si úplne osvojujem vôľu Božiu. »Poslušnosť je postoj dospelých osôb a nie detský úkon, ako si to myslí svet. Vôbec nejde o to, aby sme sa zriekli vlastnej vôle a osobnosti. Práve naopak, treba silno chcieť, aby sa plnila vôľa Božia a nie naše túžby« (ACG str. 85-86).

Táto základná sloboda sa jasne prejavuje v troch hlavných formách nadprirodzenej poslušnosti, o ktorej

chceme hovoriť. Je to poslušnosť Kristova, poslušnosť veriaceho kresťana a poslušnosť rehoľníka. Som presvedčený, že tieto tri poslušnosti, ak ich správne chápeme, neponižujú, ale pomáhajú človekovi dôstojne a plne sa rozvinúť.

2. *Kristova poslušnosť*

Vieme už, že rehoľná poslušnosť, podobne ako aj čistota a chudoba, je určitý spôsob nasledovania Krista. Konštitúcia o Cirkvi žiada: » Vernejšie nasledovať Krista v tejto sebažertve a výraznejšie ju prejavovať... a stať sa podobnejším poslušnému Kristovi « (LG 42 D). Dekrét o rehoľnom živote hovorí, že rehoľná poslušnosť sa úplne opiera o poslušnosť Ježiša Krista a chce byť na nej účastnou (PC 14 A). Preto je dôležité pochopiť predovšetkým podstatu a zmysel Kristovej poslušnosti.

Tomu, kto pozorne číta najmä Jánovo Evanjelium, je jasné, že celý vnútorný Kristov život sa rozvíja ako hlboký a trvalý vzťah k vôli milovaného Otca. Ostatne, sám to výslovne niekoľkokrát veľmi jasne povedal: » Neprišiel som sám od seba... Ja nič nehovorím.... Ja nič nerobím... Nič nemôžem sám od seba... Hovorím Otcove slová... Konám Otcove skutky... Mojm pokrmom je konat' vôľu Otca...« (Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38 atď. Aj PC sa odvoláva osemkrát na evanjelium).

V zhode s perspektívami Koncilu chcem vyzdvihnúť tri črty tohto veľkého tajomstva.

a) » *Osobná* « *hlbka tejto poslušnosti*

Uvedomme si, že tu sa dotýkame najväčších hlbok Kristovho tajomstva. Koncil odkazuje na list Židom

10, 7. Je to krajne smelý text, kde sa veršom starozákonného žalmu (39, 7-9) interpretujú pocity Syna Božieho vo chvíli vtelenia: » Obety a dary si nechcel... preto som povedal: Hľa, tu som... aby som splnil tvoju vôľu «. Kristova poslušnosť má teda korene v samom tajomstve jeho osobnej identity (ako Syn má radikálny vzťah k Otcovi) a v jeho večnom spoločenstve lásky s Otcom: Syn je večne nesený k Otcovi v intímnej oddanosti svojho bytia. A keď sa Otec rozhodne » dať svet svojho Syna, aby svet spasil « (Jn 3, 17), Syn toto vtelenie prijíma zasa len z lásky.

Odvtedy táto láskavá synovská poddanosť, v ktorej sa uskutočňuje vtelenie, prechádza do bytia a vteleného života Ježiša. Jeho duch môže byť len synovský. Dokonalá synovská poslušnosť, ktorou sám vtelený Syn na zemi realizuje spoločenstvo lásky s Otcom, stáva sa bezprostredne a navždy princípom jeho činnosti ako človeka, stáva sa zákonom jeho poslania, jeho dychom, jeho » pokrmom «, a ako sám povie, poznačí celý jeho život a robí ho » Sluhom «, ktorý sa úplne obetuje a zasväcuje plánom svojho Otca: » Syn človeka neprišiel dať sa obsluhovať, ale aby slúžil a položil svoj život ako výkupné za ľudské množstvo! « (Mt 20, 28). Je to služba Otcovi a ľudstvu zároveň. Ježišova poslušnosť priam prekypuje do obety za spásu duší.

b) *Ako sa prejavuje táto poslušnosť*

Toto hlboké Ježišovo chovanie výrazne sa prejavuje v tajomstve Nazaretu, v tých dlhých, veľmi dlhých rokoch. Evanjelium zhŕňa ich obsah do krátkej vety: » A bol im poddaný « (Lk 2, 51). Len sa

pozrime v tomto svetle na svoju poslušnosť. Ježiš poslúcha dve bytosti ľudské. (Tak bude neskôr poslúchať vrchnosť a podrobí sa zákonom, ba poslúchne aj Piláta, ktorý ho odsúdi). Ako to bolo možné, keď bol Synom Božím? Bolo to možné, pretože Mária a Jozef boli preň znamením Otca. Videl v nich jeho predstaviteľov, autentických predstaviteľov jeho vôle. Prípad dvanásťročného Ježiša v chráme túto vôľu potvrdzuje. Nijako jej neprotirečí.

c) *Vrchol Ježišovej poslušnosti - kríž*

Je jasné, že činnosť »Sluhu«, ktorý sa úplne zasvätil Otcovým záujmom, sa zvrchovane prejavuje v tajomstve kríža. Písmo nám jasne predstavuje Ježišovo umučenie a jeho smrť ako úkon láskavej poslušnosti Otcovi.

Čujme predovšetkým, čo hovorí Pán Ježiš: »Stane sa to, aby svet poznal, že milujem Otca a robím tak, ako mi Otec prikázal. - Vstaňte, pod'me odtiaľto! « (Jn 14, 3ž) »Otče... nie moja vôľa, ale tvoja nech sa stane! « (Lk 22, 42).

A ďalej svätý Pavol v tých dvoch predôležitých textoch, viackrát citovaných Koncilom: Flp 2, 8 (»Poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži«) a Rím 5, 19 (»Poslušnosťou jedného (človeka) ľudské množstvo sa stalo spravodlivým«) a ešte Žid 5, 8 (»Hoci bol Synom, z toho, čo vytrpel, naučil sa poslušnosti«).

Spása sa uskutočnila práve touto úplnou vnútornou a vonkajšou obetou. Z toho vyplýva táto základná skutočnosť: Kristova poslušnosť je nielen stre-
dobodom tajomstva vtelenia a hypostatického spojenia,

ale je aj stredobodom tajomstva vykúpenia. Sama v sebe má cenu soteriologickú. Syn Boží svojou poslušnosťou spasil svet, premohol diabla, zadost' učinil za hriechy a uzavrel novú a večnú zmluvu vo svojej krvi. Poslušnosť teda sama v sebe má cenu zadost' učinenia, víťazstva a nového spoločenstva. Aké nekočné obzory nám otvorila poslušnosť Ježiša Krista!

A ešte nám bola zjavená iná vzácna skutočnosť. Tajomstvo agónie a krvavého potu nás učí, že v určitých okolnostiach možno dokonale poslúchať a pritom cítiť strašnú ťarchu poslušnosti. Slobodná vôľ a v hĺbke súhlasí, ale ostatná časť ľudskej bytosti sa vzpiera. Vzpiera sa predstavivosť, citlivosť i samo telo. Vzpiera sa to čosi v nás, čo sa tak ľahko zľakne požiadaviek lásky. Často treba poslúchať proti vlastnej vôli. Podstatné je, aby sme poslúchali » opere et veritate, skutkom a pravdou « a nie s nevoľou.

Toto sú základné údaje o poslušnosti.

3. Kresťanská poslušnosť

Prirodzene, že poslušnosť nachádzame v samom strede kresťanského života, vo viere a v krste, ktorými sa stávame údmi tohto poslušného Krista a deťmi Otca.

Boh ide v Kristovi v ústrety človekovi a volá ho. Človek splní svoje poslanie iba vtedy, ak sa zriekne svojej sebestačnosti a slobodne sa otvorí Božiemu volaniu, v ktorom uznáva Boha ako Otca, ako Otca, ktorý miluje, ale aj vyžaduje. Viera, táto súhlasná odpoveď, nadobúda podobu synovskej poslušnosti Otcovi, alebo jeho zástupcovi, ako to žiada svätý Pavol: poslušne prijímať blahozvest' (porov. Rim

10, 16), pútať každú myseľ a podrobovať Kristovi (porov 2 Kor 10, 5).

Tento výrok nadobúda plný význam v krste, ktorý podľa svätého Pavla je úzkym spojením s osobou samého Krista vo veľkonočnom tajomstve. Veriaci sa tu pridružuje ku Kristovej smrti prijatej z poslušnosti, a aj k jeho slávnemu zmŕtvychvstaniu: » Tak isto aj vy považujte seba samých za mŕtvych hriechu, ale živých v Bohu v Kristu Ježišovi « (Rim 6, 11). Krst je základným putom poslušnosti Bohu, poslušnosti plnej lásky, pretože Boh je nám Otcom a my sme sa stali jeho deťmi.

Tu pramenia dve základné skutočnosti každého kresťanského života. Kresťanský život značí v prvom rade počúvať slovo Božie a sa mu podrobovať. Kresťan je » mužom tohto slova « a to znamená, že si svoj život nebude zariaďovať podľa svojich vrtochov, ale ustavične bude upriamený na niekoho iného, ktorý mu hovorí, bude upriamený na Pána, aby sa všetko » stalo podľa jeho slova «. Tak bude môcť vo všetkom vykonávať svoje krstné kňazstvo, ktoré dáva každému kresťanovi vznešenú možnosť prinášať Bohu duchovnú obeť svojej poslušnej lásky, a tak ho ustavične oslavovať. Tu si treba prečítať jedinečné stránky konštitúcie o Cirkvi č. 10 a 31.

V krátkosti: Kresťan je » mužom otčenáša «, je dieťaťom svojho Otca: » Posväť sa meno tvoje, buď vôľa tvoja ako v nebi tak i na zemi... «.

4. *Rehoľná poslušnosť*

Rehoľník je vlastne iba kresťan, ktorý chce intenzívne žiť svoj krst, je kresťan, ktorý chce žiť svoju

synovskú poslušnosť. Vedený Duchom Svätým a preniknutý živou vierou chce dosiahnuť vrchol kresťanského života zjednotením svojej vôle s vôľou Otca a účinným prostriedkom k tomu mu bude sľub poslušnosti, pravidiel a predstavený.

» Rehoľníci úplným zasvätením svojej vôle pri-nášajú v sľube poslušnosti samých seba ako obeť Bohu, a tak sa pevnejšie a istejšie spájajú so spasiteľnou vôľou Božou « (PC 14 A).

Vychádzajúc z tohto vyhlásenia, ktoré definuje rehoľnú poslušnosť v jej najhlbšom aspekte (s dimenziou, ktorá by sa mohla nazvať teologickou — je to najplnšia a najistejšia odpoveď na vôľu Boha Otca), Koncil v skratke určuje jej aspekty v troch smeroch.

a) *Dimenzia kristologická - v nasledovaní Krista*

» Podľa príkladu Ježiša Krista, ktorý prišiel plniť vôľu Otca a prijal na seba prirodzenosť sluhy (Flp 2, 7) a v utrpení poznal poslušnosť, rehoľníci, vedení Svätým Duchom, sa s vierou podrobujú predstaveným ako zástupcom Božím « (PC 14 A, porov. LG 42 E). Poslušnosť predstavenému naväzuje na Kristov príklad pri vtelení a na kríži. Ved' rehoľník sa chce dôsledne podeliť s Kristom o poslušnosť, a preto chce ísť priamo za ním. Už ako pokrstený prijíma vôľu Otca. Predkladá mu ju pozorne Cirkev ako spoločenstvo všetkých jeho bratov pri čítaní Písma a najmä hierarchia (jeho farnosť s farárom). Z popudu Ducha Svätého si hľadá a vyberá určitejšiu a istejšiu pomoc a za jej hodnotu sa mu zaručuje sama cirkevná autorita. Je to skupina bratov, združených medzi sebou tou istou regulou, ktorá má svoj základ v evanjeliu, a je to predstavený, ktorého poslaním je viesť ich k dokonalej

jednote s vôľou Otca. Rehoľník sa teda zaväzuje túto regulu so svojimi bratmi zachovávať a tohto predstaveného poslúchať. Viera mu hovorí, že regula a predstavený sú jedinečnými nástrojmi konkrétnej vôle Božej. Jeho úcta a oddanosť nepatria týmto nástrojom, ale Bohu. Z druhej strany ani regula ani rehoľná komunita ani predstavený nie sú úplne neomylní. Regula môže ustrnúť, komunita môže zvlažniť a predstavený sa môže myliť. Všetci sa budú musieť vytrvalo usilovať, aby zákonite ustanovené nástroje Božej vôle boli účinné a užitočné. Toto úsilie zvonku napomáhajú rozliční predstavení a cirkevná hierarchia a vnútorne ho udržuje Duch Svätý. A tak rehoľník kráča vpred s dôverou.

b) *Dimenzia soteriologická - v spolupráci na spáse*

Regula a predstavený vedú rehoľníka k dôvernému spojeniu s Bohom, a tým ho iste privádzajú » do služieb všetkým bratom v Kristovi«, pretože Boh je Otec a » chce, aby všetci ľudia boli spasení«. Poslušnosť je spásonosná, pretože je pokračovaním poslušnosti Kristovej, ktorý vykúpil svet, a dodajme, pretože dáva komunite najlepšie možnosti apoštolskej plodnosti.

c) *Dimenzia cirkevná - v začlenení do Cirkvi*

Konečne, hovorí Koncil, rehoľníci » sa takto užšie zaväzujú slúžiť Cirkvi«, sú do nej hlbšie začlenení. Čo je vlastne životnou vôľou Cirkvi? Chce počúvať slovo Božie, chce slúžiť Bohu v láske a poslušnosti. Rehoľníci hlbšie prežívajú toto tajomstvo, a preto ho môžu vyjadriť lepšie než iní. Ich horlivosť je ozaj v službách povolania samej Cirkvi.

Toto sú široké teologické obzory, ako nám ich odhaľuje tento prvý krátky odstavec PC 14. Ukazuje nám, v akom ovzduší treba prakticky poslúchať. Koncil zdôraznil niektoré časovejšie aspekty poslušnosti.

B - EVANJELIOVÝ POSTOJ POSLUŠNÉHO REHOLNÍKA (PC 14 B)

1. *» Ponížená poddanosť predstaveným « podľa pravidiel a stanov*

Poníženosť je základom každého úkonu pravej poslušnosti. Nie je to zbytočné pripomenúť. Kristus bol » tichý a pokorný srdcom « a Mária, služobnica Pánova, bola stelesnenou poníženosťou, kým Satan, neposlušník, bol stelesnenou pýchou. A túto pýchu vnukol neposlušnej Eve a Adamovi: » Budete ako bohovia! «

Ale Koncil podotýka, že táto ponížená poddajnosť sa vykonáva » podľa predpisov pravidiel a konštitúcií «. To bezpochyby znamená, že skutočný pomer medzi predstavenými a podriadenými sa mení podľa inštitútov. Každý si musí nájsť svoj vlastný štýl, a to v duchu pravidiel. Ďalej to znamená, že reholník závisí od predstaveného v tom, čo určujú stanovy a pravidlá. Konkrétny život má však čosi osobitného, čo podľa môjho zdania má reholník úplne vziať na seba. Jestvuje určitý rezervovaný, osobný okruh, ktorý uniká akémukoľvek zásahu zvonku. Jestvujú určité úkony, ktoré podliehajú osobitným zákonom: volebné právo, technická stránka dajakej práce, praktické splnenie nejakej služby...

2. *Činná a vynachádzavá podriadenosť*

Koncil nástojí aj na tom, aby rehol'ník poslúchal aj ako zodpovedný človek. Pri diskusii v novembri 1964 istý hlavný predstavený poznamenal: »Kým laici sa stávajú dospelými, rehol'níci nesmú ostať deťmi. Dar seba samého v spojení s poslušným Kristom bude dokonalejší, ak bude pochádzať z lepšie stvárnenej osobnosti. Treba vychovávať k synovskej a nie k otrockej poslušnosti « (P. Germano Lalande CSC). Tu si treba pripomenúť, čo sme povedali na začiatku ohľadom ľudskej poslušnosti. Zmysel pre slobodu a pre zodpovednosť môže sa uplatniť v troch stupňoch.

a) Pri zvážení rozkazu, ktorý dáva predstavený: Predstavený nesmie porobiť všetky rozhodnutia miesto rehol'níka. Rehol'ník ako človek sám si má tak premyslieť svoj rehol'ný život a svoje rehol'né počínanie, ako dospelý človek premýšľal o svojom ľudskom živote. Má povinnosť stále dôkladnejšie hľadať, čo Boh od neho očakáva. Vôbec nie je zlým rehol'níkom, kto ponížené predloží predstaveným svoje názory, plány a návrhy, vopred odhodlaný prijať rozhodnutie predstaveného, nech je akékoľvek.

b) Pri prijatí daného rozkazu: Rehol'ník v skutočnosti je stále slobodný. Slobodne prijíma a pretvára daný rozkaz na svoj osobný rozkaz a berie zaň na seba zodpovednosť, najmä ak je rozkaz preňho skutočným krížom. Mechanická a trpná poslušnosť nemá nič spoločného s pravou poslušnosťou. Keď napríklad predstavený dačo rozkáže, čo by mohlo mať nepríjemné následky, spolubrat je povinný vyjadriť svoj názor a svoju obavu. Ak reaguje slovami:

» Ja sa nesnažím rozkaz pochopiť, mojou vecou je rozkaz splniť, za následky nezodpovedám«, tak je jasné, že tento druh kasárenskej poslušnosti je útekom pred vlastnou zodpovednosťou. Podľa výstižného pravidla » v poslušnosti treba byť iniciatívnym a v iniciatíve poslušným «.

c) Reholník, ktorý prijal rozkaz ako svoju vec, má na tomto rozkaze osobný záujem a usiluje sa ho aj splniť. Vynakladá pritom » nielen schopnosti rozumu a vôle, ale aj dary milosti a prírody«. Vkladá do prijatého rozkazu svoju lásku, a láska je vždy vynachádzavá. Aký smutný obraz nám poskytujú spolubratia, ktorí sa iba » prepožičiavajú « svojej úlohe akoby zo zvyklosti, alebo ktorí sa jej venujú s tým najmenším nadšením. Koncil pripomína reholníkovi, aby mu ani zd'aleka nenapadlo zahrabať svoje talenty; naopak, má ich čo najlepšie využívať » na zvel'adenie mystického tela Kristovho « na tom mieste, kam ho postaví poslušnosť.

A práve v tom, podotýka Koncil, je bezpečný prostriedok rásť do ľudskej dospelosti a synovskej kresťanskej slobody.

C - PREDSTAVENÝ MÁ UPLATŇOVAŤ SVOJU PRÁVOMOC V DUCHU EVANJELIA (PC 14 C)

Počas spomenutej diskusie v novembri 1964 hlavný predstavený maristov vyslovil myšlienku, ktorá skoro vzbudila pohoršenie: » Niektorí predstavení jednotajne hovoria o kríze poslušnosti. Mne sa však zdá, že kríza je na strane predstavených, najmä u reholníčok, ale aj u reholníkov, čo nevedia viesť schôdzku svojej rady, aby bola hodná svojho

mena a účinná. Myslím, že obnova je viac otázkou výchovy a schopnosti predstavených než problémom väčšej poslušnosti zo stránky podriadených «.

Pre prípravu týchto pokoncilových predstavených boli vydané tri vedúce smernice, aby predstavený bol menej správcom a strážcom zákonov a aby bol viac duchovným a väčšmi sa staral o evanjeliové hodnoty.

1. *Prvý, kto v komunite poslúcha a slúži bratom, je predstavený*

Hľa, tu je na rozjímanie prekrásna definícia o úlohe predstaveného: » Predstavení... pri plnení svojich povinností, poslušní Božej vôli, nech tak uplatňujú svoju autoritu v úslužnosti voči bratom, aby prejavovali lásku, ktorou ich Boh miluje « (PC 14 C).

Predstavený je prostredníkom medzi vôľou nebeského Otca a vernosťou svojich bratov. A to si od neho vyžaduje, aby mal stále na zreteli dva póly: vôľu Otcovu, prekypujúcu láskou, i podriadených, ktorým má slúžiť tým, že im prejavuje túto lásku a dovoľuje na ňu osobne odpovedať. Jeho autorita sa teda uplatňuje v dvojnej službe, bytostne zjednotenej, v službe Otcovi a v službe bratom. Práve tak ako to bolo u Ježiša Krista. V kresťanstve vzorom autority bude vždy Ježiš, ktorý umýva nohy svojim apoštolom a hovorí im: » dal som vám príklad ja, váš Učiteľ a Pán « (Jn 13, 15).

V komunite teda prvý poslúcha predstavený, prostredníctvom ktorého sa vynikajúcim spôsobom uskutočňuje základné tajomstvo poslušnosti, to jest

jednota s vôľou Otca. Jeho poslušnosť Otcovi musí mať dvoje zameranie:

- po prvé, má poslúchať vôľu Božiu v komunite, ako sa táto vôľa javí v pravidlách, (ktoré on v jednotlivých prípadoch vysvetľuje), no má poslúchať aj vôľu Božiu, ako sa prejavuje v rozličných udalostiach, situáciách a potrebách ľudstva, ktorými Boh vyjadruje svoje požiadavky;
- po druhé, má poslúchať aj požiadavky Ducha Svätého, ako sa prejavujú v podriadených. Musí ich však najprv skúmať so všetkou nadprirodzenou prudenciou, a to samozrejme predpokladá dialóg. Treba uznať, že každý má svoj osobný spôsob, ktorým žije spoločné povolanie.

Tieto dve pripomienky patria predstavenému, ako ho chápe a chce mať Koncil (podľa mojej mienky patria predovšetkým provinciálovi).

2. Predstavený je otcom každého svojho syna

Vzťahy medzi predstaveným a podriadeným majú byť vzťahmi človeka k človekovi, osoby k osobe, ako v rodine, vo vzájomnej úcte, vo vospolnej dôvere, v obojstrannej láske. Všetko spočíva v stretnutí otcovskej autority (bez paternalizmu) a synovskej dôvery (bez neprístopností). Koncil pokračuje: »Predstavení nech vedú svojich podriadených ako Božích synov s úctou k ľudskej osobe, aby ich podriadenosť bola dobrovoľná«. To, napríklad, znamená, že nie je podľa ducha evanjelia premiesťovať spolubratov ako figúrky na šachovnici, a nevysvetliť im aspoň niektoré príčiny a nedovoliť sa im vyjadriť.

3. *Predstavený podnecuje v komunite spoluzodpovednosť*

V dekréte o rehol'nom živote sa hovorí: » Predstavení nech vedú spolubratov tak, aby pri plnení úloh a vo svojej podnikavosti spolupracovali v činnej a zodpovednej poslušnosti. Preto nech ich ochotne vypočujú a nech podporujú ich spoločné úsilie pre dobro inštitútu i Cirkvi. Pritom však predstaveným ostáva všetka právomoc rozhodovať a rozkazovať, čo sa má konať « (PC 14 C). Už sme uviedli túto stat', keď bola reč o obnove. Ale Koncil tu tvrdí, že táto spoluzodpovednosť sa vyžaduje po celý život a pri každom apoštolskom čine.

Posledný odstavec toho istého dekrétu (PC 14 D) nástoží na pravidelnej činnosti kapitúl a rád. Je nenormálne, aby jeden predstavený sám niesol zodpovednosť za celú provinciu, prípadne za celú komunitu, a riadil ju iba svojou autoritou, a nepodporoval spoločné porady a riešenia a nepodelil sa s inými o určité úseky svojej moci.

REHOLNÝ ŽIVOT A SALEZIÁNSKE VÝCHOVNÉ POSLANIE

A - SME KREŠŤANSKÝMI, AUTENTICKY REHOLNÝMI VYCHOVÁVATEĽMI

1. *Sme v podstate vychovávateľmi-apoštoľmi*

Ak chcete, môžeme sa vrátiť ku kolíske našej Spoločnosti, aby sme videli, ako náš rehol'ný život naväzuje na náš apoštolát.

Prvým prvkom, ktorý nám padne do očí, je práve jeho apoštolská dimenzia. Saleziánsku spoločnosť založil apoštol ohnivého srdca, aby takto vyšiel v ústrety naliehavým potrebám apoštolátu v prospech chudobnej mládeže. V dejinách Cirkvi je don Bosco obrom lásky. Účinnou záchranou duší — » Pane, daj mi duše! « — zarad'uje sa medzi najväčších apoštolských mužov, ktorých naozaj stravovala horlivosť za slávu Božiu. Nezhromažďoval okolo seba » rehol'níkov«, ako napríklad svätý Benedikt, ale spolupracovníkov, a len neskôr chcel, aby boli rehol'níkmi. » Cieľom saleziánskej spoločnosti je akékoľvek dielo

lásky «... a to tak, že jej členovia sa medzitým » usilujú dosiahnuť kresťanskú dokonalosť ». Aj sám don Bosco sprvoti bol len jednoduchým kňazom, apoštolom... a rehol'níkom sa stal až so svojimi prvými rehol'níkmi (1862). A keď sa opýtame svojej osobnej skúsenosti, pravdepodobne zistíme, že ak sme sa stali saleziánmi, pracovali sme na záchrane mládeže, a len potom na vlastnej dokonalosti. Základným dôvodom nášho povolania je práve táto spolupráca na rozsiahlej apoštolskej činnosti Cirkvi vo svete, ktorej sme sa úplne a navždy zasvätili. Sme » Božími spolupracovníkmi « (1 Kor 3, 9), ktorí pracujú na uskutočnení Otcovho a Kristovho kráľ'ovstva.

2. Don Bosco chcel hneď, aby jeho spolupracovníci-apoštoli boli pravými rehol'níkmi

Na prvom mieste teda postavenie nás apoštolov má akýsi primát, istú prednosť pred naším rehol'ným postavením. No predsa treba si tu všimnúť celú dejinnú pravdu a zdôrazniť tesné puto, ktoré don Bosco hneď a veľmi jasne stanovil medzi saleziánskym a rehol'ným životom.

Možno si myslieť aj to, že don Bosco mohol založiť spoločnosť vychovávateľ'ov, od ktorých by si bol žiadal iba čestné slovo alebo nejaký prísl'ub, ako je to u sulpiciánov, oratoriánov, bielych otcov... Štúdium dokumentov nám však ukazuje, že don Bosco mal úmysel bezprostredne urobiť zo svojich spolupracovníkov skutočných rehol'níkov. Bezprostredne. Ale kedy? Je pravdepodobné, že v prvej chvíli chcel ich zjednotiť iba jednoduchým prísl'ubom (porov. MB 5, 684 a 9, 345). Ale to len preto, lebo

podľa zmysľania vtedajšej doby bolo takmer nemysliteľné založiť novú rehol'nú spoločnosť. Boli to časy, keď v Taliansku prenasledovali a rušili rehol'níkov a rehol'níci neboli v ľude a najmä medzi mládežou obl'úbení. Tým pozoruhodnejšie je, že don Bosco, keď vytušil možnosť založiť ozajstnú spoločnosť, nedožičil si pokoja, kým neuskutočnil svoj plán. Postupoval pritom pomaly, múdro, s najväčšou obozretnosťou, ale aj s obdivuhodnou vytrvalosťou v hrozných ťažkostiach.

Rozhodný vplyv mali naňho dve osoby. Bol to don Cafasso, jeho učiteľ, ktorého obdivoval a vždy počúval, a Pius IX. už od prvej audiencie dňa 9. marca 1858 (porov. Ceria, Annali 1, 22-24; MB 5, 685; Stanovy). Už koncom júla 1857 ho počujeme, ako odpovedá ministrom Rattazzimu, ktorý mu radí založiť pre ľud výchovnú spoločnosť viac-menej v bežnom občianskom zmysle: »Takáto spoločnosť nemôže dlho trvať, ak jej členovia nebudú medzi sebou spojení rehol'ným zväzkom« (Ceria, 20). A 18. decembra 1859 Saleziánska spoločnosť bola už úradne založená (hoci podľa cirkevného zákonníka ostávala iba súkromným združením). Je mimoriadnym a v dejinách rehol'ných rádov možno ojedinelým zjavom, že členmi tejto prvej kapituly okrem don Bosca a don Alasonattiho všetko boli mladí okolo dvadsaťroční klerici.

3. *Prečo don Bosco konal takto?*

Podporuje rehol'ný život naozaj výchovnú činnosť?

V Cirkvi kresťansky vychovávajú pokrstení, ktorí žijú v najrozmanitejších stavoch a v konkrétnych okolnostiach.

» Treba uznať, že rodičia sú prvými a hlavnými vychovávateľmi svojich detí... Najmä v kresťanskej rodine, obohatenej milosťou a účinnosťou sviatosti manželstva, deti sa majú od najútlejšieho veku učiť « základom viery (deklarácia Koncilu o kresťanskej výchove mládeže *Grandissimum Ecclesiae* 3 A).

Rodičom pri plnení ich zložitej a ťažkej práce prichádzajú na pomoc iní kresťania, či už jednoduchí laici (katechéti, profesori atď.), ktorí dobre poznajú všetky skutočnosti sveta, do ktorého sú začlenení, či už kňazi z farnosti alebo z rozličných duchovných apoštolských hnutí, alebo konečne rehoľníci tak laici (sestričky, rehoľní bratia) ako aj rehoľní kňazi, ktorí sú často špecialisti vo výchove a vyučovaní. A sem patria aj saleziáni, kňazi i koadjútori (porov. dekrét o laickom apoštoláte AA 39).

Chráňme sa osobníckárstva a zveličovania. Každý z týchto stavov má svoje výhody v plnení výchovných úloh.

Problém je v tom, že rehoľníkom sa občas vyčíta, že ich rehoľné postavenie a požiadavky ich stavu im znemožňujú byť spôsobilými a schopnými vychovávateľmi, akých potrebujú dnešní mladíci. Nepoznajú vraj dobre svet, z ktorého ich mladíci pochádzajú. Sú v rozpore medzi povinnosťami rehoľného života a povinnosťami, ktoré im ukladá ich vychovávateľská činnosť. Stoja im v ceste ich tradície a ťažko sa prispôbujú moderným metódam a pod.

Tieto výčitky sú bezpochyby čiastočne odôvodnené. Je však otázkou, či uvedené nedostatky pochádzajú z rehoľného stavu ako takého, z jeho podstaty (niektorí aj to tvrdia), alebo či ich príčinou

sú prvky druhotné, jednoduchý nedostatok prispôbovať sa požiadavkám dneška.

Odpoveď, aj keď nie plnú, nám dajú fakty samy. Cirkevné dejiny od mnohých storočí nám predstavujú veľký počet vychovávateľ'ov, čo boli rehol'níkmi, a najmä pekný počet zakladateľ'ov rehol'ných spoločností, ktoré sa venujú výchove. Cirkev im nielen dala svoje poverenie, ale ich aj sprevádzala svojou oporou a uznaním. Iste pre nás najjasnejším dôkazom je sám don Bosco.

Teda aj pri nedostatkoch, ktoré sú vždy možné a stále volajú po náprave, tvrdíme, že rehol'ný život sám v sebe bol a ostane nie príťažou, ale pomocou a dobrodením pre vychovávateľ'ské poslanie. V tom však niet nič mimoriadneho, nakoľko rehol'ník, teda pokrstený, ktorý sa usiluje účinne žiť svoj krst, je touto skutočnosťou zaviazanejší a spôsobilejší pre apoštolskú činnosť vo všeobecnosti. Čo sa týka rehol'níkov » vychovávateľ'ov «, povedzme úhrnne, že vo svojom rehol'nom živote vždy videli prostriedok ako zlepšiť a rozvinúť svoju vychovávateľ'skú prácu.

Chcel by som na to poukázať podrobnejšie, plne si vedomý, že rehol'níci si nemôžu nárokovat' monopol na kresťanskú výchovu a ani si nesmú namýšľať, že oni musia byť » najlepšími « vychovávateľ'mi. Jednoducho prinášajú svoj podiel k celkovému dielu vychovávateľ'ského poslania v Cirkvi. A sú presvedčení, že v tom, čo dávajú, im mocne pomáha ich rehol'ný život. A to vo veľkej miere platí o nás saleziánoch.

Aby sme to pochopili, stačí sa zamyslieť nad tromi základnými dimenziami rehol'ného stavu. Každý z týchto rozmerov, kristocentrický, komunitárny,

a apoštolský, poskytuje výhody pre osožnú výchovateľskú prácu, samozrejme pod podmienkou, že rehoľník-vychovateľ skutočne prežíva tieto rozmery svojho rehoľného života.

B - REHOĽNÍK AKO KREŠŤANSKÝ VYCHOVÁVATEĽ MÁ MOŽNOSŤ UŽŠIE SA SPOJIŤ S KRISTOM, APOŠTOLOM A PÔVODCOM VIERY

Prvá skupina príbuznosti medzi rehoľným životom a výchovným poslaním vyplýva z ich spoločného a úzkeho vzťahu ku Kristovi a k Bohu. Vychovateľská úloha je jedným z mnohých úsekov apoštolátu v Cirkvi, a v tomto ohľade Cirkev má svoje osobitné zameranie. Pre tieto dve príčiny, z ktorých jedna je všeobecnejšia a druhá osobitnejšia, rehoľný život dáva Cirkvi dodatočnú záruku mystickej a božskej pravosti.

1. » *Tajomstvo* « *apoštolátu*

Pripomeňme si predovšetkým nakrátko zmysel kresťanského apoštolátu. Je to úvaha, ku ktorej sa treba vo vlastnom živote stále vracat'. Keď je človek mladý a vstupuje do noviciátu (... ba aj neskôr), bez vlastnej viny sa môže stať obeťou prostodušnosti a ilúzií. Domnieva sa, že je ľahko pracovať na spásu duší, že stačí mať dobré srdce a byť veľkodušným. Pristupuje k duším s príliš ľudským zápalom. Často pokladá za prejav nadprirodzenej služby to, čo je iba prejavom nutnosti konať (alebo dávať sa), čo je prejavom nutnosti dopracovať sa vplyvu a úspechu. Myslí si, že —aspoň pre úprimné srdce — je takmer

prirodzené milovať iných, najmä mladíkov, vyslovene z čistých, nezištných a nadprirodzených pohnútok.

Nie veru! Nadprirodzená láska nie je prirodzenou. Nie je možné milovať iných opravdivou apoštolskou láskou, ak táto láska neprejde cez lásku Kristovu a Otcovu. Svätý Ján to opätovne hovorí: charakteristikou kresťanskej bratskej lásky je jej pôvod z Boha: » láska (opravdivá láska, ktorá môže spasit') pochádza od Boha «. Nemôžeme teda robiť nijaký apoštolát, ak predovšetkým a nadovšetko nemilujeme Ježiša Krista, Spasiteľa všetkých, a jeho Otca, Otca všetkých. Apoštolát nie je činnosťou ako iné činnosti. Nejde o to, aby sme sa zmietali v činnosti, a tak dosiahli určité vonkajšie výsledky. Apoštolát je božskou prácou, ktorú vykonávajú ľudia. Je to čosi veľikánskeho, a preto vždy sme náchylní na to zabúdať ale je to tak. A príčina je celkom jednoduchá. Koniec koncov jestvuje iba jediný Apoštol, Spasiteľ ľudí, Ježiš Kristus, jediný, ktorého poslal Otec. V apoštoláte, v onom » tajomstve «, čo udivuje a nadchýna svätého Pavla, sám Ježiš Kristus ďalej pôsobí cez biednych ľudí, ktorých si vybral ako nástroje spásy. Keď niektorému z našich chlapcov preukážeme dajaké, z nadprirodzeného stanoviska opravdivé dobro, naším prostredníctvom naozaj koná Kristus. A ako by sme sa mohli zasvätiť apoštolátu, keby sme najsamprv nemilovali Krista? Kto bez tejto lásky môže mať vytrvalú odvahu vykonávať dielo, ktoré nie je jeho? Apoštolát je službou najprv prejavenu Kristovi a len potom dušiam, práve tak ako spasenie, ktoré nám získal Kristus, bolo predovšetkým úkonom jeho láskavej poslušnosti voči Otcovi.

A ešte viac, apoštolát je pripodobnením sa Kristovi, je účasťou na jeho vrúcnej túžbe spasit' svet. Treba, aby do našich sŕdc prešlo dačo z apoštolskej Kristovej (a tým aj Otcovej) lásky k dušiam. Tajomstvo apoštolátu spočíva konečne v tomto: opravdivo milovať a spasiť duše možno iba Kristovým a Otcovým srdcom. Svätý Pavol napísal svojim drahým Filipanom: » Boh sám mi je svedkom, ako veľmi túžim po vás všetkých láskou Ježiša Krista! « (1, 8).

Otec De Montcheuil SJ vysvetlil túto náuku v krásnej kapitole svojej knihy » Problémy duchovného života « pod titulom » Túžba po apoštoláte «. Píše: » Túžba po pravom apoštoláte nie je ovocím rozpätia a vzplanutia čohosi prirodzeného, ale výsledkom prítomnosti a pretvárajúceho náporu božského prvkú v nás. Ak apoštolát nepramení z tohto božského prvkú, stále bude dedične zaťažený, a to bude ohrozovať jeho účinky «. Apoštol už nebude konať dielo Kristovo, ale svoje vlastné, osobné. Môže dosiahnuť drobné úspechy, ale pre opravdivý vzrast Božieho kráľovstva to nebude znamenať skoro nič.

Pán Ježiš to veľmi dobre vysvetlil svojim apoštolom v posledných prejavoch dôvery po Večeri. Podľa známeho prirovnania o viniči a výhonkoch kresťania nemôžu prinášať ovocie (a toto ovocie je aj vyznačené: je ním bratská láska), ak nie sú úzko spojení s Kristom, aby z neho čerpali životnú miazgu Ducha lásky: » Len kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša hojné ovocie, lebo bezo mňa nič nemôžete urobiť « (Jn 15, 5). O tom bol určite presvedčený aj svätý Pavol, keď písal Korint'anom: » Ja som zasadil, Apolo polial, a Boh dal vzrast! A tak ani ten,

čo sadí, ani ten, čo polieva, neznamená nič, ale Boh, ktorý dáva vzrast « (1 Kor 3, 6-7).

2. *Zmysel vychovávateľského apoštolátu*

Potreba silnej Kristovej a Otcovej lásky v apoštoláte vynikne ešte väčšmi, ak zvážime cieľ apoštolátu, najmä vychovávateľského. Čo chceme vlastne dosiahnuť s mladíkmi, ktorým sa venujeme? Chceme im azda niečo dať, povedzme dajaké duchovné dobro? Predovšetkým im treba odhaliť Niekeho, treba im umožniť stretnúť sa s Niekým, s Kristom, a skrz neho s Otcom. Úloha kresťanskej výchovy sa sústreďí na výchovu viery. Lež viera vo svojom prvom a základnom hnutí znamená prijať Ježiša Krista. » Hl'a, stojím pred dvermi a klopem! Ak niekto počuje môj hlas a otvorí dvere, vojdem k nemu a budem večerať s ním a on so mnou « (Zjv 3, 20).

Slovom, treba ich vychovávať k slobode, aby sa slobodne otvorili láske a boli schopní uviesť do seba Ježiša Krista. Mladíkov treba viesť ku Kristovi, a skrz neho k Otcovi, pripútať a zapal'ovať v nich stále väčšiu lásku k Bohu.

Kancelár Gerson dal v 15. storočí svojmu spisu o výchove tento obdivuhodne výstižný titul » De pueris ad Christum trahendis. Ako priťahovať deti ku Kristovi «. Ale aj Koncil sa posledne vyslovil šťastlivo. V dekréte Gravissimum educationis žiada od výchovy: » Plne rozvinúť Kristov život v mladíkoch (2)... Vštepíť a rozvinúť Kristov život, aby boli preniknutí jeho Duchom (3)... Pestovať život podľa Kristovho Ducha (4)... Rozvíjať osobnosť podľa nového stvorenia, ktorým sa stali pri krste (8) «.

A tak treba z nich vytvorit' ľudí, ktorí sa » klaňajú Otcovi v duchu a v pravde«, to jest synov, ktorí milujú Otca (2).

Aké čudné by to bolo, keby apoštol chcel iných učiť láske, ktorú sám nepozná, alebo ktorá mu tak trochu chýba. Ide totiž o zasväcovanie, ktoré treba žiť: » O Slove života, ktoré sme počuli, ktoré sme videli na vlastné oči a ktorého sa naše ruky dotýkali, o tom svedčíme a zvestujeme vám « (1 Jn 1, 1-2).

3. Prínos zo stránky rehoľného života

Takto treba pozerat' na pôvod a na cieľ kresťanskej výchovy. Tu vidno, že veľkou, prvoradou požiadavkou vo výchove je Boh, jeho sláva, jeho kráľovstvo. Odtiaľ vyviera a tam má aj vústiť. A pre opravdivého apoštola jeho činnosť medzi mladíkmi je nepretržitým uskutočňovaním lásky k Bohu.

Zaiste, aby niekto mal takúto apoštolskú lásku, nemusí byť rehoľníkom. Dôkazom toho je účinná veľkodušnosť tol'kých vychovávateľov, jednoduchých laikov alebo kňazov. Ale tvrdíme, že rehoľný život je pre vychovávateľské poslanie zárukou pravosti a nadprirodzenej účinnosti.

To preto, lebo rehoľný život je vo svojej podstate bezvýhradným zasvätením sa Bohu. Toto zasvätenie je úzkym spojením s ukrižovaným a zmŕtvychvstalým Ježišom Kristom, pretože ho oživuje veľkonočné tajomstvo. Je oslobodením od najväčších prekážok, ktoré stoja v ceste láske. Sľuby a spoločný život pomáhajú lepšie milovať a už samy sú konkrétnou formou väčšej lásky ku Kristovi. Sú nasledovaním Krista.

Rehol'ný život stavia rehol'níka-vychovávateľa do služieb Krista, aby bol naozaj nástrojom v diele spásy. Bohato mu vlieva Kristovu spásonosnú lásku k mladíkom. Osviežuje mu ohlasovanie a odhaľovanie Krista. Konečne na všetkých stupňoch apoštolskej činnosti mu pomáha hl'adat' iba Božiu slávu podľ'a Kristovho príkladu. Stručne povedané, rehol'ný život, aj keď nie je prežívaný v plnosti, zabraňuje, aby sa výchovný apoštolát zvrhol na čisto ľudský podnik. V určitej miere ho núti udržať sa na výške » určenej Bohom «, rozhodnejšie vychádzať od Boha, istejšie smerovať k Bohu, a tak sa stať opravdivejším a účinnejším.

Ešte väčšie dobrodenie pre vychovávateľ'skú úlohu znamená rehol'ný život vo svojej komunitárnej a cirkevnej dimenzii.

C - REHOĽNÍK AKO KREŠŤANSKÝ VYCHOVÁVATEĽ MÁ VO VÝCHOVNOM SPOLOČENSTVE VÄČŠIE PREDPOKLADY UDRŽAŤ JEDNOTU A PÔVODNOSŤ DUCHA A ČINNOSTI

1. *Don Boscova skúsenosť*

Don Boscova skúsenosť v tejto veci je veľmi poučná. Z jednej strany vieme, že mal veľa nepríjemných skúseností so všetkými svojimi prvými spolupracovníkmi. Keď boli už pripravení, bez veľkých výčitiek ho opúšťali. Z druhej strany don Bosco mal svoje ustálené vychovávateľ'ské zásady, ktoré poprevracali tradičné zásady a vrozený postoj dospelých, čo sa zaujímali o mládež. Jeho pomocníci potrebovali dôkladnú prípravu a veľkú dôslednosť vo svojich

vychovávateľských postojoch. Don Bosco myslel, že saleziáni by nezostali pri ňom, keby neboli natrvalo zaviazaní sľubmi, a že by neboli pravými saleziánmi, keby ich nemohol stvárňovať podľa jednotného reholného ducha. Možno dodať, a hádam bez obavy pred omylom, že rodinný duch, ktorého chcel mať medzi saleziánmi a chlapcami, sa ovel'a ľahšie uplatnil medzi reholníkmi, žijúcimi podľa jednotných stanov. O tejto don Boscovej myšlienke máme zrejmé náznaky v uvedenej spomienke na ministra Rattazziho a na Pia IX., ktorého radu si don Bosco bez odkladu osvojil: »Nezaväzujte svojich spolupracovníkov iba jednoduchým prísl'ubom. Zaviazte ich rehol'nými sľubmi, aby ste ich pevne pripútali k sebe a spojili navzájom, a tak zaistili jednotu ducha a činnosti (porov. Stanovy).

2. Za väčšiu jednotu vychovávateľských skupín

Je zrejmé, že normálnu výchovu nemožno zveriť len jednej osobe, ba ani nie iba samým rodičom. Našťastie na stvárňovanie ducha a svedomia má prispievať celý rad vychovávateľ'ov. Ale tu vzniká veľ'ké nebezpečenstvo z prípadných rozdielnych názorov a metód týchto rozličných vychovávateľ'ov. Kol'ko ráz sme museli bolestne konštatovať, že pri vedení chlapcov alebo mladíkov neboli dôslední v rodine, v škole, v spolku... cez školský rok a cez prázdniny. Čo jedni budovali, druhí sústavne rúcali.

Túto situáciu ešte sťažujú vážne rozdiely a nedôslednosti, ktoré sa vyskytujú v samom vychovávateľ'skom telese. Stáva sa, že v dôležitých veciach sa ustálili zásady veľ'mi osobné, a tak nevyhnutne

prichádza k protirečeniam, ktorých obeťou sú potom mladíci.

Nám saleziánom však rehoľný život zaručuje jednotnú duchovnú a výchovnú formáciu. Akou silou je táto jednotnosť ducha a metódy! Kol'ko istoty dodáva našej vychovávateľskej činnosti, keď nám pomáha vyhnúť sa váhavosti a nešťastnému pokusníctvu! Aký silný vplyv nám zaručuje táto súdržnosť a táto kontinuita! Túto skutočnosť si uvedomujeme pri bolestnej skúsenosti, keď dajaký vonkajší profesor alebo vedúci pracovne neprežíva problémy, ako ich prežívame my, a nie vždy sa mu podarí vniknúť do ducha saleziánskej výchovy, hoci ináč je veľmi snaživý. Táto súdržnosť a dôslednosť nám pomáha vytvoriť tú vzácnu a — ak je reálna a vytrvalá, — aj na výsledky bohatú výchovnú l'équipe (skupinu). Predovšetkým ak je chápaná vo svojom najširšom rozsahu: od výhod, ktoré poskytuje spoločná knižnica, až po vzájomnú pomoc, ktorá vyviera zo vzájomnej modlitby, v posile vyplývajúcej z lásky, keď prídu ťažké chvíle, v povzbudzujúcom súlade pri výchovnom usmerňovaní, vo výmene mienok pri práci, v zhodnotení činnosti, vo vynachádzavosti, v nadšení, v úspechoch i neúspechoch. Slovom, rehoľný život podporuje vytvorenie » výchovného spoločenstva « v takomto štýle zodpovednosti.

Keby sme boli ešte väčšmi rehoľníkmi, keby sme sa lepšie pridržali spoločných stanov, keby sme boli poddajnejšími spoločnému duchu, keby sme boli viac bratmi, nebolo by nám ľahšie pracovať družne a nemohli by sme sa dopracovať lepších výsledkov? Je pravda, je nás málo. Ale či nie je v nás ešte menej duchovnej jednoty, harmonického zladenia práce a vzájomnej pomoci?

3. *Osobitná vychovávateľská tradícia*

Ako vychovávateľa-rehoľníci máme vo svojom bohatstve aj saleziánske tradície. Údovia katolíckej Cirkvi, ktorá sa vo svojom bytí opiera a Písmo a Tradíciu, určite nemôžu rozprávať zle o tradíciách. Ak sa dnešná Cirkev môže preukázať širokou skúsenosťou a vykázat' bohatú žatvu na vychovávateľskom poli, ďakuje za to väčšinou rehoľným ustanovizniám. Poukázali sme na ich charizmatický pôvod. Sám Duch Svätý, ten zvrchovaný Vychovávateľ, ktorý nás učí všetku pravdu (Jn 14, 26) a ktorý vedie srdcia k synovskej láske voči Bohu (Rim 8, 14), vzbudil v Cirkvi zakladateľov a svätcov, ktorí v dejinách nesporne patria medzi najväčších vychovávateľov. Pripomeňme si sv. Jána de la Salle, sv. Jozefa Calasantského, blahoslaveného Champagnat, don Bosca... On, Duch Svätý, potom oživoval činnosť a skúsenosti ich pokračovateľov. Rehoľná ustanovizeň vychovávateľov postupne zvel'ad'uje kapitál vlastných tradícií, ustal'ujú sa zásady, overujú a skúšajú metódy v čase a v priestore, osvedčené pokusy sa dedia... kým ojedinelí vychovávateľa nemajú komu odovzdať ovocie svojho úsilia.

Takto sa Cirkev obohatila pestrými vychovávateľskými tradíciami. Splnilo sa, čo o nej hovorí Koncil v dekréte *Perfectae caritatis* 1B: » Vystrojená rozličnými darmi svojich detí sa javí ako mladucha vyzdobená pre svojho ženícha (doložme: ako starostlivá matka pre svojich synov) a skrze ňu nech sa prejavuje mnohotvárna múdrosť Božia «. Pripomeňme si » *ratio studiorum* « a magistrov u jezuitov, oratoriánov, školských bratov, maristov, marianistov, barnabitov, saleziánov... Každá z týchto tradícií má svojho ducha

a svoje charakteristické metódy, každá má aj svoj pôvodný svojráz, ktorý si zasluhuje, aby bol zachovaný. Tým viac naša, pri začiatkoch ktorej stál taký obor-svätec, ako je don Bosco, » *adulescentium pater et magister*, otec a učiteľ mladíkov «.

Rehol'ný život teda poskytuje svojim členom možnosti pripraviť sa a lepšie si plniť svoje vychová-vateľské poslanie. Takéto možnosti sa ťažko nájdú inde. Už vo štvrtej hlave som poukázal na túto výhodu » špecializácie « a na hojnosť jej prameňov (napríklad u nás zriadenie Pedagogického inštitútu pri PAS a ka-techetického centra v Turíne-Leumann).

Pravda, nechýbajú ani riziká a nebezpečenstvá. Možno ustrnúť, ťažko sa prispôsobovať a otvárať novým požiadavkám, ľahko pokladať za všeobecne platné a nedotknuteľné také vedľ'ajšie zvyklosti, ktoré zodpovedali už prežitej dobe. Bud'me teda vnímaví a odvážni, ak to treba (ako boli tol'kí svätí, a medzi nimi aj don Bosco). Ale nové zorné uhly a nové metódy nech sú » návratom k prvopočiatkom «, nech sú prehľbením a pevnejším pridŕžaním sa pôvodného zakladateľovho ducha a jeho význačným dedičstvom, ktoré odporúčal Koncil.

Treba zažehnať aj nebezpečenstvo, čo nám hrozí z úzkoprstosti a z kolektívnej hrdosti, v ktorej si členovia vychovávateľskej spoločnosti namýšľ'ajú, že len oni majú kľúč od tajomstva úspechu. Nie. Práve tu sa má uplatniť duch dialógu:

— medzi rozličnými vychovávateľskými tradíciami, ktoré sa môžu a majú vzájomne obohacovať,

— ba aj medzi jednotlivými vychovávateľ'mi, najmä rozhovor s rodičmi a so zodpovednými predstavenými chlapcov, najmä s farárom.

4. Škola a rodina - » zážitok « Cirkvi

Takto rehol'níci, najmä združení vo výchovnom spoločenstve s vyhranenou úlohou (ako je napríklad škola alebo internát) - keď sa k tomu ešte usilujú o otvorenosť a o nadviazanie užších stykov s inými - sú vo výhode viesť mladíkov k » zážitku « Cirkvi, ktorý podľa Koncilu chlapci majú najsamprv nájsť vo svojej rodine a v ktorom majú pokračovať v škole a v internáte.

Rehol'níci im môžu poskytnúť tento zážitok iba v tej miere, v akej sami vniknú hlboko do tajomstva Cirkvi.

D - REHOĽNÍK AKO KREŠŤANSKÝ VYCHOVÁVATEĽ JE POHOTOVEJŠÍ A DUCHOVNE PRIPRAVENEJŠÍ NA VYCHOVÁVATEĽSKÉ POSLANIE MEDZI MLADÍKMI

Zásady tohto tretieho aspektu výchovných zdrojov rehoľného stavu sme vysvetlili vo štvrtej a v piatej hlave. Postačí ich aplikovať na naše saleziánske výchovateľské povolanie. Táto aplikácia sa postupne rozvíja tromi smermi.

Zo subjektívneho hľadiska osobného záväzku rehoľný život umožňuje vychovávateľovi väčšiu pohotovosť. Z objektívneho hľadiska vychovávateľskej úlohy rehoľný život ho vnútorne zladuje na túto úlohu a poskytuje mu osobitnú duchovnú spôsobilosť. Z obidvoch hľadísk rehoľný život uľahčuje vychovávateľovi svedectvo, ktorého sila je jedným z najvzácnejších výchovných prvkov.

1. *Väčšia pohotovosť v službách mladíkov*

Či don Boscovo apoštolské heslo si už samo v sebe nevyžadovalo rehol'ný život s jeho » oslobodzujúcou « silou? » Da mihi animas, cetera tolle! « Duše, ó, Pane, nič iné len duše! Vezmi si odo mňa všetko ostatné, vezmi si práve to, čoho sa zriekam sľubmi. Ja to viem, cítim to veľmi dobre, že rozhodná čistota bez citových a zmyslových kompromisov, že skutočná chudoba bez ustarostenosti a pohodlia, a odvážna poslušnosť ísť, kamkoľvek ma pošlú, ma stavajú do úplnej pohotovosti pre mojich mladíkov. Viem, že toto všetko mi dáva ich duše.

Don Bosco mi povedal, že najväčšmi potrebujú dôveru a láskavosť. Milovať ich všetkých a milovať každého. Milovať nepôvabných, málo prít'azlivých, menej nadaných, i tých, čo majú vážne chyby, čo mi idú na nervy a zapáchajú. A milovať každého, ako by len on jestvoval. Každý tvári venovať osobitný pohľad v presvedčení, že každá je vyjadrením svojskej a nenahraditeľnej duše, ktorej treba ukázať jedínú cestu, cestu vedúcu k Bohu, a ktorú treba naučiť jedínú pieseň, čo od nej čaká Boh. Nemožno vychovávať bez tejto základnej úcty, bez tejto dôvery, bez tejto osobnej lásky. Kde sú tieto predpoklady, tam možno očakávať aj úspechy. Toto je to don Boscovo pravé tajomstvo: » Aby sme ich milovali, a aby vedeli a cítili, že ich milujeme «.

Ale kol'ko viery na to treba! Kol'kokrát treba zabudnúť na seba! Kol'ko bezhraničnej trpezlivosti a nádeje, aby sme nezanedbali ani jedného, aby sme sa vyhli uprednostňovaniu, aby sme sa každému prispôsobili a povedali oslobodzujúce slovo, ktoré od

nás čaká. Aby sme mohli vyhovieť týmto požiadavkám, čistota, chudoba a poslušnosť očisťujú, rozširujú a znásobujú naše srdce.

Treba ešte zdôrazniť, že ho robia ľudským. Rehoľný život, ktorý by vysušal a zatvrdzoval srdce, bol by iste neúplným a pomýleným. Ponechajme to len jansenizmu a nepodľahnime pokušeniu domnievať sa, že tým väčšími sme nadprirodzení, čím menej sme ľudskí! Úlohou milosti nikdy nebolo potlačiť prírodu, ale ju očistiť a zošľachtiť. Nie je azda dost' presvedčivým príklad Pána Ježiša a svätých, sv. Františka Saleského a sv. Jána Bosca? Pôsobivo sa nás dotýka skutočnosť, keď sa u pravých rehoľníkov stretávame s jednoduchosťou, vyrovnanosťou, prívetivosťou, radosťou a dobrotou, ktorá z nich vyžaruje. A čistota, ktorú sme si s radosťou osvojili, dodáva srdcu príjemnú rezonanciu, ktorá očarúva a priťahuje, ale neznepekokuje. V skutočnosti nič sa nevyrovná sile » sympatie « úplne slobodného srdca: » Kto je slabý, s kým by som nebol slabý ja? « Pravý rehoľník vo svojej odovzdanosti a posvätenosti všetko vie pochopiť a o všetko sa podeliť.

2. *Väčšia duchovná spôsobilosť vo vychovávateľskej úlohe*

Aj z hľadiska vychovávateľskej úlohy rehoľník je všestrannejší a uspôsobenejší. Tohto bodu sme sa už dotkli, keď sme hovorili o ciele, ku ktorému smeruje kresťanský vychovávateľ: ísť v ústrety Pánovi. Tu však prehĺbme túto úlohu v celom jej rozsahu. Pripomeňme teda, v čom spočíva.

V podstate treba pomôcť ľudskej osobe prekonať

hranice tela, času a priestoru, do ktorých je uzavretá v počiatočnom stave prvého detstva. Okrem plamienka inteligencie, ktorý žiari v jeho pohľade, malé dieťa je takmer zväzochom svalstva, s ústôčkami, so žalúdkom, s ústrojenstvom podivne činných zmyslov. Postupne, jemne a zručne treba pomáhať duši dieťaťa vyslobodiť sa z tej hmotnej spleti. Treba uvoľniť v ňom ducha a povzniesť ho na dôstojnosť mysliaceho, samobytného a slobodného človeka. Treba mu vnuknúť istotu o neviditeľných skutočnostiach a vzbudiť v ňom chuť po duchovnom. Slovom, ide o výsostné dielo zduchovňovania, ktoré je také rozhodujúce v mladíckom veku. A vec nie je jednoduchá. Dnešná spoločnosť je veľmi dobre zorganizovaná, aby presvedčila dieťa, že hodnotu má len to, čo možno vidieť, spočítať, zjesť... že prakticky všetko sa skončí na cintoríne. Je veľmi dôležité naučiť dieťa, že má aj dušu a že duša má väčšiu cenu ako telo. A v jeho živote to znamená veľký obrat, je to nesmierne víťazstvo, keď sa mu podarí pochopiť, nie pomocou formúl, ale zo životnej skúsenosti, že človek má nekonečne väčšiu cenu než najdokonalejší stroj, než medziplanetárna raketa, a že myšlienka a ovládnutie sa má väčšiu hodnotu ako podarený kop pri futbale. Toto je typickou úlohou výchovy, ktorá sa nazýva, alebo sa chce nazývať ľudskou. Je to » zduchovňovanie «. To však vôbec neznamená odtelesňovanie.

Teraz vidíme, že hlavné dielo kresťanského života v nás, počínajúc krstnou milosťou, je tiež zduchovňovaním na novej rovine, nesmierne vznešenejšej a vyššej. Je rastúcim otváraním sa duchovnému bohatstvu, nie už len nehmotnému, ako je uvedomená

myšlienka, vôľa, lojalnosť a láska... ale je otváraním sa duchovnému bohatstvu v zmysle božskom, ktoré nám prináša zmŕtvychvstalý Kristus a jeho Duch, Duch Svätý. Týmto bohatstvom je milosť, priateľstvo a prítomnosť Božia, počiatkové vlastníctvo večného života, svetlo viery, spoločenstvo svätých a pod., no nadovšetko kresťanská láska, ten dar seba samého ako predĺženie Ježišovej lásky.

Toto je našou úlohou, úlohou nás » kresťanských « vychovávateľov. Že je to úloha ťažká, ešte ťažšia ako predošlá, niet pochybnosti. Už aj nám samým je ťažko vo viere prežívať tieto skvelé skutočnosti. Ale dobre vieme, že by sme zradili svoje povolanie a svoje poslanie, keby sme sa nedostali k tejto méte. Prvé zduchovňovanie sa môže podariť hociktorému rozumnému laikovi, ktorý je obdarený zmyslom opravdivej ľudskosti a trochu vychovávateľského postrehu. Ale druhé zduchovňovanie je našou vlastnou povinnosťou, je dôvodom nášho bytia a našou výsadou.

Tieto dve úlohy, hoci sa svojou povahou základne líšia, spoločne sa rozvíjajú, vzájomne sa dopĺňajú, napomáhajú a zládajú, lebo podľa svätého Tomáša » milosť nepotláča prirodzenosť, ale ju zdokonaluje «. Takto naše vychovávateľské dielo nadobúda akoby hlbokú jednotnosť a stáva sa ľahším.

Prvé zduchovňovanie spočíva v tom, že otvára dieťa pre hodnoty poznania a slobodného svedomia. A práve pomocou tohto poznania a tejto slobody dieťa môže a má prijať a v sebe zachovať božský život. Keď v ňom teda vzbudíme záujem o ducha (s malým d), budeme môcť v ňom vzbudiť postupne aj záujem o Ducha (s veľkým D). (Porov. Pascalove tri » stavy «).

V našej výchovnej práci môže mať teda všetko nadprirodzený ohlas, a v našom diele všetko, aj tie najvšednejšie potreby môžu a konečne majú pomáhať vyvolať tú vrcholnú chvíľku, v ktorej chlapec slobodne vysloví Pánu Ježišovi svoje áno. Nič sa nesmie zanedbať, ani starostlivosť o telo, ktoré má byť poddajné v službe ducha a lásky, ani starostlivosť o citový život a povahu, a to preto, že si chlapec ľahšie zamiluje Krista a dá sa do služieb jemu, iným, veľkému Ideálu. V našom diele je všetko nadprirodzené. Ale pod jednou podmienkou. Treba mať vždy na zreteli opravdivé ciele a v domove kresťanskej výchovy naozaj všetko sa má organizovať a usmerňovať k najvyššej méte: stvárňovať kresťanov a otvárať duše v ústrety Ježišovi.

Hej, až sem sme chceli dôjsť so svojimi úvahami. Na podobnú úlohu nás jedinečne pripraví a naladí práve rehol'ný život. Drží nás na výške, čo sa týka ducha a lásky. Pravý rehol'ník-salezián, ak si, pravda, nadobudol nevyhnutnú pedagogickú zručnosť, takmer pudovo uspôsobí chlapca a mladíka pre tieto hodnoty. Sám slobodný bude ich vedieť vychovávať k slobode, sám čistý a láskavý povedie ich k čistote a láske, sám chudobný aj v nich vychová zmysel kresťanský užívať veci... Slovom, od srdca k srdcu bude sa deliť o svoje bohatstvo.

V posledných rokoch zoči-voči určitým nedostatkom, žiaľbohu skutočným, kresťanskí vychovávatelia mnoho nástojili na potrebe odbornej pripravenosti. Žiadalo sa poznať psychológiu chlapca, obnoviť metódy, lepšie sa prispôbiť určitým súčasným požiadavkám atd'. Toto všetko je namieste a vôbec

nechceme diskutovať o nutnosti a užitočnosti spomenutých vecí. Ale číha na nás nebezpečenstvo, že sa necháme omámiť vidinou týchto teoretických poznatkov a praktického postupu, a pritom zabudneme, že výchova je predovšetkým vecou duše. Predkladať mladíkovi ľudské, duchovné a božské skutočnosti, aby ich chápali, vychutnávali, milovali a konečne sa pre ne rozhodli, naučí vychovávateľa iba živá skúsenosť. Ani múdre knihy, ani zbierky diplomov, ani zručné techniky mu nedajú presvedčivú silu a podmanivú srdečnosť. To mu len pomáha vzbudzovať súhlas a nakloniť vôľu chlapca. Uvediem myšlienku P. Michonneau (Paroisse, communauté missionnaire, str 388), vzťahujúcu sa na kňaza (ale vhodnú pre každého vychovávateľa): » Čo najviac zaväži, je životný štýl, je duša, ktorú apoštol vloží do svojho poslania a ktorú vie vnuknúť svojmu dielu a všetkým, čo ho obklopujú.

Vari sme nevideli neúspechy zázračne nadaných kňazov, kým iní, naoko s obmedzenými možnosťami, zožínajú úrodu vo svojom apoštoláte? Naozaj zdá sa, že apoštolská (a výchovná) účinnosť kňaza nie je nevyhnutne v priamom pomere s jeho rozumovým nadaním, nech je akokoľvek vzácne a nech sa uplatňuje v akejkol'vek podobe, ale skôr s jeho duchovnou náplňou, so stupňom jeho apoštolskej horlivosti... Treba kňazov takého životného štýlu, ktorý je prejavom vnútorného zápalu, neobyčajnej a strhujúcej sily ». V našom prípade povedzme: » Treba vychovávateľov s najvyšším stupňom duchovného zápalu, aby prebúdžali, oduševňovali, strhávali za sebou a stvárnili skutočne mladých kresťanov ». A tento zápal nám dá dôsledne prežívaný rehol'ný život.

3. *Výrečnejšie svedectvo o ľudských a kresťanských hodnotách*

Táto dobročinná pohnútka, ktorou rehoľný život podnecuje našu výchovateľskú úlohu, sa málo líši od predošlej. Je iba jej dôsledkom. Ale treba ju podčiarknuť, ako si zasluhuje jej dôležitosť a časovosť. Nemôžeme veru pochybovať, že prítomnosť, podmanivá sila príkladu je vo výchove jedinečným činiteľom, aj keď ten príklad je tichý. Nemôžeme pochybovať o príjemnom a stálom svetle, ktoré vyžaruje, často aj nevedome, len samou prítomnosťou ľudskej a kresťanskej osobnosti. Jeden alebo niekoľko rokov takmer denného styku s pravými rehoľníkmi nemôže nenechať bez stopy dušu chlapca a mladíka. Ak ich svedectvo bolo pravdivé a dotklo sa čo i len zľahka ich duše, ostala na nej stopa, ktorá sa už nikdy nestratí a ktorá vojde do povedomia a odhalí sa s jasnými črtami možno až neskôr. Výchova sa väčšinou skladá z takýchto jemných, nenútených, a nebadateľných vysoko duchovných vplyvov gesta, úsmevu a vyrovnaného postoja.

Základných skutočností, o ktorých rehoľník už samou svojou prítomnosťou vydáva tiché svedectvo, je mnoho. Je to skutočnosť, že Boh jestvuje a je spravodlivý, aby sme mu slúžili a si ho nadovšetko ctili. Skutočnosť, že život je krásny a plodný a že takto mu ho zasväcujeme. Že láska a obetavosť je viac než vyhľadávanie márnivostí. Že jestvuje nebo a večné hodnoty a že sme tu na zemi, aby sme ich dosiahli. Že odriekať sa neznamená potláčať vlastné schopnosti a že z utrpenia možno mať zisk. O tomto všetkom si naši chlapci urobia pojem, hoci

im to dopodrobna nevysvetľujeme. Raz to využijú. Všetci sme poznali a možno aj dnes poznáme napríklad dajakého skromného koadjútora, ktorého skrytá obetavosť, vernosť, nábožnosť, veselosť... navždy zaúčinkovali na našich oratoriánov a učňov.

V skutočnosti voľky-nevoľky stále vydávame svedectvo: » Budete mi svedkami «. Ak nesvedčíme pre Boha, svedčíme proti nemu. Preto je hrozné byť zlým alebo priemerným rehoľníkom a vychovávateľom. Taký rehoľník nielen že nežije svoje poslanie, ktorým sa zasvätil Bohu, ale škodí Cirkvi, aj svojim bratom, aj dušiam, ktoré mu Pán Boh zveril.

Táto pravda nás vedie k poznatku, že vychovávateľská úloha a zodpovednosť zo svojej stránky podporujú rehoľný život a roznecujú v ňom horlivosť. Oči našich chlapcov a mladíkov jednoducho sú obrátené na nás. Nesmieme ich klamať. Treba, aby na našich tvárach videli žiaru svetla Kristovho, ktorého » nasledujeme «.

Koncil to pripomína osobitným spôsobom všetkým » kresťanským učiteľom «: » Spojení medzi sebou a so svojimi žiakmi zväzkom lásky a naplnení apoštolským duchom, majú vydávať svedectvo o jedinom Učiteľovi aj svojím životom aj svojou učenosťou « (GE 8 C).

Toto sú hlboké vzťahy medzi rehoľným životom a medzi vychovávateľskými, najmä saleziánskymi úlohami. Súhrnne by sa dalo povedať, že rehoľný život pomáha vychovávateľovi:

— užšie sa spojiť s Kristom, ktorý je zdrojom a cieľom všetkej kresťanskej výchovy,

— tesnejšie spolupracovať so svojimi spolubratmi na dosiahnutí trvácnejších výsledkov vo výchove,

— a konečne dôvernejšie žiť s vlastnými žiakmi, ktorým sa úplne venuje s celou svojou duchovnou spôsobilosťou, aby ich vychovával k pravde.

Ostáva povedať ešte jedno: aby sa toto všetko uskutočnilo, na to nestačí čarodejný prútik, ale vyžaduje sa trvalé úsilie.

E - TREBA VYVINÚŤ DVOJNÁSOBNÉ ÚSILIE O JEDNOTU

Výhody, ktoré rehoľný život poskytuje vychovávateľskému poslaniu, sú úzko spojené s osobitným » postavením«, s osobitným » stavom«, do ktorého sa rehoľník včlenil svojimi sľubmi (aj keď tento stav má svoje nedokonalosti, príťaž a nebezpečenstvá sui generis). Ale predpokladá sa, že rehoľník žije svoje postavenie, že jeho duša a jeho činnosť sú v dynamickej zhode s jeho stavom, a teda že dôsledne a vytrvalo sa usiluje veľkodušne sa darovať v láske, obsaženej v jeho zasvätení a v nasledovaní Krista.

No toto sa nenadobudne raz navždy. Vernosť rehoľníka je takou nestálou skutočnosťou ako jeho duša a jeho život. Pozná nielen výkyvy, výšky a plytčiny, ale aj ustrnutie a tuposť, ba aj istý druh postupného rozkladu. Je jasné, že v takom prípade vychovávateľská činnosť nebude mať nijaké výsledky. Veľkodušný vychovávateľ-laik je vždy v Cirkvi užitočnejší ako vlašný rehoľník. Preto treba horlivosť roznečovať. A udrží sa takou mierou, akou budeme obe skutočnosti, rehoľný život i vychovávateľské poslanie prežívať, a to nie ako dve skutočnosti súbežné, kde-tu sa stretávajúce, ale v súlade, alebo ešte lepšie v zjednotení.

Preto majú sa tu spojiť dve úsilia, ktoré si vytýčili, popri inom, dva ciele obnovy: prvé úsilie, skôr vecné, smeruje k ustáleniu výchovnej sústavy, a druhé, viac osobné, je duchovnej povahy.

1. Úsilie zladit' štruktúry s apoštolsko-výchovnou prácou

Dejiny nám zaznačili bolestnú skúsenosť sv. Frančiška Saleského, ktorý zamýšľal založiť spoločnosť autentických rehoľníčok, čo by zároveň boli aj pravými apoštolkami, » navštevovateľkami « chudobných. Rím to pokladal za nemožné a svätý biskup bol prinútený zrobiť zo svojich návštevníčok kontemplatívne, od sveta odlúčené rehoľníčky.

Don Bosco lepšie pochodil so svojimi saleziánmi, hoci zmýšľanie vtedajšej rímskej kúrie mu nedovolilo vložiť do stanov všetku tú pružnosť primeraného života, aký plánoval pre vychovávateľov ľudu. Konkrétny spôsob spoločného života a zachovávanie troch sľubov nechápal abstraktne, ako rehoľný život sám o sebe, ale v konkrétnosti každodenného života, ako ho sám apoštolsky žil so svojimi spolupracovníkmi uprostred mladíkov. Preto svojim saleziánom nepredpísal čistotu samu v sebe, ale čistotu primeranú rehoľníkom, ktorí sú vychovávateľmi opustených a mravne slabých mladíkov (a to ukladá osobitné požiadavky a dodáva osobitné odtienky). Nepredpísal im chudobu samu v sebe, ale chudobu primeranú rehoľníkom, ktorí sú vychovávateľmi mladíkov, predovšetkým chudobných (teda značne odlišnú od konkrétnej chudoby trapistov alebo Malých bratov božského Srdca atď.). Nepredpísal im spoločný život

a poslušnosť samu v sebe, ale oboje primerané rehoľníkom a vychovávateľom, ktorí užívajú metódu, spočívajúcu na rodinnom duchu (teda celkom iného štýlu, ako je to u jezuitov alebo kapucínov).

Tento druh živého spojenia rehoľnej vernosti a vychovávateľských úloh sa konkrétne prejavuje aj v zložení a v obsahu stanov a pravidiel. O všetkom je v nich reč, o chudobe a oratóriách, o pobožnostiach a o styku s rodičmi a spolupracovníkmi, o bratskom živote a o preventívnom systéme. Je to kniha nášho konkrétneho života - CELISTVÉHO.

Ale súčasne vidno, ako ten alebo onen spôsob rehoľného života môže ustrnúť, zmalátnieť, sťažiť život a činnosť a ako potom rehoľná výchovná ustanovizeň môže a má prispôsobovať svoje stanovy novým podmienkam apoštolskej činnosti medzi takými alebo onakými mladíkmi, v takom alebo onakom svete, podľa výchovných a duchovných požiadaviek miesta a času.

2. Úsilie o duchovnú jednotnosť životného štýlu u rehoľníka-vychovávateľa

Na duchovnom poli rehoľník-apoštol nesmie porušiť rovnováhu medzi dvoma cestami svätosti: z jednej strany rehoľník a z druhej apoštol, v určitých obdobiach rehoľník a inokedy kresťanský vychovávateľ. Je obojím vždy a všade. Oboje sa v ňom vzájomne preniká, oboje sa v ňom vzájomne podporuje. Život apoštola-vychovávateľa patrí k podstate jeho rehoľného života. Jeho rehoľný život patrí zasa k podstate jeho apoštolského života. Tu iba pripomeniem, o čom sme v krátkosti hovorili na konci štvrtej hlavy a čo

je stručne vyjadrené v známej formule dekrétu PC 8 B: » Celý rehol'ný život členov (v inštitútoch, ktoré sa venujú apoštolskej činnosti) má byť preniknutý apoštolským duchom a všetku apoštolskú činnosť má oživovať duch rehol'ný«. V týchto inštitútoch » dobrým rehol'níkom « nie je ten, koho všetci vidia, že je verný len v pobožnostiach a v spoločnom živote, ale ten, kto verne plní všetky konkrétne požiadavky rehol'no-apoštolského života.

Nakoniec by som chcel zdôrazniť ešte jednu stránku tejto » životnej jednotnosti«, ktorú rehol'ník-vychovávateľ sa má usilovať v sebe vytvoriť. Je to hodnota, ktorú tvoria hodnoty ľudské s hodnotami rehol'no-apoštolskými. Predovšetkým nech je človekom, ktorému sa podarilo svoju ľudskú vyspelosť naplno začleniť do života rehol'níka-vychovávateľa. Takto nech dokáže, ako milosť zdokonal'uje prírodu a uschopňuje ľudí ďalej vychovávať vyspelých kresťanov.

Koncil v deklarácii o kresťanskej výchove dva razy zdôraznil požiadavky, keď poukázal na poslanie vychovávateľa (5 na konci) a učiteľa (8 C). Azda nebude zbytočné pripomenúť, že rehol'né sľuby samy od seba neudel'ujú nijakú vliatu vedomosť ani vychovávateľskú spôsobilosť. Môžu však a aj majú posilňovať pocit vedomia vlastného povolania, lebo chcú svojím výchovným poslaním naplno slúžiť Bohu a blížnemu a rehol'ník sa po technickej stránke bude chcieť naň lepšie pripraviť ako iní. A bude chcieť aj vyniknúť.

» Posvätný koncil vyjadruje svoju hlbokú povd'ačnosť kňazom, rehol'níkom, rehol'níckam a laikom,

ktorí v duchu evanjeliovej obetavosti vyvíjajú šľachetnú vychovávateľskú a učiteľskú prácu akéhokoli druhu a stupňa. Povzbudzuje ich veľkodušne vytrvať v začatej úlohe, v snahe vyznamenať sa v stvárňovaní žiakov podľa Kristovho ducha, vo vychovávateľskom umení a vedeckej príčinnosti, aby tak nielen podnecovali vnútornú obnovu Cirkvi, ale aj udržiavali a zveľadľovali jej blahodarnú prítomnosť v modernom, najmä intelektuálnom svete (GE - zakľúčenie).

REHOĽNÁ CHUDOBA DNES (Dodatky)

A - DNEŠNÝ SVET JE CITLIVÝ NA SVEDECTVO CHUDOBY (Pozri str. 149)

4. *Dnešní saleziáni*

Stačí len naznačiť, že i saleziáni sa majú veľkodušne pripojiť k tomuto hnutiu, pretože sa tak rozhodli už na svojej poslednej všeobecnej kapitule: » Saleziáni verní don Boscovmu duchu nech vo svojom spoločnom i osobnom živote živo pozorujú toto hnutie a nech sa doň zapoja, pretože v dnešnej Cirkvi odhaľuje niektoré aspekty chudoby, jej nástojčivosť v kresťanskom živote i v apoštolskej práci « (ACG, str. 82-3). My sa skutočne hlásime k svätcovi, ktorý ako » syn mamy Margity i ako kňaz, sytený duchom evanjelia, si veľmi vážil chudobu a ktorý od nás žiada, aby sme ju prijali v duchu nasledovania chudobného Krista « (ACG, str. 81). Keď sa teda vraciame k svojim začiatkom, ako to od nás žiada koncilová

obnova, dajme sa verne viesť k nášmu čistému prameňu, ktorý vyviera z domčeka v Becchi, a ešte ďalej, z betlehemskej jaskyne.

B - ZMYSEL REHOĽNEJ CHUDOBY (Pozri str. 152)

4. *Láska vzájomnosti a služby chudobným*

My saleziáni tu máme svoj privilegovaný podiel. Zaiste, saleziánske poslanie je rozsiahle, zložité a rozmanité. Má však svoju os, svoj základný hlboký smer, svoju charizmatickú inšpiráciu. Don Bosco sa predovšetkým a prednostne venoval » chudobnej, opustenej a nebezpečenstvu vystavenej mládeži «. Myslím, že keď ide o naše obrodienie, mali by sme nad tým uvažovať. Aspoň jeden citát zo všeobecnej kapituly: » Aj naša výchovná úloha je silnou výzvou k chudobe. Predovšetkým preto, lebo don Bosco i Cirkev nás dnes viac ako kedykoľvek predtým najradšej posielajú medzi chudobných, medzi menej obľúbených, medzi ľudí; ale aj preto, že musíme byť s nimi solidárne chudobní, aby sme ich lepšie milovali a lepšie v nich slúžili chudobnému Kristovi a ľahšie ich privádzali k bohatstvám Krista Pána. Naša vernosť k tomuto privilegovanému aspektu nášho povolania závisí čiastočne od toho, aký zmysel máme pre chudobu. Chudoba nám skutočne pomôže dávať prednosť ťažkým dielam v prospech chudobných pred pohodlnejšími v prospech zámožných « (ACG, str. 81-82). Kde je dnes chudobná mládež? A v krajinách, kde pôsobíme, pracujeme naozaj aktívne medzi ňou? To sú dve základné otázky, ktoré nášmu svedomiu kladie Cirkev a dnešný svet.

OBSAH

Predhovor	5

DOKUMENTY

Lumen Gentium	9
Perfectae caritatis	23

TEOLÓGIA REHOLNÉHO ŽIVOTA . . . 43

1 - Postavenie rehol'ného stavu v Cirkvi pokús o definíciu	45
2 - Rehol'ný život vo svojej osobno-mys- tickej dimenzii	56
3 - Rehol'ný život vo svojej komunitárnej a cirkevnej dimenzii	71
4 - Rehol'ný život v apoštolskej dimenzii činnej služby	85
5 - Rehol'ný život v apoštolskej dimenzii svedectva	102
6 - Hlavné črty obnovy rehol'ného života	118
7 - Rehol'ná čistota dnes	132
8 - Rehol'ná chudoba dnes	149
9 - Rehol'ná poslušnosť dnes	164
10 - Rehol'ný život a saleziánske výchovné poslanie	180

